

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

**Факультет лінгвістики
Кафедра теорії, практики та перекладу німецької мови**

«На правах рукопису»
УДК _____

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
_____ Ініціали, прізвище
«__» _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ

**на здобуття ступеня магістра
зі спеціальності 035 «Філологія»
на тему: «Структурно-семантичні особливості дискурсивного
функціонування лексичних повторів у сучасній німецькій мові»**

Виконала: студентка 6 курсу, групи ЛН-81мп
Павлюченко Катерина Русланівна _____

Науковий керівник:
доц. каф. ТППНМ, доц., к. філол. н. Котвицька В.А. _____

Рецензент:

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з
праць інших авторів без
відповідних посилань
Студентка _____

Київ 2019

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»**

Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу німецької мови

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність 035 «Філологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Лисенко Г.Л.

«___» _____ 20__ р.

Завдання

на магістерську дисертацію студенту

Павлюченко Катерині Русланівні

1.1. Тема дисертації:

«Структурно-семантичні особливості дискурсивного функціонування лексичних повторів у сучасній німецькій мові»

науковий керівник дисертації кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри ТППІМ Котвицька В.А.

затверджена наказом по університету від «___» _____ 20__ р. № _____

- 2.1. Термін подання студентом дисертації _____
- 3.1. Об'єкт дослідження: лексичні повтори у сучасній німецькій мові
- 4.1. Предмет дослідження: структурно-семантичні особливості функціонування лексичних повторів у художньому дискурсі (на матеріалі романів сучасних німецькомовних письменників)
- 5.1. Перелік завдань, які потрібно розробити: вивчити поняття „повтор“; розглянути типологічні різновиди повтору в сучасній німецькій мові; описати лексичний повтор та його особливості; охарактеризувати художній дискурс; дослідити функціонування лексичних повторів у романі Даніеля Кельманна „Die Vermessung der Welt“; визначити лексичні повтори у романі Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“; проаналізувати структурні особливості лексичних повторів у романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“; вивчити семантичні особливості лексичних повторів у романі Даніеля

Кельманна; розглянути лексичні повтори у романі Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“; здійснити дослідження семантики лексичних повторів у романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“.

6.1. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу

7.1. Орієнтовний перелік публікацій: стаття (у співпраці з науковим керівником) у Науковому віснику Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса) — науковому фаховому виданні, включеному до наукометричної бази INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL (Республіка Польща)

8.1. Консультанти розділів дисертації

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Котвицька В.А., доцент		
II	Котвицька В.А., доцент		
III	Котвицька В.А., доцент		

9.1. Дата видачі завдання

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Строк виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	Затвердження теми		
2	Теоретична частина		
3	Практична частина		
4	Подання МД на кафедру		

Студентка

_____ К. Р. Павлюченко

Науковий керівник дисертації

_____ В. А. Котвицька

РЕФЕРАТ

Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків та списку використаної літератури, який налічує 63 джерела. Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок.

Предметом вивчення багатьох напрямків лінгвістики сьогодні виступає текст як структурно-сміслові цілі. Він є основним засобом комунікації. Вивчення текстової зв'язності набуло актуальності у лінгвістиці тексту наприкінці 60-х років ХХ ст. Зв'язність тексту здійснюється за допомогою низки структурних та лексико-семантичних засобів, які є у кожному тексті у найрізноманітніших комбінаціях, серед яких головним є повтор.

Актуальність теми роботи зумовлена тим, що за останні десятиліття у науці накопичено досить ємний матеріал у галузі дослідження повтору, який потребує осмислення та певного узагальнення. Необхідно зазначити, що наразі недостатньо уваги приділено дослідженню особливостей функціонування лексичних повторів у художньому дискурсі. Незважаючи на те, що було написано велику кількість праць стосовно лексичних повторів, слід відзначити, що недостатньо проаналізовано питання про функціональну специфіку та розуміння повтору як стилістичного прийому або як елемента стилю письменника в межах художньої прози.

Об'єктом дослідження є лексичні повтори у сучасній німецькій мові, а **предметом** — структурно-семантичні особливості їх функціонування у сучасній німецькій мові на основі художнього дискурсу німецькомовних письменників.

Мета роботи полягає у дослідженні структурно-семантичних особливостей дискурсивного функціонування лексичних повторів у сучасній німецькій мові.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) вивчити поняття „повтор“;
- 2) розглянути типологічні різновиди повтору в сучасній німецькій мові;
- 3) описати лексичний повтор та його особливості;
- 4) схарактеризувати художній дискурс;
- 5) дослідити функціонування лексичних повторів у романі Даніеля Кельманна „Die Vermessung der Welt“;
- 6) визначити лексичні повтори у романі Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“;
- 7) проаналізувати структурні особливості лексичних повторів у романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“;
- 8) вивчити семантичні особливості лексичних повторів у романі Даніеля Кельманна;

9) розглянути лексичні повтори у романі Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“;

10) здійснити дослідження семантики лексичних повторів у романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“.

Наукова новизна даної роботи полягає в тому, що вперше було проаналізовано особливості функціонування лексичного повтору на основі порівняння романів трьох авторів, романів двох німецьких письменників Даніеля Кельманна „Die Vermessung der Welt“ та Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“, а також роману австрійського письменника Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання матеріалів дослідження студентами вищих навчальних закладів, лінгвістичних відділень під час підготовки до семінарів, конференцій. Аналіз структурно-семантичних особливостей функціонування лексичних повторів у художньому дискурсі (на матеріалі романів сучасних німецькомовних авторів) може стати корисним при подальшому дослідженні лексичних повторів у прозових текстах та інших дискурсах.

Матеріалом дослідження є 156 уривків текстів, у яких показано використання лексичних повторів, остаточної кількості яких сягає 200 одиниць, дібраних шляхом суцільної вибірки з 3 романів німецькомовних авторів, зокрема Даніеля Кельманна „Die Vermessung der Welt“, Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“ та Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“.

Методи дослідження. Методика дослідження зумовлена метою та завданнями праці і ґрунтується на засадах комплексного застосування загальнонаукових методів: аналізу та синтезу – для відбору релевантного теоретичного матеріалу; індуктивно-дедуктивного методу – для спостереження, опису та класифікації лексичних повторів, кількісний метод – з метою встановлення співвідношень; методу класифікації та систематикації, методу зіставного аналізу і методу узагальнення науково-літературних джерел.

Апробація результатів дослідження і публікації. Результати роботи висвітлено у статті «Функції лексичних повторів у текстах сучасної німецькомовної прози», опублікованій у науковому віснику Міжнародного гуманітарного університету серії «Філологія» (Вип. 39/2019, том 2) [29], який включено до Переліку фахових видань України та до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща).

Ключові слова: текст, художній дискурс, лексичний повтор, структурні особливості, семантичний аспект, когезія, роман, проза, емоційне забарвлення, експресивність.

ABSTRACT

The master's dissertation consists of an introduction, three chapters, conclusions to each chapter, general conclusions, and a list of references, that includes 63 points. The paper amounts to 107 pages.

The subject of study of many areas of linguistics today is the text as a structural and semantic whole. It is the primary means of communication. The study of text coherence became relevant in text linguistics in the late 1960s. The cohesiveness of the text is achieved through a number of structural and lexical-semantic means, which are in each text in a variety of combinations, among which the main is repetition.

The topicality is due to the fact that in recent decades in the science has accumulated enough capacious material in the field of repetition research, which needs reflection and some generalization. It should be noted, however, that insufficient attention has been paid to the study of the peculiarities of the functioning of lexical repetitions in artistic discourse. Although a great deal of work has been written on lexical repetitions, it is worth noting that the question of functional specificity and understanding of repetition as a stylistic reception or as an element of a writer's style within fiction is insufficiently analyzed.

The object of the study is lexical repetition in modern German.

The subject is the features of the functioning of lexical repetitions in modern German based on the artistic discourse of German-speaking writers.

The aim of the research is to study the structural and semantic features of the discursive functioning of lexical repetitions in modern German.

Achieving this goal involves the solution of the following **tasks**:

- 1) become familiar with the concept of "repetition";
- 2) to consider typological varieties of repetition in modern German;
- 3) describe the lexical repetition and its features;
- 4) characterize artistic discourse;
- 5) to investigate the functioning of lexical repetitions in Daniel Kellmann's novel "Die Vermessung der Welt";
- 6) identify lexical repetitions in Daniel Guttauer's novel "Gut gegen Nordwind";
- 7) analyze the structural features of lexical repetitions in Akif Pirinchi's novel "Der eine ist stumm, der andere ein Blinder";
- 8) to work out the semantic features of lexical repetition in Daniel Kellmann's novel;
- 9) consider lexical repetitions in Daniel Guttauer's novel "Gut gegen Nordwind";
- 10) to carry out research on the semantic aspect of the study of lexical repetitions in Akif Pirinchi's novel "Der eine ist stumm, der andere ein Blinder".

The originality of the research is that it was first analyzed the features of the functioning of lexical repetition on the basis of a comparison of novels of three authors, novels by two German writers Daniel Kellmann "Die Vermessung der Welt" and Akif Pirinchi "Der eine ist stumm, der andere ein Blinder" as well as the novel by Austrian writer Daniel Guttauer "Gut gegen Nordwind".

The practical value of the research lies in the possibility of using research materials by students of higher education institutions, linguistic departments in preparation for seminars, conferences, and the analysis of the structural-semantic features of the functioning of lexical repetitions in the artistic discourse of German-speaking authors may be a useful example in the subsequent study of lexical studies in lexical studies. and other discourses.

The research material amounts to 156 passages that show the use of lexical repetitions, the final number of which reaches 200 units selected by continuous sampling from 3 German-language novels, including Daniel Kellmann's "Die Vermessung der Welt", Daniel Guttauer's "Gut gegen Nordwind" and Aqifa Pirinchi's "Der eine ist stumm, der andere ein Blinder".

Research methods. The research methodology is predetermined by the purpose and tasks of the work and is based on the principles of complex application of common scientific methods: analysis and synthesis - for the selection of relevant theoretical material; inductive-deductive method - for observing, describing and classifying lexical repetitions, quantitative method - for establishing repetitiveness, correlation; methods of classification and systematization, method of comparative analysis and method of generalization of scientific and literary sources.

Testing the results of the research and publications. The results of the dissertation research are presented in the article "Functions of lexical repetition in modern German prose" in the scientific journal of the International Humanities University (Issue 39/2019, vol. 2) [29], which is notated in such international scientific metric database as Index Copernicus International (Poland).

Keywords: text, artistic discourse, lexical repetition, structural features, semantic aspect, cohesion, novel, prose, emotional tinge, expressiveness.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ Й СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ В ДОСЛІДЖЕННІ ЛЕКСИЧНИХ ПОВТОРІВ У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ.....	13
1.1. Визначення поняття „повтор“.....	13
1.2. Типологічні різновиди повтору в сучасній німецькій мові.....	16
1.3. Лексичний повтор та його особливості.....	20
1.4. Художній дискурс та його характеристика.....	28
1.5. Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСКУРСИВНОГО ФУНКЦІОНУ- ВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ПОВТОРІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ.....	34
2.1. Дослідження функціонування лексичних повторів у романі Даніеля Кельманна „Die Vermessung der Welt“.....	34
2.2. Аналіз лексичних повторів у романі Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“.....	42
2.3. Структурні особливості лексичних повторів у романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“.....	54
2.4. Висновки до розділу 2.....	64
РОЗДІЛ 3. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ПОВТОРІВ У ТЕКСТАХ СУЧАСНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ.....	66
3.1. Семантичні особливості лексичних повторів у романі Даніеля Кельманна.....	66
3.2. Дослідження лексичних повторів у романі Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“.....	76
3.3. Семантичний аспект вивчення лексичних повторів у романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“.....	87
3.4. Висновки до розділу 3.....	98
ВИСНОВКИ.....	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	103

ВСТУП

Предметом вивчення багатьох напрямків лінгвістики сьогодні виступає текст як структурно-сміслові цілі. Він є основним засобом комунікації. Аналіз тексту спрямований на виявлення базових принципів, які роблять текст зв'язним. Серед основних категорій тексту можна виділити інформативність, членованість, когезію, ретроспекцію (віднесеність до попередньої змістовно-фактичної інформації) і проспекцію (віднесеність до подальшої змістовно-фактичної інформації), завершеність [47]. Вивчення текстової зв'язності набуло актуальності у лінгвістиці тексту наприкінці 60-х років XX ст. Зв'язність тексту здійснюється за допомогою низки структурних та лексико-семантичних засобів, які є у кожному тексті у найрізноманітніших комбінаціях, серед яких головним є повтор. За допомогою повторюваних слів відбувається асоціативний зв'язок між різними частинами речення, тексту, зображення, які пов'язані у тексті.

Актуальність дослідження. У сучасній лінгвістичній думці повтор справедливо вважається багатоаспектним, складним і різнофункційним явищем. За останні десятиліття у науці накопичено досить ємний матеріал у галузі дослідження повтору, що потребує осмислення та певного узагальнення. Проте необхідно зазначити, що наразі недостатньо уваги приділено дослідженню особливостей функціонування лексичних повторів у художньому дискурсі. Незважаючи на те, що було написано велику кількість праць стосовно лексичних повторів, слід відзначити, що недостатньо проаналізовано питання про функціональну специфіку та розуміння повтору як стилістичного прийому або як елементу стилю письменника в межах художньої прози.

Ступінь розробленості проблеми у науковій літературі. Проблемою функціонування повтору займалась велика кількість науковців, мовознавців серед яких: Ф.С. Бацевич, О.В. Бекетова, Т.П. Вільчинська, І.Р. Гальперін, В. Дресслер, А.П. Загнітко, Н.М. Івкова, О.Ю. Корбут, М. Мальберг, О.І. Морозова, Л.І. Пац, І.С. Шевченко та багато інших.

Об'єктом дослідження є лексичні повтори у сучасній німецькій мові, а **предметом** — структурно-семантичні особливості їх функціонування у сучасній німецькій мові на основі художнього дискурсу німецькомовних письменників.

Мета роботи полягає у дослідженні структурно-семантичних особливостей дискурсивного функціонування лексичних повторів у сучасній німецькій мові.

Досягнення поставленої мети стало можливим завдяки поступовому вирішенню наступних **завдань**:

- вивчити поняття „повтор“;
- розглянути типологічні різновиди повтору в сучасній німецькій мові;
- описати лексичний повтор та його особливості;
- охарактеризувати художній дискурс;
- дослідити функціонування лексичних повторів у романі Даніеля Кельманна „Die Vermessung der Welt“;
- визначити лексичні повтори у романі Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“;
- проаналізувати структурні особливості лексичних повторів у романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“;
- вивчити семантичні особливості лексичних повторів у романі Даніеля Кельманна;
- розглянути лексичні повтори у романі Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“;
- здійснити дослідження семантики лексичних повторів у романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“.

Методи дослідження. Методика дослідження зумовлена метою та завданнями праці і ґрунтується на засадах комплексного застосування загальнонаукових методів: аналізу та синтезу – для відбору релевантного теоретичного матеріалу; індуктивно-дедуктивного методу – для спостереження, опису та класифікації лексичних повторів, кількісний метод – з метою встановлення повторюваності, співвідношення; методу класифікації та

систематизації, методу зіставного аналізу і методу узагальнення науково-літературних джерел.

Матеріалом дослідження є 156 уривків текстів, у яких показано використання лексичних повторів, остаточної кількості яких сягає 200 одиниць, дібраних шляхом суцільної вибірки з 3 романів німецькомовних авторів, зокрема Даніеля Кельманна „Die Vermessung der Welt“, Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“ та Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“.

Наукова новизна даної роботи полягає в тому, що було вперше проаналізовано особливості функціонування лексичного повтору на основі порівняння романів трьох авторів, романів двох німецьких письменників Даніеля Кельманна „Die Vermessung der Welt“ та Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“, а також роману австрійського письменника Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“.

Теоретична значущість дослідження роботи визначається тим, що дослідження лексичного повтору як засобу вираження та зв'язності і як стилістичного прийому у художньому дискурсі дозволяє розширити теоретичні уявлення з даної проблеми, сприяє збагаченню даних з лексикології та стилістики німецької мови та літератури, на основі німецькомовних прозових текстів та аналізу застосування лексичних повторів у прозових текстах в цілому.

Практична цінність дослідження полягає у можливості використання матеріалів дослідження студентами вищих навчальних закладів, лінгвістичних відділень під час підготовки до семінарів, конференцій, а аналіз структурно-семантичних особливостей функціонування лексичних повторів у художньому дискурсі німецькомовних авторів може стати корисним прикладом при подальшому дослідженні лексичних повторів у прозових текстах та інших дискурсах.

Апробація результатів дослідження та публікації. Результати роботи висвітлено у статті «Функції лексичних повторів у текстах сучасної німецькомовної прози» у науковому віснику Міжнародного гуманітарного університету серії «Філологія» (Вип. 39/2019, том 2) [29], який включено до

Переліку фахових видань України та до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща).

Структура й обсяг роботи. Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що налічує 63 найменування. Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ Й СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ В ДОСЛІДЖЕННІ ЛЕКСИЧНИХ ПОВТОРІВ У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

У лінгвістиці часто послуговуються таким поняттям, як експресивність (лат. *expressio* – вираження). Це пояснюється тим, що саме експресивність у художньому тексті забезпечує численним мовним одиницям повноцінне функціонування й створення стилістичного значення, фону, ефекту. Актуалізація цих мовних одиниць відповідно до настанови автора твору, мети робить їх експресивними, інтенсивно вираженими в будь-яких ситуативно-контекстних умовах. Особливою стилістичною фігурою творення експресії в художньому творі є повтор.

Повтор неодноразово привертав до себе увагу дослідників. Починаючи з античності, до проблеми повтору зверталися філософи і логіки, він вивчався в рамках риторики, літературознавства, психології. У численних роботах отримали висвітлення його прагматичні, фонетичні, стилістичні, семантичні і синтаксичні характеристики.

1.1. Визначення поняття „повтор“

Повтор – явище дуже давнє. У фольклорі повтор використовується як музично-ритмічне явище, яке не має безпосереднього зв'язку з прирощенням додаткових смислів, а в публіцистичному тексті повторне уживання різнорівневих мовних одиниць забезпечує локальну та глобальну зв'язність.

«Категорія повтору розглядається як універсальна мовна категорія, що організує процес комунікації, охоплює психологічний, лінгвістичний та комунікативно-прагматичний аспекти комунікативної діяльності, бере участь у реалізації інформативної, експресивної функцій поетичних текстів. На текстовому рівні повторюваність є ізоморфним явищем, що реалізується у взаємодії та взаємозв'язку різнорівневих повторів і виступає одним із факторів забезпечення функціонування тексту як цілісної системи» [8, с. 188].

Характер виразності повторів визначається їх структурою і місцем, яке займають повторювані одиниці у мові. Повтор фіксує увагу слухача (читача) на певних словах, посилює їх значення в контексті та емоційний вплив, утримує в пам'яті як слухача, так і оповідача нитку розповіді.

Повтор – це повне або часткове повторювання кореня, основи чи цілого слова без зміни їх звукового складу (чи з частковою зміною) як спосіб утворення слів, синтетичних і описових форм та фразеологічних одиниць.

Повтор – це стилістичний прийом, яким можна створювати нові стилістичні засоби і фігури, бо він може охоплювати мовні одиниці всіх рівнів – звуки, морфеми, форми слова, словосполучення, речення, строфи.

Головна, «найбільш загальна у сучасному вжитку стилістична функція повтору – це художнє увиразнення мови, зміцнення її експресивно-виражальних властивостей. Але повтори в лінгвістиці – це не лише стилістичний засіб, але й необхідна умова зв'язності тексту. Вони беруть участь у горизонтальній і вертикальній зв'язності, сприяючи внутрішній семантико-синтаксичній цілісності, тому, на думку деяких дослідників, повтор виконує дві основні, але вже конкретніші функції: структурно-організаційну (функцію зв'язку) і стилістичну (емоційно-експресивну функцію)» [46, с. 56].

Повтор лексичних одиниць, або повторна номінація, є важливим засобом забезпечення семантичної і структурної зв'язності (когезії) тексту, що інтегрує його мовно-мовленнєві рівні в єдине ціле.

Ш. Баллі говорив про те, що повтор є одним з найбільш поширених прийомів організації висловлювання та розглядав повтор в рамках загальної проблеми надмірності мови на рівнях граматики і семантики.

На думку Л.А. Введенської і Н.Н. Кохтевої, повтор найчастіше визначається як стилістичний прийом, що надає вислову певну експресивність і динамізм особливого роду.

За В.А. Котвицькою, «повтор є текстотвірною комунікативною одиницею, завдяки якій досягається зображально-виражальний ефект, підкреслюються певні

деталі в описах почуттів, переживань, уболювань героїв тощо, на яких той чи інший автор подекуди прагне зацентувати увагу» [22, с. 71].

Е. В. Тархова говорить про універсальний характер даного явища, витoki якого багато вчених бачать в «засобах мови як акту комунікації». Більшість дослідників припускають, що повтором може бути названо як умовне, тобто формальне і змістовне відтворення лексичної одиниці, так і відтворення тільки її смислового змісту (З. І. Хаванська, І. В. Арнольд, В. Г. Гак, І. Р. Гальперін). У філологічній літературі повтори розглядаються в різних аспектах і на різному матеріалі, що пов'язано з його поліфункціональністю.

У мовознавстві дається широке розуміння повтору, як „повне і часткове повторення кореня, основи і цілого слова як спосіб творення слів, описових форм, фразеологічних одиниць“.

У літературознавстві дається таке визначення повтору: „родова назва засобів художньої виразності, до яких зазвичай відносять: звукові (алітерація, асонанс), синтаксичні (синтаксичний паралелізм та ін.), фразові (рефрен, приспів), лексичні (анафора, епіфора і ін.) і образні (мотивів, ситуацій)“ .

В. І. Лукін прирівнює повтор до найважливішої характеристики тексту – зв'язності. «Зв'язність – це перше, з чим має справу одержувач, сприймаючи готовий текст. Точніше, він сприймає мовні знаки, специфічним чином взаємодіючи між собою».

І. В. Макарова і К. А. Андрєєва назвали повтор «традиційно-граматичним засобом когезії». К. А. Долінін відзначає особливу важливість повтору як «синтагматичного засобу словесної зображальності».

У ХХ столітті з'являються роботи, присвячені повтору як засобу зв'язку в реченні. У своїй більшості дослідження проводилися на матеріалі поетичних текстів. З деяких пір дослідники звернули свою увагу на повтор як засіб побудови художнього тексту. Пріоритетним завжди вважалося розуміння повтору як стилістичної фігури.

Більшість досліджень, присвячених складанню класифікації його видів, проводилися в рамках стилістики. Деякі вчені пропонують класифікацію повтору

в залежності від приналежності тієї чи іншої частини мови (А. А. Шахматов, М. Я. Блох). М. К. Морен і Н. Н. Тетеревнікова пропонують найбільш визнану класифікацію повтору, яка включає шість його видів: простий лексичний повтор, анафору, епіфору, епанафору і частковий повтор.

З. І. Хованська додатково виділяє семантичний і лексико-синтаксичний повтори, а І. В. Арнольд і Ж. Гард-Таміно – займенниковий.

Таким чином, категорія повтору є предметом вивчення риторики, філології, семіотики та стилістики. Поняття «повтор» не має на сьогоднішній день чіткого визначення, так як є предметом вивчення як мовознавства, так і літературознавства.

Розглянувши та узагальнивши вище перераховане, можна зробити висновок, що повтор – це стилістичний прийом, що полягає в повному або частковому повторенні кореня, основи і цілого слова, що надає висловам експресивності, виразності, динамізму.

1.2. Типологічні різновиди повтору в сучасній німецькій мові

Багато мовознавців займалися дослідженням повторів. Тому розрізняють декілька типологій і видів повтору, запропонованих мовознавцями.

І.В. Соколова зауважує, що «повтор має вплив на реалізацію прагматико-комунікативної настанови мовця, і пропонує дослідження повтору на фономорфологічному та лексико-синтаксичному рівнях, а також як ізоморфного явища у міжрівневій взаємодії» [37].

С.Є. Балашова стверджує, що повтор як художній прийом наділений особливими можливостями для виділення основної думки, посилення емоційності, побудови тексту, тому використання цього прийому митцями слова стає предметом подальшого вивчення його функційних можливостей. Дослідниця пропонує трирівневу організацію системи повторів, що ґрунтується на лінгвістичному підході: звукові, словесно-образні й сюжетні повтори [8, с.188].

З.П. Куликова пропонує класифікацію повтору, що «ґрунтується на протиставленні двох його різновидів – експліцитного та прихованого. До

експліцитного, або матеріально вираженого, належать фонетичний, словотвірний, лексичний, синтаксичний повтор» [37].

Прихований, або матеріально не виражений, повтор передбачає повторення основної семантики слів. Це повтор семантичний, що будується на неодноразовому вживанні слів, пов'язаних синонімічними, антонімічними, гіперо-гіпонімічними відношеннями, відношеннями семантичної похідності та несумісності.

А.Ф. Папіна вибудовує систему типів та видів повтору в художніх текстах наступним чином. «Для аналізу повторів опорних, ключових рядів тексту дослідниця виділяє такі типи:

1) повтори спільнокореневих слів із найменшими змінами семантики, але з можливостями позиційних змін. До цього типу А.Ф. Папіна зараховує три види: а) точний, або повний повтор; б) парадигматичний повтор; в) дериваційний повтор (змінює спосіб творення слів);

2) повтори з різноманітністю лексико-семантичною й позиційною: а) синонімічний повтор; б) антонімічний повтор; в) перифрастичний повтор; г) гіпонімічний повтор; ґ) омонімічний та неонімічний повтор; д) паронімічний повтор; е) семантичний повтор;

3) граматичні повтори в тексті з послідовним і паралельним зв'язком: а) анафоричний займенниковий повтор; б) граматичний повтор засобів вираження кожної з п'яти категорій: учасників комунікативного акту, учасників подій, події, часу (і виду), простору й оцінки (раціональної та ірраціональної, аксіологічної)» [30, с.61–62].

А.П. Загнітко, звертаючи увагу на реалізацію повтору в тексті, зупиняється на таких його основних функційних і класифікаційних різновидах:

«1) на звуковому рівні організації вірша повтор окремих елементів або їхніх сполук увиразнює ліричну емоцію, «виступає текстотворчим засобом, який концентрує навколо себе всі інші компоненти»;

2) на лексичному рівні повтори представлені чи не найбагатше – як на рівні автосемантичної, так і на рівні синсемантичної лексики, причому відбувається

накладання типології повторів на граматичному рівні (морфології і синтаксису). Повтори на власне-лексичному рівні реалізуються в абсолютних повторах, синонімічних, омонімічних, антонімічних, а також в паронимазії;

3) на морфологічному рівні (актуалізується повтор тієї чи іншої граматичної форми слова, повтор твірної основи, коли зміст увиразнюється парадигмою граматичних форм);

4) перехід до актуалізації повторів на синтаксичному рівні відбувається через полісиндетон – повтор сполучників. Найчастіше такий повтор ініціалізується. Також частотним у сучасній поезії є повтор синтаксичних структур» [13, с.203–206].

«У дослідженні Т.В. Жук за основу прийнято класифікацію повторів за характером їхньої структурної організації. За цим критерієм дослідниця виділяє:

1) простий контактний повтор, який може бути виражений двочленним або тричленним сполученням слів, що виражають емоційно-оцінну тональність висловлюваного;

2) розширений повтор – повторення мовної одиниці з конотаціями, які доповнюють чи розширюють її зміст;

3) кільцевий повтор – повторення мовної одиниці на початку і в кінці оповіді;

4) повтор-підхоплення – повторення кінцевого елемента одного висловлювання на початку другого висловлювання;

5) ланцюжковий повтор – повторення мовних одиниць однієї за одною» [8, с. 189].

Щодо структурної організації авторка пропонує розрізняти такі види лексичних повторів: контактний / дистантний, концентрований / перманентний.

Відповідно до розуміння лексичного повтору як поліфункційного засобу семантичного зв'язку тексту «Т.В. Жук виокремлює такі види:

1) номінаційно-ланцюжковий повтор;

2) тотожний лексичний повтор;

3) синонімічний повтор;

4) антонімічний повтор» [37].

Залежно від ролі в мові повтори традиційно поділяють на такі види:

1) композиційні – як засіб організації художнього тексту (анафора, епіфора) і як результат намагання мовця (у стилістично неопрацьованому усному мовленні) утримати в пам'яті слухача і у власній нитку розповіді;

2) номінативно-експресивні (переважно подвоєння) – як засіб характеристики позначуваного явища, підсилення та увиразнення висловлюваного почуття тощо.

«За місцем розташування повторюваних компонентів у тексті, або за лінеарністю, доцільно виділяти такі типи повтору:

1) контактний повтор – це повторення слів, фраз тощо, розташованих поруч. Головне завдання – внесення додаткового лексичного значення, ускладнення синтаксичної структури, увиразнення змісту твору, підкреслення важливих деталей, посилення якісної характеристики особи, події і т. ін. Е.Ф. Маліновський зауважує, що конструкції з контактним повтором лексем – це не тільки фактор лексичної і граматичної семантики, але й засіб вираження інтенсивності, високого ступеня ознаки;

2) сумісний повтор – це відтворення слів, словосполучень та ін., розташованих поруч, але таких, що входять у різні словосполучення або речення. Основна мета його – виконання синтаксичної функції поширення слова, підвищення емоційно-сміслової значущості окремої лексеми та под.;

3) дистантний повтор – це відтворення слів, синтаксичних конструкцій, віддалених одне від одного словом, групою слів, реченням, а іноді – цілим текстовим уривком» [8, с.189]. Мета його – виконання функції поширення та зв'язку частин одного цілого. Часто такий повтор у поетичному творі служить для стилістично-семантичного виділення, підкреслення в тексті певного художнього образу, конкретної лексеми, адресата дії тощо.

Для встановлення типології повтору важливим буде також встановити функційні різновиди повтору. Залежно від конкретного семантичного або

семантико-стилістичного призначення одиниці з повтором варто класифікувати за такими функціями:

- 1) для стилістично-семантичного виділення, підкреслення в тексті певного слова;
- 2) для передачі роздумів, сумнівів, вагань мовця;
- 3) для вираження інтенсивності вияву позначуваної ознаки, дії, почуття, великої кількості, значної протяжності в просторі та часі тощо.

Список підходів до описання функцій повторів може бути продовженим. Серед «основних функцій повтору І. В. Соколова виділяє такі: інтегративна, інформативна, акумулятивна, акцентувальна, оцінна, топікова» [8, с.189].

Отже, повтор виконує широке коло функцій. Найчастіше вживання повтору виконує відразу кілька функцій. Повтор використовується з метою: акцентування будь-якої думки мовця, залучення уваги співрозмовника, впливу на слухача.

Повтор також є індивідуальною характеристикою промови, говорить і служить засобом передачі емоційного стану мовця, висловлюючи при цьому цілий комплекс емоцій. Повторення слів – це лише один зі способів загального прагнення емоційного мовлення до нагнітання однорідних і водночас різних за силою експресивних засобів.

1.3. Лексичний повтор та його особливості

Організовуючи текст лексико-семантичними засобами мови, що правомірно співвідносяться й з іншими мовними рівнями, лексична когезія видається нам вершиною у видовій ієрархії когезії. «Лексична когезія полягає у повторі слова чи словосполучення або вживанні лексичної одиниці, яка входить до спільної тематичної групи (синоніми, антоніми, гіпоніми та гіпероніми, т.д.)» [16, с.184].

Зовнішні засоби організації зв'язку, що є репрезентантами лексичної когезії, представлені лексичними повторами. Лексичний повтор — це повтор слова або використання спорідненого слова для досягнення точності та зв'язності тексту, що дозволяє зберегти єдність теми.

У лінгвістичній інтерпретації під лексичним повтором розуміється засіб слововживання, який перебуває в неодноразовому використанні тієї самої лексичної одиниці в контактному чи дистантному синтаксичному контексті з певною структурно-художньою функцією.

У ході дослідження було виявлено, що найпоширенішим рівневим повтором є лексичний. Під лексичним повтором І. Р. Гальперін розуміє повторення слів, словосполучення чи речення в складі висловлювання, абзацу або тексту. Даний вид повтору відрізняється більш потужним емоційним зарядом, так як шляхом повтору слова в тексті виділяється ключове слово.

Лексичний повтор поширений в різних жанрах мовлення, він характеризується поліфункціональністю і володіє широким діапазоном смислових можливостей.

Використовується лексичний повтор в розмовному і художньому мовленні, в публіцистиці, наукових текстах, поезії і прозі, фольклорі, в ритуальних речах (богослужінні). В молитвах багаторазовий повтор реалізує функцію введення в транс. Широко відомі повтори в народній поезії, які не тільки мають значення художнього прийому, а й використовуються як засіб зв'язку речень.

Лексичний повтор є невід'ємним атрибутом усного мовлення, де він використовується з метою акцентування будь-якої думки мовця, залучення уваги слухача, заповнення паузи, вираження згоди. При цьому повтор виражає не одну якусь емоцію, одночасно цілий комплекс емоцій, що пов'язано з їх психологічної природою.

Нерідко лексичний повтор використовується для передачі і посилення емоційного стану, наприклад, почуття тривоги, занепокоєння персонажа, яке передається через його внутрішню мову, або почуття обурення, занепокоєння.

Лексичні повтори різного виду широко використовуються для додання експресивності художньому тексту. Повтор є засобом створення виразності. За допомогою лексичного повтору можна підкреслити, виділити в мові важливу в смисловому плані групу слів. Також він є засобом надання ясності

висловлювання, що допомагає уникнути туманності викладу. Він є засобом передачі монотонності і одноманітності дій.

У художньому тексті автора лексичні повтори – це і засіб міжфразового зв'язку (ланцюгового), і засіб створення виразності мовлення (тон розповіді набуває пружності, схвильованості), та навіть нехитрий спосіб загострити, актуалізувати важливий з точки зору автора сенс, виражений підтекстно („впадає в очі“ думка, частково позначена за допомогою лексичного повтору).

«Залежно від засобів реалізації лексичного повтору, лінгвісти виділяють такі типи повторів: звукові, морфемні, лексичні, синтаксичні. Хоча і дуже важко відмежовувати семантику від структури, лексичний повтор можна аналізувати і розподіляти за типами у двох напрямках:

1) структурному напрямі – як повторюється і яке місце займає повторюваний елемент у структурі висловлення;

2) семантичному напрямі – вивчається елемент, який повторюється з огляду на його функціонально-семантичне навантаження» [14, с.286].

Факт наявності повтору на відповідних мовних рівнях, тісний взаємозв'язок повтору як усередині одного рівня, так і між рівнями, надає системного характеру лексичному повтору як у парадигматичних, так і в синтагматичних відношеннях.

Лексичні повтори виражаються повнозначними частинами мови, а також службовими словами (сполучниками, частками) та вигуками.

Повтор іменних лексем використовується дуже широко і набув особливо великого значення як стилістична фігура.

Під контактним розуміється повтор лексично тотожних слів, розташованих безпосередньо одне за одним; дистантний повтор – це розташування лексем на відстані однієї від одної. Концентрованим повтором є дистантний чи контактний лексичний повтор багаторазового використання в тексті.

Контактні лексичні повтори як засіб реалізації мовної інерції можуть бути представлені прикметниково-іменниковим тавтологізмом. Сполучення такого типу найчастіше утворені тільки з двох компонентів, один із яких головний, а

другий – залежний. Такий повтор дає можливість посилити за допомогою епітета того самого кореня зміст відповідного слова.

Ці повтори характеризуються конденсацією якісної ознаки, що має узагальнене вираження і будується за принципом асоціативного нанизування, яке утворює в тексті відповідну структуру, що відображає хід думки.

«Спираючись на дослідження О. В. Бекетової, серед лексичних повторів, що забезпечують структурну зв'язність тексту можна виділити такі фігури, як анафора, епіфора, анепіфора, апанафора, хіазм та інші» [14, с.286].

Анафора – повторювані елементи знаходяться на початку двох чи кількох речень. Завдяки багатогранності форм і стилістичних відтінків анафора збільшує семантичний мовний обсяг і є основою різноманітних образних уявлень. З кожним повтором наше мовлення набуває певного ритму і залишається на слуху у читача. Одна з переваг анафори – підсилення і аргументація (К. Дітц) [31, с.14].

«За своєю природою анафора є композиційним зображувальним маркером, який володіє емоційно підсилюючим ефектом у художньому прозовому тексті:

***Ich verlor** alles, was man nur verlieren kann. **Ich verlor** sogar Dinge, die bis dahin als unverlierbar galten. **Ich verlor** meine Sandalen, obwohl ich sie anhatte. Ich verlor den Inhalt meiner Schulmappe, obwohl ich sie auf dem Rücken hatte. **Ich verlor** sogar einen Zahn, ohne es zu merken. Wenn so einer für drei Wochen wegfährt – wie sollen wir uns die Rückkehr vorstellen?* (Th. Brussig)“» [31, с.14].

Через використання чотириразового анафоричного повтору *Ich verlor* (я втратив), автор зображає внутрішній світ персонажа роману, його апатію та безпомічність.

Одним із варіантів композиційних повторів є епіфора, чий зміст залишає після себе постійний емоційний вплив. Епіфора – це такий різновид повтору, коли повторювані елементи розміщені в кінці двох чи кількох речень або періоду. Наприклад:

*Oh, Mr. Kitzelstein! Alles, was sie sagte, waren **Prinzipien**. Verstehen Sie, **Prinzipien**! Die einzigen Worte, die es wirklich wert waren, ausgesprochen zu werden, waren **prinzipielle Worte*** (Th. Brussig).

«Важливу композиційну роль у німецьких постмодерністських текстах відіграє анепіфора:

Nichts und niemand** könnte ihn mehr von ihr trennen, **nichts und niemand (I. Schulze).

Продовжує ланцюг повторів, які виконують композиційно- зображувальну функцію, апанафора (повтор на кінці одного речення та на початку іншого):

*“Er hat gesagt, it’s like nothing, und dazu **hat er geschnippt**.” “**Geschnippt hat er**, aber er hat gesagt, life is nothing, sonst hätte er ja auch die Raserei meinen können, als wär das noch gar nichts gewesen.”* (I. Schulze).

Структурно виразним лексичним повтором є хіазм:

*“**Vergib mir, mein Sohn, mein lieber Sohn, vergib mir!**”* (P. Süskind) » [31, с.14].

Найяскравішими синтактико-стилістичними маркерами, які виконують у художньому прозовому тексті інтонаційно-ритмічну функцію, є перелічення (асиндетон, полісиндетон). «Відсутність сполучників додає висловлюванню ритмічності та динаміки:

*Die Menschen waren unruhig, sie **seufzen, stöhnen, ächzen, wimmern*** (I. Schulze).

Часто створюється ефект квапливості:

*Wir müssen **schneller, beweglicher, feuerstärker** werden* (G. Grass)“» [31, с.14].

Перелічуючи риси характеру, автор ніби поспішає передати все з фотографічною точністю:

*Sie war typisch männlich: **fordernd, triebbetont, eifersüchtig, egoistisch, leicht verletzbar, oft unduldsam*** (A. Schrobsdorff).

На противагу асиндетону, полісиндетон надає мовленню сповільненого ритму, спокою та тривалості:

«Als er dann aufstand **und** das Fenster weit öffnete **und** draußen das schöne Wetter gewahrte **und** die frische würzige Morgenluft einsog **und** die Brandung des Meeres hurte, da kannte seine gute Laune keine Grenzen mehr, **und** er spitzte die Lippen **und** pfiff eine muntere Melodie (P. Süskind), іноді однотипності:

*Ab sechs werde ich auf dich **warten und warten und warten und – warten.**“*
“Ich werde auch warten”, sagte er schnell. “Ich werde die Minuten zählen!”
 (I. Schulze)» [31,с.14].

«Інтонаційно-сміслового напруження додає автор за допомогою градації:

*So ging es **Tag für Tag, Woche für Woche, Monat für Monat.** So ging es **sieben ganze Jahre lang** → Так минав день за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем. І так пройшло цілих сім років (P. Süskind), а емоційно-експресивного зниження семантичного значення компонентів синтаксичної конструкції завдяки спадній градації:*

*War sie **die Geliebte, die Freundin dieses Typen oder eine Prostituierte?** → Була вона коханою, подругою цього типа чи повією? (I. Schulze)“» [31, с. 15] .*

«Анадиплоза – подовженість останніх синтаксичних одиниць, що йдуть одна за одною, повтор кінцевого елемента висловлення на початку наступного» [14, с. 287]:

*Oder es war **der Regen? Der Regen** auf den dunkelroten Ziegeln.*

Лексичний повтор, який функціонує як експліцитний показник реалізації семантичного повтору, функціонує як тотожний, синонімічний, антонімічний, повторення слів однієї тематичної або лексико-семантичної груп, родо-видових понять тощо.

«Відповідно до розуміння лексичного повтору як поліфункціонального засобу семантичного зв'язку тексту розрізняють такі його види:

а) номінаційно-ланцюжковий повтор: послідовний розвиток думки відбувається так, що в першому реченні повідомляється про певну подію, явище, а кожне наступне щось додає нове.

Граматично ланцюговий зв'язок виявляється у застосуванні лексичного повтору, синонімічних заміन та вказівних займенникових слів, співвідносних з іменами предметно-понятійного змісту;

б) тотожний лексичний повтор: неодноразове повторення в тексті тих самих слів та словосполучень, які відтворюються без певних структурних та семантичних змін» [53, с. 5-6]:

1) *Es war einmal ein **alter, alter** Greis.*

2) *Alles drehte sich um sie herum. Aber sie hatte **keine Haare** auf dem Kopf. **Keine Haare!** Du hast ja **keine Haare** mehr, sagte Rudolf.*

При тотожному повторі кількаразово уживаний компонент формальними засобами свого вираження має кореневу морфему, яка в різному афіксальному оточенні є повтором основного компонента лексичного значення ряду однокореневих слів.

в) синонімічний повтор: повторення, яке відбувається як заміна одного слова іншим синонімічним.

г) антонімічний повтор: полягає у введенні слів із протилежним значенням до кількох сусідніх речень, причому це не руйнує зв'язність тексту, а, навпаки, її підтримує.

«Синонімічний і антонімічний лексичні повтори відіграють значну роль у витворенні змістової єдності цілого тексту, бо синонімічний повтор – “повторення, яке відбувається як заміна одного слова іншим синонімічним”, антонімічний же полягає у введенні слів із протилежним значенням до двох чи кількох сусідніх речень, причому це не руйнує зв'язність тексту, а, навпаки, її підтримує» [14, с.288].

Найчастотнішим виявом лексичної когезії є уживання синонімічного ряду, структура якого формально розірвана перебуванням у складі двох чи більше реченнєвих синтагм:

1) *Es war ihr **Wunsch**, ihr wichtiges **Anliegen**.*

2) *Es ging sich so **leicht**, so selbstverständlich, als hätte er **kein Gewicht**. Ja, er war **gewichtlos** geworden. **Gewichtlos, körperlos, unangreifbar** (D. Wellershoff).*

«Лексична когезія у текстах художнього стилю репрезентується також й антонімічним парами, члени яких у структурі свого лексичного значення містять спільні компоненти (окрім тих, за якими протиставляються), що, власне, й забезпечує їм місце у парадигмі нетотожних лексичних повторів» [36, с. 456]:

«„*Er <...> ahnte nur, daß sich alles wieder umkehrte, weil er vergessen hatte, was sie einander angetan hatten, oder weil das ihm viel besser erschien als nichts. Nichts war nur nichts. Und sein Gegensatz war alles. Alles, was sie füreinander gewesen waren, konnte nicht nichts geworden sein, nachdem es für sie alles gewesen war*“» (D. Wellershoff) [21, с. 63].

Порівняно з синонімами, антоніми як засіб міжреченнєвого зв'язку уживаються значно рідше, бо зазвичай лежать в основі антитези, функціонування якої, як правило, простежується в межах речення, а не надфразної єдності.

«Однією з ознак художнього тексту є залучення до парадигми засобів лексичної когезії одиниць, що складають одну родо-видову групу, входять до одного лексико-семантичного поля чи є компонентами тематичної групи. Зауважимо, що тематичне угруповання слів найчастіше забезпечує смислову зв'язність контексту: постійна заміна автором слів однієї родо-видової групи зосереджує зацікавленість читача не лише на самій особі, про яку розповідається, а й на його вчинках. Функціональне навантаження аналізованого когезійного засобу в художньому тексті виявляється в смисловій актуалізації, тоді як у текстах іншої стильової приналежності це не є першорядним завданням» [36, с. 457].

Враховуючи структурно-стилістичний критерій, особливості мовного вираження, специфіку лінеарності, семантичне наповнення, точність відтворювання мовних одиниць, функційні різновиди, частотність уживання в тексті, проводимо дослідження лексичних повторів, спираючись на більш детальну класифікацію, яку було розроблено Ю. Ю. Волянською:

1. За структурно-стилістичним критерієм (за виявом у межах художніх тропів, стилістичних фігур): а) ітеративні повтори: анафора, епіфора, цикл (кільце, кільцевий анадиплозис, анепіфора); б) синтаксичні: паралелізм, хіазм, полісиндетон, асиндетон.

2. За лексичним рівнем: 1) синонімічний; 2) антонімічний; 3) тотожний; 4) гіпонімічний; 5) перифрастичний (повтор омографів, омоформ); 6) омонімічний; 7) okazіональний (індивідуально-авторський); 8) тавтологія; 9) патронімічний.

3. За лінеарністю (за місцем розташування повторюваних компонентів): 1) контактні; 2) сумісні; 3) дистантні.

4. За семантикою: 1) повтор, що передає семантику роздумів, сумнівів, вагань мовця; 2) повтор, який позначає інтенсивність вияву позначуваної ознаки, дії, почуття; 3) повтор лейтмотивів; 4) сюжетний повтор; 5) інтертекстуальний повтор тощо.

5. За частотністю вживання в тексті: 1) концентрований повтор; 2) перманентний повтор.

Отже, можна побачити, що лексичні повтори є невід'ємними частинами структури тексту. Дивлячись на те, де саме знаходиться лексичний повтор, і залежить його експресивно-емоційна функція.

Лексичні повтори у семантичному напрямі розглядаються та аналізуються з боку їх функціонально-семантичного навантаження. Синонімічні, антонімічні та інші повтори необхідні для урізноманітнення мовлення адресата та адресанта та є засобами міжреченнєвого зв'язку.

1.4. Художній дискурс та його характеристика

У лінгвістиці останнього десятиліття велику увагу приділяється вивченню дискурсу, який виступає своєрідним поєднанням мовного і позамовного у комунікації, а також художнього тексту як його різновиду.

Дискурс – це тип комунікативної діяльності, втілений в усній чи писемній формі, який відбувається у межах конкретного спілкування і поєднує мовні та позамовні чинники. Проте, не існує загальновизнаного визначення дискурсу, що охоплює всі випадки його вживання, і, мабуть, саме це сприяло величезній популярності, придбаної цим терміном останнім часом, а різне трактування вдало

задовольняють будь-яким понятійним потребам, модифікуючи більш традиційні уявлення про мовлення, текст, діалог, стиль і навіть мову.

«Будучи комунікативними явищами, які поєднують роздуми, почуття та знання як адресата, так і адресанта, дискурс і текст займають важливе місце у дослідженнях різних науковців, зокрема Ф.Б. Бацевича, М.М. Бахтіна, Ф. де Соссюра, Г.Г. Почепцова, Ю.М. Лотмана, В.А. Кухаренко, З.Я. Тураєвої, О.П. Воробйової, І.Р. Гальперіна, Л.П. Науменка та інших» [11].

«При вивченні дискурсу, як і будь-якого природного феномена, постає питання про його класифікацію: які типи і різновиди дискурсу існують. Найперше розмежування в цій області – протиставлення письмового та усного дискурсу. Це розмежування пов'язане з каналом передачі інформації: при усному дискурсі канал – акустичний, при письмовому – візуальний» [56, с. 30]. Іноді відмінність між усною і письмовою формами використання мови прирівнюється до різниці між дискурсом і текстом, однак таке змішання двох різних протиставлень не виправдано.

Традиційно під терміном «дискурс» розуміють текст, який є результатом цілеспрямованої соціальної дії і текст як сукупність мовних, мовних, соціокультурних, прагматичних, когнітивних і психічних факторів [1, с. 136–137].

Поняття дискурсу часто асоціюється з типами і формами мовлення. Г. Бацевич подає перелік типів дискурсу (теле- і радіодискурс, газетний, театральний, кінодискурс, рекламний дискурс, політичний, релігійний), серед яких він також називає літературний (художній) дискурс.

Вивчаючи твори художньої літератури, ми маємо справу з художнім дискурсом, який, перш за все, виявляється у прозі письменників кінця XX – початку XXI століття. Дослідники відзначають, що саме цей період є часом появи нових літературних течій, напрямків, пошуків нових принципів організації тексту. Велика увага письменників зосереджується на підборі і використанні мовних засобів.

Специфіка художнього твору полягає в мовній діяльності мовця. Тут маємо на увазі дискурсивну діяльність мовця, яка виходить за межі власне тексту і

робить тлумачення художнього твору особливим типом дискурсу. Крім мовця потрібно враховувати і фактор читача, роль якого полягає в сприйнятті художнього тексту. Тому художній дискурс можна визначити як процес взаємодії тексту і читача.

«Художній текст є одним з компонентів акту художньої комунікації, представляючи особливу художню реальність, яка, з'єднуючись з дискурсами автора і читача, створює новий тип дискурсу – художній» [9, с.160].

У наявних лінгвістичних розвідках учених «висловлюються різні думки щодо функції(-ій) художнього дискурсу. Наприклад, стверджується, що цьому дискурсові властиві функція катарсису (морального очищення завдяки сплеску емоцій), волюнтативна (впливу на свідомість, що сприймає художній твір), модальна (вираження ставлення митця до зображуваної дійсності), естетична (сприйняття та відтворення прекрасного), етична (відображення рівня моралі суспільства), емоційно-оцінна (оцінки та емоційні реакції), акумулятивна (накопичення та зберігання естетичної інформації), трансмісійна (передача естетичної, етичної, емоційно-оцінної інформації)» [52, с. 57]. Загалом, перелік функцій художнього дискурсу можна вважати відкритим через множинність жанрів та форм художніх творів та інші їхні сутнісні риси.

Одним з основних відмінностей дискурсу художнього твору від інших типів дискурсу є ціль, яку він має на увазі. Так, мета художнього дискурсу може бути описана наступним чином: письменник за допомогою свого твору здійснює спробу впливу безпосередньо на «духовний простір» читача як реципієнта з метою впливу на нього і внесення деяких змін. Під духовним простором в такому випадку розуміється система цінностей, знань, погляди на життя конкретної людини, бажання, особистісні орієнтири.

Наступною особливістю дискурсу художнього твору є те, що він володіє великим різноманіттям жанрових, тематичних, вікових та ідеологічних складових. За своєю структурою художній дискурс має різноманітний і неоднорідний характер, він як би складається з великої кількості «піддискурсів», які й створюють різноманіття всього твору.

Дискурс художнього твору значним чином відрізняється від інших видів дискурсу – він має на увазі особливий характер взаємин і взаємодії між письменником і читачем, залучення культурних, естетичних і особистих знань про світ і відображення особливого ставлення до навколишньої дійсності.

Багато в чому завдяки жанровому, тематичному і ідеологічному різноманіттю художній текст має дискурсивне різномайття. Саме в зв'язку з цими відмінними особливостями, вивчення дискурсу художнього твору представляє особливий дослідницький інтерес.

В основу поняття художнього тексту лінгвісти вкладають такі визначення, як виразність, обмеженість та структурованість.

Художній текст, який характеризується емоційністю та широкими можливостями для творчості, є своєрідною формою дискурсу, виступаючи продуктом як мовлення, так і мислення, втіленого у письмовій формі. Художні тексти діляться на прозові і поетичні. Основою цього поділу є мовленнєва організація тексту.

Сучасний літературний процес характерний тим, що в художніх творах стираються межі різних видів літератури, з'являються синтетичні жанри: поезія в прозі, лірична проза, лірична драма, драматична поема тощо. Ознаки одного виду переходять на інший, врастають в нього, даючи нові паростки слова. Так у прозі з'являється ритмічність. Її створює не лише певне чергування ненаголошених і наголошених складів, а іноді навіть співзвуччя і побудова слів.

Прозовий текст – це мовлення уривчасте, членування мовлення тут визначається смисловою і синтаксичною будовою, автоматично з неї витікає і сприймається як суцільний текстовий простір. Класична проза переважно інтелектуальна та епічна. Якщо порівнювати з поезією, її ритм спирається на приблизну співвіднесеність синтаксичних конструкцій

Таким чином, узагальнимо, що художній дискурс є комунікативною взаємодією адресанта (автора художнього твору) та адресата (потенційного читача), що відбувається у певному історичному і культурно-соціальному контексті. Вона будується на переконаннях, ідеях, світогляді автора–адресанта та

має на меті регулювання ідей, переконань, світоглядних орієнтирів читача–адресата та матеріалізується у вигляді текстів художніх творів.

1.5. Висновки до розділу 1

Текст як явище мовної та позамовної дійсності – складний феномен, який виконує різноманітні функції: бере участь у комунікації, допомагає зберігати та передавати інформацію в просторі й часі, фіксує психічне життя індивідуумів, є продуктом конкретної історичної епохи, формою існування культури тощо.

Для художнього тексту важлива образно-емоційна, неминуче суб'єктивна сутність фактів. У прозі зміст тексту невіддільний від його словесної форми, тому що в ньому велику роль відіграє не тільки значення слова, яке навіть підсилене повтором, але і його сполучуваність з іншими словами. Іноді незначне слово в цій організації набуває стилістичної достатності, стає значущим, емоційно й естетично забарвленим.

Уникнути фрагментарності, зберегти цілісність і зв'язність тексту вдається за допомогою визначального на сьогодні лексичного повтору із синтаксичним поширенням, який коректніше вивести за межі як тотожного, так і нетотожного повторів з ряду причин: посилену експресивність, підвищену змістову актуалізацію, прирощення додаткових смислів, іноді вагоміших за сам повтор, тощо.

Лексичний повтор – це найбільш загальний, поширений спосіб зв'язку самостійних речень, що відповідає їх характеру, природі як структурно закінчених одиниць. У ньому виражається їх структурна співвіднесеність, найтісніший синтаксичний зв'язок.

Повтор чітко обумовлений. Автор у своєму наступному реченні повторює не будь-яке, довільно вибране слово попереднього компонента тексту, а тільки те, яке несе на собі логічний наголос.

Аналізуючи когезію, можна сказати, що в прозовому тексті зовнішні засоби зв'язку репрезентують лексичну когезію в усьому розмаїтті лексичних повторів.

Повтор може виступати як елемент стилю. Мається на увазі не лише повторення окремих слів мови. Також думки, речення, які неодноразово пригадуються під час прочитання, посилюють інтерес до написаного.

Лексичний повтор будь-якого слова – це найбільш міцний та надійний зв'язок між реченнями в тексті, оскільки, з одного боку, він характеризує мовлення просте, природне, з іншого ж – його використання надає вислову точності, конкретності, строгості та ясності.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСКУРСИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ПОВТОРІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

2.1. Дослідження функціонування лексичних повторів у романі Данієля Кельманна „Die Vermessung der Welt“

Серед молодих авторів, які пишуть німецькою, чимало таких, яким є що розповісти нам про світ, в якому ми живемо. Один з них— Данієль Кельманн (Daniel Kehlmann). “Вимірювання світу” (“Die Vermessung der Welt”) — його третій роман.

«Роман Д. Кельманна “Вимірювання світу” розійшовся у Німеччині накладом у більш ніж мільйон примірників. Практично одразу після виходу в кінці вересня 2005 року він близько трьох років посідав верхні сходинки у списках бестселерів і зміг потіснити навіть самого «Гаррі Поттера».

Право на переклад роману продано у більше ніж 30 країн світу. У Великобританії та США, де переклади завжди друкують з великим запізненням, «Вимірювання світу» з’явився на полицях книжкових магазинів вже восени 2006 року» [5, с. 94].

У творі в ненав’язливій, легкій, інтелігентній та цікавій манері розповідається про ключову зустріч в історії німецької культури. У 1828 році з нагоди конгресу у Берліні зустрічаються природознавець Олександр фон Гумбольдт та математик і астроном Карл Фрідріх Гаус.

В історичних вставках Д. Кельманн розповідає про яскраві епізоди з життя мандрівника і математика, змальовуючи два образи, що символізують як сильні, так і слабкі сторони типового німецького характеру.

Автор щиро захоплюється величию своїх героїв, водночас показуючи й їхні людські недоліки. Його погляд на своїх персонажів гранично тверезий та безпристрасний, автор не стає на бік жодного з них.

«У романі активно використовується прийом непрямої мови, якою представлено більшість діалогів персонажів. Без тіні глузування та надмірного

захоплення автор зображує ситуації великі та комічні, які хвилюють читача і здаються дуже близькими» [5, с. 94].

Основна ідея, що червоною ниткою проходить через увесь роман, — це поєднання геніальних прозрінь з повним відчуженням щодо оточуючих.

Сам автор неодноразово підкреслює, що у його історії йдеться не про факти, а про красиву гіпотезу, як все могло бути. Це свого роду авторська версія реальності.

У романі автор застосовує різноманітні фігури, стилістичні та лексичні засоби, зокрема лексичні повтори. Наприклад:

1) *Gar **keinen** Paß, fragte der Gendarm überrascht, **keinen** Zettel, **keinen** Stempel, **nichts**?* → *Hi наспорта, ні якогось папірця, ні печатки, зовсім нічого? запитав жандарм, здивовано.*

Автор демонструє завдяки повтору «*keinen, nichts*» почуття здивування та розчарованість, що нічого взагалі не залишилося. Тобто, цей дистантний, перманентний повтор надає реченню емоцію розчарування та здивування, який позначає інтенсивність вияву позначуваної ознаки, дії, почуття.

2) ***Nein**, rief jemand, **nein**! Ein dumpfer Schlag ertönte, dann zum dritten Mal **Nein**! Und eine Weile nichts.* → *Hi, кричав хтось, ні! Пролунав глухий стукіт, потім третій раз ні! І нічого на деякий час.*

У цьому прикладі можна побачити, що завдяки цим повторам відображається вигук заперечення. Це кільцевий, дистантний, перманентний повтор, виражений анепіфорою.

3) ***Der Diener** gehorchte, Humboldts Haut warf zwei große Blasen. Und jetzt solle er die Blasen aufschneiden! **Der Diener** zögerte, Humboldt mußte laut werden, **der Diener** nahm das Skalpell.* → *Слуга послухався, на шкірі Гумбольдта роздулися два великих пухирі. І тепер він повинен розрізати пухирі! Слуга забарився, Гумбольдт прикрикнув на нього, і слуга взяв скальпель.*

У цій частині тексту, автор за допомогою лексичного повтору наголошує, що саме слуга допомагав персонажу і демонструє його невпевненість,

хвилювання та те, що він не може відмовити герою роману. Це сумісний, перманентний повтор, вражений анафорою.

4) *Er scheine verwirrt zu sein, schrieb sein Bruder aus Jena. Doch möge er bedenken, daß man moralische Verpflichtungen auch dem eigenen Körper gegenüber habe, der doch kein **Ding unter Dingen** sei; ich bitte **Dich**, komm! Schiller möchte **Dich** kennenlernen.* → Він здавався божевільним, писав його старший брат з Єни. Однак слід пам'ятати, що є моральні зобов'язання і перед власним тілом, якимось не існує просто речі серед інших речей; прошу тебе, приїжджай! Шиллер хотів би з тобою познайомитися.

Завдяки лексичному повтору у вигляді градації „*Ding unter Dingen*“ автор додає інтонаційно-сміслову напругу. Він є контактним, концентрованим повтором. А лексичний повтор „*Dich*“ демонструє, що персонаж наголошує на тому, що саме ця людина йому у певний час потрібна. Він є дистантним та перманентним повтором.

5) ***Daß wir** allein sind und verdoppelt, daß **Du** bist, was ich nicht werden soll, und ich bin, was **Du** nicht sein kannst, **daß wir** zu zweit durchs Dasein müssen, einander, ob wir wollen oder nicht, für immer näher als jedem anderen.* → Те, що ми самотні і подвоєні, те, що ти є тим, ким я не повинен бути, а я є тим, ким ти не можеш бути, те, що ми удвох існувати повинні, одне з одним, хочемо ми того чи ні, назавжди бути ближчими ніж до когось іншого.

Представлені лексичні повтори є дистантними та перманентними, і цим реченням автор хотів передати думки персонажа щодо іншого героя та їх обох загалом.

6) *In diesem Moment begriff er, daß **niemand** den Verstand benutzen **wollte**. **Menschen wollten Ruhe. Sie wollten** essen und schlafen, und **sie wollten**, daß man nett zu ihnen war. Denken **wollten sie nicht**.* → У той момент він зрозумів, що ніхто не хотів використовувати розум. Люди хотіли спокою. Вони хотіли їсти і спати, і щоб всі до них добре відносилися. Думати вони не хотіли.

Цим лексичним повтором автор намагався донести впевнене та тверде розуміння героя, чого у тій ситуації хотіли і не хотіли люди. Це лексичний, сумісний, концентрований повтор, виражений апанафорою та анепіфорою.

7) *Na los, hatte Büttner gerufen, keine Maulaffen feilhalten, anfangen, los! → Давайте, давайте, закричав Бютнер, нічого тав ловити, починайте!*

Автор застосовує у цьому прикладі лексичний, дистантний, концентрований повтор, у вигляді анепіфори, і цей повтор відіграє роль звернення або стимулювання героїв роману до дії.

8) *Darum sei es doch gegangen, eine Addition aller Zahlen von eins bis **hundert**. **Hundert** und eins ergebe **hunderteins**. Neunundneunzig und zwei ergebe **hunderteins**. Achtundneunzig und drei ergebe **hunderteins**. Immer **hunderteins**. Das könne man fünfzigmal machen. Also fünfzig mal **hunderteins**. → Тому це так пішло, додавання всіх чисел від одного до сотні. Сто плюс один – буде сто один. Дев'яносто дев'ять плюс два – буде сто один. Дев'яносто вісім плюс три – буде сто один. Весь час сто один. І так потрібно виконати п'ятдесят разів. Тобто п'ятдесят разів по сто.*

Лексичний повтор „*Hundert*“ є контактним, перманентним повтором, виражений апанафорою. А повтор „*hunderteins*“ є дистантним, перманентним і представлений епіфорою, яка має емоційний вплив у вигляді роздумів та сумнівів героя.

9) *Eine Möwe schrie ganz nahe am Korb. **Noch nicht**, rief Pilâtre, **noch nicht**. **Noch nicht**. Jetzt! Und halb am Kragen, halb an den Haaren riß er Gauß empor. → Чайка кричала зовсім поруч з кошиком. Рано ще, вигукнув Пілатр, рано ще! Рано! Ось тепер! І він чи то за комір, чи то за волосся підняв Гаусса на ноги.*

У даному прикладі лексичний повтор виражений анепіфорою та апанафорою і є лексичним, дистантним, концентрованим. Він демонструє у представленому уривку заклик, що необхідно ще дочекатися певного моменту, бути терплячим та неквапливим.

10) *Man wolle wissen, sagte Humboldt, weil **man wissen wolle**. → Хотіли б знати, сказав Гумбольдт, тому що хотіли б знати.*

У продемонстрованому реченні автор, завдяки повтору, демонструє роздуми персонажа та певну невпевненість, замішання. Він застосовує лексичний, дистантний, концентрований повтор у вигляді анепіфори з метою емоційного прикрашання.

11) *Dann eben **links**, sagte Humboldt. Wieso **links**, fragte Bonpland. Also **rechts**, sagte Humboldt. Aber warum **rechts**? → Ну, тоді йдемо ліворуч, вирішив Гумбольдт. Чому ж ліворуч? запитав Бонплан. Тоді, праворуч, сказав Гумбольдт. Ну, а чому праворуч?*

Представлені лексичні повтори «*links*» та «*rechts*» виражають у цьому уривку, що головні герої не впевнені і не знають, куди їм далі йти. Ці повтори є сумісними, концентрованими, кільцевими та виражені анепіфорою, а також вони є антонімами один до одного.

12) *Es **sei genug**, sagte Humboldt. Bonpland gab zu bedenken, daß es tiefer im Berg wohl noch unbekannte Pflanzen gebe. Besser zurück, sagte Humboldt. **Genug sei genug**. → Мабуть, досить, вирішив Гумбольдт. Бонплан висловив припущення, що там внизу, може бути, є ще невідомі рослини. Краще повернемося, сказав Гумбольдт. Досить означає досить.*

Наведений повтор є дистантним, концентрованим, кільцевим, який представлений анепіфорою. Завдяки цьому повтору автор, мовою героя, намагався донести впевнено, що потрібно зупинитися.

13) ***Schall! Schall**, wiederholte der Mönch. Wenn nicht der Geruchssinn, sagte Humboldt, dann **Schall**. → Звук! Звук, повторив монах. Якщо не по запаху, сказав Гумбольдт, то по звуку.*

Письменник демонструє на, що необхідно звернуть увагу, а саме на звук. Цей повтор є експресивно забарвленим, лексичним, кільцевим, дистантним, концентрованим, у вигляді анепіфори.

14) *Ihm gefalle diese Einstellung nicht, sagte Humboldt. **Immer Klagen, immer Einwürfe**. Sei etwas Enthusiasmus zuviel verlangt? → Йому не подобається таке ставлення, сказав Гумбольдт. Завжди скарги, завжди заперечення. Занадто багато ентузіазму потребує?*

На цьому прикладі можна побачити, як емоційно автор описує обурення одного з головних героїв, завдяки застосуванню синонімів «*Klagen*» та «*Einwürfe*». Цей лексичний повтор є концентрованим, простим контактним, виражений асиндетоном та анепіфорою.

15) *Er las. Durchdachte es Zeile für Zeile, folgte der Beweisführung, suchte nach Fehlern und fand keine.* → *Він прочитав. Продумуючи рядок за рядком, стежачи за системою доказів, шукаючи помилки і не знаходячи їх.*

Цей лексичний, простий контактний, перманентний повтор, який має інтонаційно-сміслову напруженість і виражений градацією. Автор показує, як детально та прискіпливо герой роману займається своєю справою, ретельним аналізом.

16) *In der dritten Nacht hatte er begriffen, daß es nur einen Weg gab, seine Seele zu retten: Er mußte Gauß mögen. Er mußte ihm helfen, wo immer es ging.* → *Третньої ночі він зрозумів, що існує лише один спосіб врятувати свою душу: він повинен полюбити Гауса. Він повинен був допомагати йому, в чому тільки можна.*

У наведеному уривку показано, що головний герой не бажає, але змушений це зробити. Завдяки лексичному повтору автор зміг надати більшу емоційність уривку тексту. Це сумісний, концентрований, розширений повтор, який виражений анафорою.

17) *Auf dem Grund der Physik waren Regeln, auf dem Grund der Regeln Gesetze, auf deren Grund Zahlen; wenn man diese scharf ins Auge faßte, erkannte man Verwandtschaften zwischen ihnen, Abstößungen oder Anziehung.* → *На засадах фізики ґрунтуються правила, на засадах правил – закони, а на їх засадах спирається теорія чисел; якщо вдивитися в них пильніше, можна розпізнати форми їх спорідненості, а також відштовхування і притягання.*

Представленим вище прикладом автор хотів продемонструвати послідовність дій та певну підпорядкованість, що з чого випливає, будуючи, так званий, логічний ланцюг. Аналізований лексичний повтор є дистантним, концентрованим, ланцюжковим, який виражений анафорою.

18) *Er hob den Theodolit und drehte ihn, **so und so, und** sehen Sie, **so**, mit ungeschickten Fingern **hin und her**, als wäre es das erste Mal.* → Він підняв теодоліт і покрутив його, так і так, бачите, а тепер так, туди і сюди такими незграбними пальцями, наче це було в перший раз.

Лексичний повтор «*so und so, und ... so*» був застосований для більш емоційного забарвлення уривку та для точного його розуміння. Цей повтор є простим контактним, перманентним, та виражений полісиндетоном. А такий повтор як «*hin und her*» є також контактним та концентрованим, який представлено у вигляді антонімічної пари.

19) *Oder sie saß in der Kirche, drei Reihen hinter ihm, mit müdem, doch konzentriertem Ausdruck, während der Pastor ihnen allen die ewige Verdammnis in Aussicht stellte für den Fall, daß sie Christi Leiden **nicht zu ihrem, seinen Kummer nicht zu dem eigenen, sein Blut nicht zu ihrer aller Blut machten.*** → Або вона сиділа в церкві, трьома рядами далі, ніж він, з втомленим, але зосередженим виразом обличчя, і слухала, як пастор розписує всім перспективу вічного прокляття на той випадок, якщо вони не сприймуть страждання Христа як свої власні, а випавші на його долю нещастя як свої особисті, і його кров не як пролиту за них усіх.

Наведений повтор, який виражений асиндетоном є лексичним, контактним, концентрованим та ланцюжковим. Цим лексичним повтором автор намагався передати сенс висловлюваного.

20) *Die Tage wurden zu Abenden, die Abende zu Nächten, die sich in den frühen Stunden mit blassem Licht vollsogen, bis wieder **ein Tag** begann, als wäre das selbstverständlich.* → Дні перетворювались на вечори, вечори на ночі, просочені блідим світлом ранні години, поки не почався ще один день, немовби це було само собою зрозумілим.

Цим цікавим лексичним повтором, який показано вище, автор продемонстрував колообіг днів, часу, перехід з одного в інше та взагалі повсякденність і сірість життя. Цей повтор виражений анепіфорою є контактним, перманентним, кільцевим

21) *Vielleicht ein Irrtum, vielleicht aber auch ein Wandelstern zwischen den inneren und äußeren Planeten.* → Можливо, просто обман зору, а можливо, і блукаюча зірка між внутрішніми і зовнішніми планетами.

Лексичний повтор «*vielleicht*» виражає сумнів та здогадки. Він є дистантним, перманентним, ланцюжковим і має вигляд анепіфори. А повтор «*inneren und äußeren*» продемонстровано у вигляді антонімічних слів і також є простим контактним та концентрованим.

22) *Es regnete aus trübem Morgenhimmel, aber die Nacht war noch nicht vorbei. Daß weitere Tage und weitere Nächte kommen würden, jeweils elf und zweiundzwanzig insgesamt, war kaum vorstellbar. Wie schrecklich das Reisen war!* → З мутного ранкового неба йшов дощ, але ніч ще не скінчилася. Що настане ще інші дні і інші ночі, по одинадцять окремо і двадцять два в сумі, було важко собі уявити. Яка жахлива подорож!

У цій частині роману автор хотів показати плинність часу та сірість буднів, пригніченість героя за допомогою наведеного вище лексичного повтора, який представлено у вигляді полісиндетону і він є простим контактним та концентрованим повтором.

23) *Er klopfte, nach langem Warten öffnete ihm ein durch und durch staubiger alter Mann und sagte, noch bevor Gauß sich vorstellen konnte, der gnädige Herr empfangen nicht. Gauß versuchte zu erklären, wer er war und woher er kam. Der gnädige Herr, wiederholte der Diener, empfangen nicht.* → Він постукав, після довгого очікування йому відкрив старий, наскрізь пропилений чоловік і сказав, перш ніж Гаус встиг представитися, що милостивий пане нікого не приймає. Гаусс спробував пояснити, хто він такий і звідки прибув. Милостивий пане, повторив слуга, нікого не приймає.

Продемонстрований у цьому уривку тексту лексичний повтор «*durch und durch*» несе емоційно-експресивну функцію, за допомогою якої автор зміг створити образ цього чоловіка. Наведений повтор є контактним, перманентним та виражений градацією. Наступний лексичний повтор, який показано у цій частині тексту несе більш інформативну функцію, у якій слуга непохитно стоїть

на своєму, неслухаючи взагалі одного з героїв роману. Цей повтор виражений апанафорою і є дистантним, концентрованим повтором-підхоплення.

24) *Langsam, Schritt für Schritt, dann allmählich schneller. Er durfte nicht stolpern, er durfte nicht zurückblicken.* → *Повільно, крок за кроком, потім трохи швидше. Він не повинен спіткнутися, він не повинен озиратися.*

Дуже відомий та часто використовуваний у різних романах лексичний повтор «*Schritt für Schritt*» виражений градацією, яка передає інтонаційно-сміслову напруженість, поступовість та є простим контактним та концентрованим.

Лексичний повтор «*er durfte nicht*» несе на собі функцію емоційно-експресивного забарвлення, який демонструє у представленому уривку хвилювання, квапливість, якийсь страх. Він є сумісним, концентрованим та розширеним повтором, який зображено анафорою.

25) *Ach, sagte er wie zu sich selbst. Ach, ach.* → *Ах, сказав він, наче собі самому. Ах, ах!*

У цьому прикладі автор емоційно демонструє зітхання, засмученість та роздуми героя із самим собою. Лексичний повтор, який представлено є кільцевим, дистантним, концентрованим та виражений анепіфорою.

Отже, можна побачити, що Даніель Кельманн застосовує доволі часто лексичні повтори, які розширюють зміст роману, доповнюють його та мають певне смислове та емоційне навантаження, а також логічно поєднують словосполення, речення, фрази, текст в єдине ціле, так, що роман читається на одному диханні.

2.2. Аналіз лексичних повторів у романі Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“

«Австрійський автор Даніель Глаттауер (Daniel Glattauer) – журналіст і письменник. Серед творів — новели та романи "Die Ameisenzählung" (2001), "Darum" (2003), "Die Vögel brüllen" (2004), "Der Weihnachtshund" (2000)» [5, с. 95].

Усі вже звикли до думки, що епістолярного жанру давно не існує, а культура листування залишилася рисою століття, що минуло. Можливо, і про це автор розмірковував у процесі написання книги. І спростовуючи свої ж сумніви, створив один з найчарівніших та найпроникливіших діалогів про кохання у сучасній літературі написав ліричний роман "Встояти проти північного вітру" ("Gut gegen Nordwind").

Мистецтво написання листів все ж таки живе і у часи Інтернет. Саме у цьому переконує читача захоплюючий роман Д. Глаттауера.

Лео Ляйке, головний персонаж твору, живе немовби у віртуальному світі. Помилково до нього потрапляє електронний лист однієї особи на ім'я Еммі Ротнер. З ввічливості Лео відповідає. Листування, що розпочалося як безневинний, сухий обмін люб'язностями, по мірі розвитку дії перетворюється на феєрверк красномовності та дотепності.

Свідомо заманюючи читача у нетрі віртуальних переживань, письменник відчиняє двері до реального життя героїв. Роман про, на перший погляд, легковажний віртуальний зв'язок викриває надзвичайну глибину почуттів, несподівану ніжність, зворушливу турботливість. Щоб викликати у читачів цей вирій почуттів, автор застосовує емоційно забарвлену лексику, засоби зв'язності, серед яких лексичні повтори :

1) *Wenn Ihnen eine originellere Formulierung einfällt, jemandem »Frohe Weihnachten und ein gutes neues Jahr« zu wünschen, als »Frohe Weihnachten und ein gutes neues Jahr«, dann teilen Sie mir diese gerne mit. Bis dahin: Frohe Weihnachten und ein gutes neues Jahr! E. Rothner.* → *Якщо Вам прийде в голову більш оригінальне формулювання привітання з наступаючим Різдвом та Новим роком, ніж «З наступаючим Різдвом і Новим роком!», повідомте мені його, будь ласка. Буду Вам дуже вдячна. А поки: «З наступаючим Різдвом і Новим роком!»*
E. Ротнер

Представлений приклад має емоційно-експресивне забарвлення, у якому існує частка сарказм та невдоволеність типовістю. Саме це автор зміг досягти за

допомогою лексичного, дистантного та перманентного повтору, який наведено в уривку.

2) *Ich schätze, Sie haben **nicht länger als zwanzig Sekunden** dafür gebraucht. Für diesen Fall gratuliere ich Ihnen: In der kurzen Zeit ist Ihnen eine tadellose Mitteilung gelungen. Sie hat mich zum Schmunzeln gebracht. Und das schafft heute Abend sonst wohl nichts und niemand mehr. Auf Ihre zweite Frage, warum ich frage: Ich bin beruflich derzeit auch mit der Sprache von E-Mails befasst. Und nun noch einmal meine Frage: **Nicht länger als zwanzig Sekunden**, liege ich richtig? → Я думаю, що у Вас це зайняло не більше двадцяти секунд. Якщо так, то вітаю: вам вдалося за найкоротший відрізок часу створити бездоганне повідомлення. Воно зуміло викликати у мене посмішку. А це сьогодні ввечері не в силах зробити ніхто і ніщо. На Ваше друге питання, чому це мене зацікавило, відповідаю: за родом своєї професійної діяльності я займаюся мовою повідомлень. А тепер повертаюся до свого запитання: не більше двадцяти секунд? Я не помилюся?*

Представлений лексичний повтор є сумісним, перманентним, який виражений анепіфорою. Наведений повтор передає семантику сумніву мовця та подиву та має певне емоційне навантаження. Герой був здивований, що за такий короткий проміжок часу можна написати таке прекрасне для нього повідомлення і саме це він і описує у цьому уривку.

3) *Lieber Herr Sprachpsychologe, jetzt teste ich Sie einmal: Was glauben Sie wohl, welcher Ihrer soeben erhaltenen Sätze für mich **der interessanteste** war, **so interessant**, dass ich Ihnen gleich eine Frage dazu stellen müsste (würde ich Sie nicht vorher testen)? → Дорогий пане Лінгвopsихолог, зараз ми Вас протестуємо: як Ви думаєте, яке одне з Ваших речень виявилось для мене найцікавішим? Настільки цікавим, що мені довелося б одразу ж поставити Вам одне питання (якби я не вирішила спочатку піддати Вас тестування).*

У наведеному уривку, завдяки лексичному повтору можна побачити зацікавленість однієї людини до іншої. Повтор є перманентним, контактним, який виражає емоційно-оцінну тональність, а також можна помітити, різні форми одного слова.

4) *Und schließlich: Sie heißen **Emmi**, also **Emma**. Ich kenne drei **Emmas**, alle sind älter als 40. Mit 30 heißt man nicht **Emma**. **Emma** heißt man erst wieder unter 20, aber unter 20 sind Sie nicht, sonst würden Sie Wörter wie »cool«, »spacig«, »geil«, »elementar«, »heavy« und Ähnliches verwenden. → I нарешті: Вас звуть Еммі, тобто Емма. Я знайомий з трьома Еммами, і всі вони старші за 40. Тридцятирічних Емм не буває. 20-річні і молодше – так. Але Вам не двадцять і аж ніяк не менше двадцяти, інакше б Ви вживали слова «кульно», «прикольний», «супер», «ульот», «відстій» і т. п..*

Лексичний повтор у вигляді „*Emma, Emmi, Emmas*“ у наведеному уривку виражає захопленість головного персонажа до цієї постаті, постійно звертаючись до неї варіюючи різними формами її імені. Щоб це побачити, необхідно прочитати цей уривок повністю. Повтор виражений у вигляді анадиплози і є контактним та перманентним.

5) *Wie soll ich wissen, wie alt Sie sind? **Vielleicht** sind Sie 20 oder 60. **Vielleicht** sind Sie 1,90 groß und 100 Kilo schwer. **Vielleicht** haben Sie 46 er Schuhgröße - und deshalb nur drei Paar Schuhe, maßgefertigt. → Звідки мені знати, скільки Вам років? Може, Вам 20, а може, 60. Може, Ваш зріст 1 м 90 см, а вага 100 кг. Може, Ви носите туфлі 46-го розміру і тому у Вас всього три пари взуття, виготовлені на замовлення.*

Наведений лексичний повтор є сумісним, перманентним і виражений анафорою. Автор хотів показати, про думки героя і можна помітити, що за допомогою цього лексичного повтору досягається єдність та емоційна насиченість всього уривку.

6) *Sie, **diese gewisse Emmi mit Schuhgröße 37**, beginnt mich schön langsam mehr zu interessieren, als es dem Rahmen, in dem ich mich mit ihr unterhalte, entspricht. Und wenn sie, **diese gewisse Emmi mit Schuhgröße 37**, von vornherein feststellt: »Wahrscheinlich werden wir uns niemals sehen«, dann hat sie natürlich völlig Recht und ich teile ihre Ansicht. So, und diese E-Mail schicke ich nun endlich weg, damit sie, **diese gewisse Emmi mit Schuhgröße 37**, wenigstens irgendwas von mir in der Mailbox hat. → Вона, ця Еммі Потнер з розміром взуття 37, повільно*

починає цікавити мене більше, ніж дозволяють рамки нашого з нею спілкування. І якщо ця Еммі Ротнер з розміром взуття 37, відразу ж заявляє: „Напевно, ми ніколи не побачимо одне одного“, то, звичайно, вона абсолютно права, і я з нею згоден. А це повідомлення я все-таки відправляю, щоб ця Еммі Ротнер з розміром взуття 37, виявила в своєму мейл-боксі хоч яку-небудь ознаку мого існування.

Лексичний повтор, який зустрічається у представленому уривку є сумісним, перманентним і має емоційно-експресивне забарвлення. Ця героїня небайдужа головному персонажу, і герой у цьому уривку саме і зізнається у прихильності до жінки, знаючи навіть її розмір взуття.

7) *Wir erzeugen virtuelle Fantasiegestalten, fertigen illusionistische Phantombilder voneinander an.* → *Ми створюємо віртуальні фантастичні образи, створюємо ілюзійністичні фантомні образи один одного.*

Наведене речення містить лексичний, контактний, концентрований повтор «*virtuelle Fantasiegestalten, fertigen illusionistische Phantombilder*», у якому завдяки синонімам прикрашається мова та допомагає виразити думки щодо стосунків двох героїв.

8) *Es war 20:57. Und plötzlich: ein Klingeln, ein Briefchen (ein Stromstoß, ein Herzinfarkt), eine Nachricht. Ich schließe für ein paar Sekunden die Augen, ich sammle alle armseligen Restbestände meines positiven Denkens, ich konzentriere mich auf die ersehnte Meldung, auf Marlenes Zusage, auf Paris zu zweit, auf ein Leben für immer mit ihr.* → *Це було 20:57. І раптом: звук, невелике письмо (удар струмом, серцевий напад), повідомлення. Я закриваю очі на кілька секунд, збираю всі жалюгідні залишки мого позитивного мислення, я зосереджуюсь на бажаному повідомленні, про згоду Марлен, про Париж удвох, про вічне життя з нею.*

Цей приклад має лексичний, контактний, концентрований повтор, у якому виражено нестримне бажання отримати повідомлення завдяки застосуванню синонімічних слів. Цей лексичний повтор виражає емоційно-експресивне забарвлення.

9) *Und danach melden Sie sich gleich überhaupt nicht mehr. Kann es sein, dass Sie das Interesse an mir verloren haben? Kann es sein, dass Sie das Interesse an mir*

verloren habe, weil ich vergeben bin? Kann es sein, dass Sie das Interesse an mir verloren haben, weil ich noch dazu „glücklich vergeben“ bin? Wenn das der Fall ist, dann seien Sie wenigstens „Manns genug“, mir das zu sagen. → I помію Ви нічого зовсім не повідомляли. Чи може бути, що Ви втратили до мене інтерес? Чи може бути, що Ви втратили до мене інтерес тому, що я вже зайнята. Чи може бути, що Ви втратили до мене інтерес тому, що я щаслива у „цій зайнятості“? Якщо це так, то принаймні „майте мужність“ сказати мені це.

Представлений лексичний повтор відображає незрозумілість, допитливість героїні, смуток, розчарування, подив, нестримне бажання отримати відповіді на свої запитання. Тобто відіграє емоційно-експресивну функцію у тексті і за допомогою цього повтору відбувається логічне поєднання тексту в цілому. Він є сумісним, концентрованим, який виражений анафорою.

10) *Ach Leo, Sie sind so süß!!! Aber es hat doch keinen Sinn, was wir hier tun. Das ist ja doch **kein Ausschnitt** aus dem wirklichen Leben. Meine Skiwoche: die war **ein Ausschnitt** aus dem wirklichen Leben. Sie war nicht **der allerbeste Ausschnitt**, aber sie war **ein guter Ausschnitt**, und ich bekenne mich dazu, ich wollte es nicht anders haben, also hab ich es, **wie es ist**, und so **wie es ist**, ist es schon okay so, **wie es ist**. → Ах, Лео, Ви такий милий !!! Але немає сенсу в тому, що ми тут робимо. Адже це не частина реального життя! Мої лижні канікули – так, це частина реального життя. Вони були не найкращою частиною, але гарною частиною, і я зізнаюсь, я не хотіла мати чогось іншого, тож все що я маю, є так, як воно є, і як воно є мене влаштовує.*

Повтор „*Ausschnitt*“ демонструє періодичність, що саме ця частина життя героїні була ніякою, гарною або найкращою. Цей повтор є сумісним та концентрованим. Повтор „*wie es ist*“ показує, що та ситуація в якій героїня знаходиться, її повністю влаштовує, і завдяки повтору автор зробив її мовлення впевненим, чітким і ясним. Наведений повтор є дистантним та концентрованим.

11) *Sie irren, wenn Sie meinen, dass ich keine Ahnung habe, **wer Sie sind**. Allerdings muss ich zugeben, dass ich nicht genau weiß, **wer Sie sind**. → Bu*

помиляєтесь, якщо думаєте, що я поняття не маю, хто Ви. Проте, я повинен визнати, що я не знаю точно, хто Ви.

Наведений лексичний, дистантний, концентрований, розширений повтор у представленому уривку має експресивне забарвлення, певні здогадки та міркування. Цей повтор виражений епіфорою.

12) *Oder andersrum: Sollte ich tatsächlich eine der drei gewesen sein, muss ich Sie ebenfalls sehr genau wahrgenommen haben. Habe ich Sie sehr genau wahrgenommen, bestätigt sich mein Verdacht, dass Sie einer von denen waren, die nicht Leo Leike sein dürfen, weil sie - Verzeihung - einfach stinklangweilig aussahen. →* Або інакше: якщо я одна з трьох, значить, я теж повинна була з такою ж точністю зафіксувати всі особливості Вашого зовнішнього вигляду! А якщо я їх зафіксувала, то це підтверджує мою підозру, що Ви – один з тих, які не повинні були опинитися Лео Лайке, тому що – прошу вибачення! – Ви виглядали просто жахливо нудним.

У наведеному прикладі автор намагався продемонструвати міркування героїні про, те ким є її загадковий друг по листуванню, її зацікавленість та допитливість. Лексичний повтор «*Sie sehr genau wahrgenommen*» є сумісним, концентрованим повтором-підхоплення, який представлений у вигляді апанафори.

13) *Sie sind eine so genannte “verdammt gut aussehende Frau“. Denn, verdammt: Sie wissen, dass Sie gut aussehen. Sie lassen es sich nämlich anmerken, dass Sie wissen, dass Sie gut aussehen. →* Ви – одна з так званих «до біса привабливих жінок». Бо, чорт забирай, Ви знаєте, що привабливі. Тому що Ви періодично даєте зрозуміти, що Ви знаєте, що привабливі.

За допомогою лексичного повтора, який наявний у цьому уривку роману, автор надає мовленню героя більше впевненості та трошки обурення, а також констатує факт про привабливу зовнішність героїні, тобто цей повтор має емоційне забарвлення. Наведений повтор є дистантним, концентрованим, розширеним та представлений у тексті епіфорою.

14) *Ich erinnere Sie an Ihren Punkt 2.) von gestern. Da schrieben Sie: „Vielleicht waren gar nicht so viele „auffallend interessante Frauen“ im Lokal. Vielleicht*

interessiert sich nur Mister Leike auffallend für (auffallend viele) Frauen.“ → Нагадую Вам Ваш вчорашній «пункт 2». Ви пишете: «Можє, в кафе було далеко не так багато "вражающе цікавих жінок"? Можє, просто містер Лайке проявляє напрочуд вражающий інтерес до (вражающе багатьох) жінок?»

У цілому, у наведеному вище прикладі автор демонструє невдоволеність героїні, її передчасні висновки та здогадки. Вже не один раз у романах зустрічався лексичний повтор «*Vielleicht*», який показує варіативність міркування і є анафорою, а також представлений у якості дистантного, концентрованого, розширеного повтору. А такий повтор «*auffallend*» має емоційно-оцінне вираження та має вигляд лексичного, дистантного та концентрованого повтору.

15) *Die Frage, welche der drei mir am liebsten wäre, stellt sich nicht. Alle drei sind auf ihre Art anziehend, aber alle drei sind für mich glücklich verheiratet, haben zwei Kinder und wenn schon nicht sechs Streifenhörnchen, so doch einen Kater namens Wurlitzer. Alle drei leben für mich in einer anderen Welt, in die ich nur virtuell hineinblicken darf, in die real zu treten ich aber unbefugt bin und bleibe.* → Питання, яка з трьох жінок була б для мене краще, переді мною не стоїть. Всі троє по-своєму привабливі, але всі троє при цьому щасливі у шлюбі, мають двох дітей і якщо не шість сибірських бурундуків, то, принаймні, kota на ім'я Вурліцер. Всі троє живуть в іншому світі, в який мені відкритий лише віртуально-умовний доступ, реальний же вхід як був, так і залишиться забороненим.

У приведенному прикладі письменник намагається передати мовою героя та довести, що ні в кому герой по листуванню не зацікавлений і впевнено описує як він їх собі уявляє і жодна з них йому не підходить. Цієї мети автор досяг за допомогою лексичного, дистантного, перманентного та розширеного повтору, який виражений анафорою.

16) *Lieber Leo, hatten Sie heute einen guten Tag? Ich hatte keinen guten Tag. Guten Abend, gute Nacht. Emmi. (Übrigens: An welche Emmi denken Sie jetzt, wenn Sie an Emmi denken? Ich hoffe, dass Sie überhaupt noch an Emmi denken!)*

Dreieinhalb Stunden später

*Wenn ich **an Emmi denke**, dann **denke ich an keine** der drei von meiner Schwester beschriebenen Emmis, sondern **an** die vierte, **an meine**. Und: Ja, klar **denke ich noch immer an Emmi**. Warum hatten Sie **keinen guten Tag**? Was war das Schlechte daran? **Gute Nacht, guten Morgen, Ihr Leo**. → Дорогий Лео, у Вас був сьогодні гарний день? У мене був поганий день. Доброго вечора, доброї ночі. Етті. (До речі, про яку Етті Ви думаєте зараз, якщо думаєте про Етті? Я сподіваюся, що Ви, взагалі ще, про Етті думаєте!)*

Через три з половиною години

Коли я думаю про Етті, я думаю не про одну з трьох, описаних моєю сестрою Етті, а про четверту, мою. І: Так, звичайно, я все ще думаю про Етті. Чому у Вас був поганий день? Що в ньому було поганого? Доброї ночі, доброго ранку, Ваш Лео.

Наведений уривок з тексту демонструє хвилюючий діалог двох героїв Етті та Лео. Жінка хвилюється, переживає та питає, чи думає Лео про неї взагалі та про який з уявлених ним образів він думає чи ні, персонажі діляться своїм смутком, своїми почуттями та душевними занепокоєннями. Саме все це зображено завдяки лексичним повторам «*guten Tag, guten Abend, gute Nacht*» та «*an Emmi denke*», які є кільцевими, дистантними, концентрованими повторами і виражені анепіфорою та апанафорою.

17) *Was unsere „innige Unbekanntschaft“ aufrecht hält, ist einzig der horrende Aufwand, den wir dafür **betrieben** haben und **betreiben**. Leo. Leo. Leo. Schade. Schade. Schade.* → Єдине, що ще підтримує на плаву наше «тісну необізнаність», – це та жахлива кількість часу і душевних сил, яку ми витрачали і продовжуємо витрачати на листування. Лео, Лео, Лео ... Шкода. Шкода. Шкода.

Автор намагається передати через лексичний повтор «*betrieben*» про даремне марнування часу та сил. Цей повтор є простим контактним, концентрованим та виражений полісиндетоном. У наступному прикладі лексичного повтора, який наведено у даному уривку показано розчарування та прикрість. Він є сумісним, перманентним, ланцюжковим повтором, у вигляді анафори.

18) **Kein Zauber mehr, keine Illusionen.** *Wir hätten geredet, geredet und geredet, bis wir uns »ausgeredet« hätten, und dann? - Ernüchterung, was sonst. → Більше ніякої магії,, ніяких ілюзій. Ми б говорили, говорили, поки не виговорилися б, а що потім? Протверезіння, що ж ще!*

Лексичний повтор «*Kein Zauber mehr, keine Illusionen*» є контактним, концентрованим, розширеним, який виражений анепіфорою, а також представлені синонімами, які автор застосував для експресивного забарвлення лексики. А лексичний повтор «*geredet, geredet und geredet ... ausgeredet*» є ланцюжковим, контактним, концентрованим, який продемонстровано полісиндетоном. І розкриває можливий розвиток дій і в той же час нестерпне бажання у спілкуванні.

19) **Er sitzt entweder in seinem Bürozimmer und bereitet sich auf den nächsten Tag vor. Oder er sitzt auf seinem Sofa und liest. Oder er liegt in seinem Bett und schläft. Ab Mitternacht meistens das Dritte.** → *Він або сидить у своєму кабінеті, і готується до наступного дня. Або він сидить на своєму дивані і читає. Або він лежить у своєму ліжку і спить. Після опівночі переважно третє.*

Завдяк лексичному повтору «*er entweder ... oder er*» автор передає розповідь та міркування героїні, тобо, або він тим займається, або чимось іншим. Представлений у даному уривку повтор виражений анафорою та є дистантним, перманентним та розширеним.

20) *Zwei Minuten später RE: Hab ich von Ihnen gelernt, Leo. Gute Nacht.*
Drei Minuten später AW: Gute Nacht.
Zwei Minuten später RE: Gute Nacht.
Eine Minute später AW: Gute Nacht.
50 Sekunden später RE: Gute Nacht.
40 Sekunden später AW: Gute Nacht.
20 Sekunden später RE: Gute Nacht.
Zwei Minuten später AW: Es ist drei Uhr früh. Bläst der Nordwind? Gute Nacht.
15 Minuten später RE: Drei Uhr und 17 Minuten. Westwind, der lässt mich kalt. Gute Nacht. → *Через дві хвилини RE: У Вас навчилася, Лео. Доброї ночі.*
Через три хвилини AB: Доброї ночі.

Через дві хвилини RE: Доброї ночі.

Через хвилину AB: Доброї ночі.

Через 50 секунд RE: Доброї ночі.

Через 40 секунд AB: Доброї ночі.

Через 20 секунд RE: Доброї ночі.

Через дві хвилини AB: Третя година ранку. Дує північний вітер? Доброї ночі.

Через 15 хвилин RE: Три години 17 хвилин. Західний вітер, який на мене не діє. Доброї ночі.

У цьому напрочуд довгому уривку-діалозі яскраво простежується, що насправді герої по листуванню не хотіли прощатися один з одним і таким чином писали постійно однотипні повідомлення, щоб якнайдовше продовжувати спілкування. У цій частині лексичний повтор використаний з метою емоційного забарвлення тексту. Продемонстрований повтор-підхоплення виражений епіфорою та є сумісним і перманентним.

21) *Wenn Emmi Aufwand betreibt, dann „will“ sie etwas. Und wenn Emmi etwas will, dann will sie nicht nur viel. Wenn Emmi etwas will, dann will sie alles.* → *Якщо ж Еммі щось робить, це означає, що вона чогось хоче. А якщо Еммі чогось хоче, то вона хоче не просто багато. Якщо Еммі чогось хоче, то вона хоче все ».*

Показаний у тексті лексичний повтор є сумісним, концентрований та відіграє роль повтору-підхоплення, який виражено у якості апанафори та анафори. Тут продемонстровано висновки героя про героїню та частково описано її характерні риси, а саме чого і як бажає Еммі, використовуючи лексичний повтор «*Wenn Emmi etwas will, dann will sie*».

22) *Sie! Sie! Sie sagen es! Und wie Sie es sagen! Sie sagen es grauenvoll! →*
Vi! Vi говорите це! Да це і як говорите! Ви говорите це жахливо!

Цим експресивним лексичним повтором у представленому уривку автор намагається візуалізувати звертання та докір героїні по відношенню до героя, і звинувачує його, у тому як і що він каже. Повтор «*Sie sagen es*» додає тексту більшу емоційність та є сумісним, концентрованим, розширений, який виступає у ролі апанафори.

23) *Aber vielleicht schreiben Sie mir nur **ein einziges Wort**, damit ich weiß, dass Sie meine Nachricht erhalten haben? **Ein Wort**, ginge das? Es können auch **zwei Worte** sein, oder drei, wenn das leichter geht. **Bitte. Bitte. Bitte. Bitte. Bitte.** → Але можливо Ви напишете хоча б одне слово, щоб я знала, що Ви отримали мого листа? Одне, підходить? Можете написати два або три, якщо це легше. Будь ласка! Будь ласка! Будь ласка! Будь ласка!..*

За допомогою застосованих повторів у цьому уривку продемонстровано проникливе прохання написати хоч одне слово. Головна героїня дуже чекає на відповідь від приятеля по листуванню. Автор дуже талановито та емоційно передав нестримне бажання, прохання героїні та її хвилювання. У тексті наведений лексичний повтор «*Ein Wort*» є дистантним перманентним, розширеним та виражений анепіфорою. Повтор «*Bitte. Bitte. Bitte. Bitte. Bitte.*» представлений анафорою та є сумісним, концентрованим та ланцюжковим.

24) *Man fühlt sich wie ein Versager. Denn man hat einen Partner, der einem **entweder nicht** zur Seite steht - **oder nicht** mehr zu Gesicht. (**Oder** beides.) **Oder** man hat Kinder, die einen terrorisieren. **Oder** alles drei. **Oder** man hat weder dies noch das noch jenes - man hat niemanden. → Кожен відчуває себе невдахою. Так, як його партнер – або погана опора, або більше не личить. Або і те й інше. Або є діти, які тероризують. Або все разом. Або ні того, ні іншого, а просто – нікого.*

У представленому прикладі автор зображає міркування про причини, чому партнер у відношеннях може відчувати себе погано та невдахою. А у якості допоміжного засобу для реалізації думок та для того, щоб мовлення було більш послідовним, автор використовує лексичний повтор «*Oder*». Він є дистантним, перманентним та розширеним повтором, який виражено у вигляді анафори.

25) *Tut mir Leid, **ich bin so, wie ich bin, so, wie ich bin, so, wie ich bin.** → Мені дуже шкода, але я такий, який є, такий, який є, такий, який є.*

Автор роману майстерно намагається показати у цьому реченні, що герой є таким як є і змінитися не зможе. За допомогою використання повтора, він зміг продемонструвати впевненість, твердість та непохитність у сказаному. Цей

повтор є лексичним, контактним, концентрованим та ланцюжковим, який виражний анепіфорою.

Таким чином, можна проаналізувати, що зі структурної точки зору, автор доволі часто застосовує лексичні повтори, які виражені анафорою та анепіфорою, з метою емоційного забарвлення, чіткості та точності передання думок, глибоких почуттів персонажів більш детально. Та перш за все лексичний повтор використовується для єдності тексту.

2.3. Структурні особливості лексичних повторів у романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“

Акіф Пірінчі – німецько-турецький письменник, який став всесвітньо відомим завдяки своїм романам. Він, народився в 1959 році в Стамбулі і виріс в Ейфелі, а зараз він живе і працює у Бонні. Пірінчі зняв свій перший фільм у чотирнадцять років для баварського радіомовлення і незабаром отримав приз за радіоп'єсу Гессенського радіомовлення.

У 1980 році був опублікований перший роман Пірінчі, «Tränen sind immer das Ende» («Вкінці завжди сльози»), але популярність до письменника прийшла тільки через 9 років, після виходу «котячого детектива» Felidae («Котячі»), який став першим романом успішного однойменного циклу про пригоди кота-детектива Френсіса. За романом «Котячі» в 1993 був знятий анімаційний фільм, який завоював прихильність публіки та увійшов у серця багатьох читачів зі всього світу.

У 1992 році з друку виходить детективний роман А.Пірінчі «Тіло» в якому мешкає в будинку інвалідів каліка, позбавлений рук і ніг, планує і здійснює витончене вбивство.

У виданому в 1997 рік романі – антиутопії «Інь» розповідається про загибель чоловічої половини людства, ураженої страшним вірусом. У романі «Двері в минулий раз» (2001) йдеться про повернення в минуле, про спробу переосмислити і заново пережити, здавалося б, безповоротно минулі роки.

Наступні романи відразу ж потрапили в списки бестселерів, були переведені на багато мов і досягли мільйонних тиражів по всьому світу.

Менш відомий, але не менш цікавий його детективний роман «Der eine ist stumm, der andere ein Blinder» («Один глухий, другий – сліпий») вийшов у 2006 році.

У цьому романі розповідається, як у казці про щуролова Гамельне, дванадцять дітей зникають з одного дня на інший. Між дітьми немає ніяких загальних рис, з яких можна було б зробити висновок про злочинця.

Тільки через рік з'являється перше дитяче тіло, час вбивства – всього кілька днів потому. Очевидно, дитина утримувалася в полоні у схованці з моменту її викрадення. Зростає надія, що інші діти ще живі.

Починається нервова гонка з часом. Але розслідування обертається по колу. Детектив Ріхард Клавдій і його помічник Хуго Хоффер були у розпачі. Але потім вони натикаються на важливі докази в інтернеті та починають розслідування.

У цьому романі майстерно поєднана стилістично забравлена лексика. У ньому зустрічаються образна лексика, синоніми, антоніми, порівняння, метафори, а також лексичні повтори. Саме їх і будемо досліджувати у детективному романі Акіфа Пірінчі.

1) *Zum Glück hatte er für dieses **dämliche Spiel** – und jedes **Spiel**, das er nicht gewann, war für ihn **dämlich** – nichts bezahlt, sondern hatte es sich über das Netz von einer illegalen Tauschbörse heruntergeladen.* → *На щастя, він нічого не заплатив за цю дурну гру – і кожна гра, яку він не виграв, була дурною, – але завантажував її через мережу з нелегальної біржі.*

Автор за допомогою повтору прикрашає мову героя і намагається донести, яка ця гра жахлива. Проте найсмішніше було те, що для персонажа кожна гра, в якій він не міг перемогти, вважалася поганою. Можна побачити, власне погляд автора до цього, тобто він із часткою сарказму відноситься до цього. Лексичний повтор «*dämliche Spiel*» є концентрованим, простим контактним, який виражений анепіфорою.

2) *In Wirklichkeit hieß **Hugh** auch nicht **Hugh**, sondern **Hugo Hoffer**. Aber er ließ sich von Freunden und Kollegen gern so nennen, weil er den Schauspieler **Hugh Grant** mochte, nein, mehr noch, verehrte, jedenfalls in seinen Rollen als Parade Single. Meistens kam Kino **Hugh** nach allerlei romantischen Verwicklungen am Ende des Streifens doch noch unter die Haube, doch **Hugo Hugh** wußte, daß das bloß ein Zugeständnis an das weibliche Publikum war. → Насправді Х'ю був не Х'ю, а Хуго Гоффер. Але він любляв, коли друзі та колеги називали його так, тому що йому сподобався актор Х'ю Грант, ні, ще більш поважний, принаймні в його ролях як холостяка. Здебільшого кіношний Х'ю потрапляв під капот після всіляких романтичних ускладнень у кінці стрічки, але Хуго Х'ю знав, що це лише поступка жіночій аудиторії.*

У цьому уривку роману застосовується часто ім'я персонажа у вигляді повтору. Тут показано, яке насправді герой має ім'я та чому його називають зазвичай скорочено Х'ю. Наведений вище лексичний повтор є дистантним, перманентним та розширеним, який представлено анепифорою.

3) *Doch eigentlich **war** es **ihm** auch **gleichgültig**. So wie **ihm** alles **gleichgültig war**, was seiner steil ansteigenden Karriere nicht in die Quere kam. → Але насправді йому було байдуже. Так само, як йому було байдуже на все, що не заважало на шляху його крутої кар'єри.*

Наведений у прикладі лексичний повтор «*war ihm gleichgültig*», який є сумісним та концентрованим, використаний з метою демонстрації байдужості персонажа до різних речей та взагалі світу. Його нічого не хвилює, окрім його самого. Цей повтор-підхоплення виражений епифорою. Було застосовано автором для більшого привертання уваги на цей факт дійсності.

4) *Hugh konnte sich genau vorstellen, was für einen Stempel irgendwelche Klugscheißer seinem Leben zwischen Karriererallye, Bodystählen, sporadischem Studentinnenpflücken, Single Urlauben und Computerspiel und Interetexzessen aufdrücken würden: **oberflächlich. Oberflächlich, leer, beziehungsunfähig, im Kerne vereinsamt**. → Х'ю цілком міг собі уявити, який відбиток якийсь розумник накладе на своє життя між кар'єризмом, сталлю тіла, спорадичним студентським*

підбором, самотніми відпустками та комп'ютерними іграми та внутрішніми проблемами: поверхневий. Поверхневий, порожній, позбавлений відносин, єдиний в ядрі.

Застосований у прикладі повтор використано для роздумів та міркувань персонажа та для опису, який людина може накласти відбиток. Наприклад, повтор-підхоплення «*oberflächlich. Oberflächlich*» є сумісним і концентрованим та також представлений апанафорою. А для того щоб більш точно передати все це, автор застосовує лексичний повтор у вигляді цілого ряду синонімічних слів по значенню, який судячи по структурі уривку є ланцюжковим, концентрованим, контактним і виражений асиндетоном.

5) *Das Kardinalproblem war offensichtlich und zum Haare ausraufen: Es gab keine Leichen, keine einzige, anhand deren Verletzungsmerkmalen oder der Todesursache die Experten Rückschlüsse auf den Typ des Täters ziehen können.* → Кардинальна проблема була очевидною і така що вирвати волосся: не було жодного трупа, жодного жодного, чиї травматичні характеристики чи причина смерті дозволили б експертам зробити висновки щодо типу злочинця.

Лексичний повтор, який наведено у зазначеному тексті роману, показує у тій ситуації, що немає жодного трупа, жодних слідів, які б допомогли розкрити злочинця. Цим автор хотів звернути увагу на кепську ситуацію, розчарування, пригніченість та можливо злість, тобто лексичний повтор використано з метою інтонаційного та емоційного напруження в межах заданої ситуації. Повтор «*keine Leichen, keine einzige*» є контактним, концентрованим, ланцюжковим і представлений анепіфорою.

6) *Auch die kriminalistischen Einsteins hatten sich mangels Erfolgserlebnissen nach und nach von der Kommission verabschiedet und waren zu ihren ertragreicheren Verbrechensgefilden heimgekehrt.* → Навіть криміналістичні Ейнштейни, не маючи успіху, поступово прощалися з комісією і поверталися додому до своїх більш прибуткових злочинів.

На перший погляд зовсім непримітний повтор «*nach und nach*» надає уривку більшу забарвленість та характер неквапливості. Він є звичайно

лексичним, ланцюжковим, концентрованим та контактним, а також представлений у вигляді полісиндетону.

7) *Wilde Spekulationen* wechselten sich ab mit *Leerlauf* und *Leerlauf* mit *wilden Spekulationen*. → Дикі спекуляції чергувалися з холостими, а холості – з дикими спекуляціями.

Безумовно цікавий приклад зі структурної точки зору, який наведено вище. Тут застосовано лексичний повтор, який виражений як анепіфорою, так і хіазмом задля увиразнення висловлюваного. Він є кільцевим, концентрованим та дистантним.

8) *Zurückgeblieben war eine kleine Kernmannschaft von Masochisten, die tatenlos zusehen mußte, wie Monat für Monat eine neue Familie die Hölle betrat*. → Залишився невелика основна група мазохістів, яка стояла поруч і спостерігала, як нова сім'я місяць за місяцем вирушає в пекло.

Цей надзвичайно вживаний лексичний повтор є прикладом градації. Він виражає інтонаційно-сміслову напругу та привносить емоційне забарвлення тексту. У цьому уривку автор за допомогою повтора намагався донести, що люди знаходяться у постійному стражданні. Продемонстрований повтор є простим контактним та перманентним.

9) *Nach Uris vielleicht, warum nicht zur devoten Hingabe, zum Paradies, vielleicht sogar geradewegs in den Kern der alles verschlingenden Düsternis*. → Після Уріс може, чому не до покірної відданості, до раю, може, навіть прямо в саму серцевину всепоглинаючого мороку.

Вже неодноразово зустрічався під час дослідження цей лексичний повтор, який виражає та допомагає відобразити варіантність розвитку подій. Він є розширеним, дистантним та перманентним повтором, який зображено у вигляді анепіфори.

10) *Traurig und hochdramatisch* zugleich, weil fast alle Opern *traurig und hochdramatisch* waren. → Сумно і вкрай драматично, бо майже всі опери були сумними і вкрай драматичними.

Наведений лексичний, дистантний, концентрований та кільцевий повтор виконує емоційно-оцінну функцію та письменник використав його для показу роздумів, смутку та досади персонажа та прикрашання тексту. Він виражається у вигляді апанафори.

11) *Es war die letzte Chance für ihn. Natürlich war ihm dieser pathetische Letzte-Chance-Mist schnurzegal.* → Це був останній шанс для нього. Звичайно, на цей жалюгідний останній шанс йому було взагалі байдуже.

Повтором «*letzte Chance*» автор твору хотів наголосити, що у героя був один, єдиний та останній шанс, на який йому було просто все одно. Виражений повтор за структурою є сумісним, концентрованим та розширеним і продемонстрований у вигляді епіфори.

12) *Der Schönling im Mercedes würde lediglich als sein Assistent ohne Stimmrecht fungieren und sonst als gar nichts – außer vielleicht noch als fleißiger Petzer des Untersuchungsverlaufs an Weinstein.* → Красень у "Мерседесі" виступатиме тільки як його помічник без права голосу і взагалі як ніщо – крім, мабуть, ще й як старанний донощик слідчого процесу по Вайнштейну.

За допомогою використання цього повтору автор майстерно, компактно та влучно зміг поєднати образи, у якості кого міг би виступити герой роману. Тобто, цей лексичний повтор послугував засобом для зв'язності тексту. Структурними характеристиками цього повтору є те, що він дистантний, перманентний та розширений.

13) *Während die Forensische ihre kostbaren Befunde in aller Sorgfalt Stück um Stück herausrückte, liefen die tapferen Dagebliebenen voller Kraft und doch orientierungslos umher wie vom Ehrgeiz zerfressene Fußballer, die jahrelang mit der Ersatzbank vorliebnehmen mußten und nun jäh die Aufforderung des Trainers zum Spielen erhalten hatten.* → У той час як судмедексперти з усією ретельністю викладали свої дорогоцінні знахідки, шматочок за шматочком, хоробрі, повні сил і все ж дезорієнтовані ті, що залишилися там, бігали навколо, як охоплені честолобством футболісти, які роками воліли лавку запасних і тепер з нетерпінням чекали запрошення тренера до гри.

У цьому уривку автор зображає кропітку та ретельну працю судово-медичних експертів, які прискіпливо аналізують отримані знахідки і письменник знову використовує такий стилістичний засіб як лексичний повтор для більшої забарвленості. Наведений у прикладі повтор є простим контактним, концентрованим і зустрічається у вигляді градації.

14) „*Einen **wunderschönen** guten Morgen an diesem **wunderschönen** Tag für die vor uns liegende **wunderschöne** Zusammenarbeit, Herr Claudius*“, sagte Hugh. → «Чудового доброго ранку в цей чудовий день за чудову співпрацю, пане Клавдій», сказав Х'ю.

Лексичний повтор «*wunderschön*» у наведеній частині роману є ознакою гарного настрою та бадьорості персонажа, але тут присутня і крапля сарказму та також він був застосований для емоційності висловлюваного. Представлений повтор можна охарактеризувати як дистантний, концентрований та розширений і виступає у якості анепіфори.

15) *Doch soll ich Ihnen was sagen, Juch? **Es ist mir scheißegal! Es ist mir egal**, was Sie über mich denken, und **es ist mir auch egal**, aus welchem Holz Sie geschnitzt sind.* → Але я повинен вам щось сказати, Юх? Мені плювати! Мені все одно, що ви про мене думаєте, і мені все одно, з якого дерева ви вирізані.

Цим експресивним та смисловим лексичним повтором письменник намагається донести через звертання до іншого персонажа, що герою, наведеному в уривку, повністю все одно на іншого, і як він ставиться до нього. Автор зобразив це висловлення більш емоційно та загострено. Виражений апанафорою повтор є розширеним, а також сумісним та перманентним.

16) „***Opi***“, brachte Claudius schließlich unter Mühen hervor. Das ist tatsächlich ein toller Spitzname für mich. ***Opi*** und Juchi – klingt wie eine Polizeiserie mit zwei Deppen in den Hauptrollen. → «*Oni*», – нарешті видавив із себе Клавдій. Це дійсно чудове прізвисько для мене. *Oni* і *Juchi* – звучить як поліцейський серіал з двома придурками в головних ролях.

У представленому прикладі прізвисько «*Opi*» зустрічається у якості лексичного повтора, який виглядає як анафора та є сумісним, перманентним та

розширений. Цей повтор передає усвідомлення головного персонажу та його власну думку про те, яке дали йому прізвисько та як воно звучить.

17) „**Wollen wir jetzt ein bißchen arbeiten?**“ „Ja, das **wollen wir**. Kann es schon gar nicht mehr abwarten.“ → «Ну що, хочемо попрацювати?» «Так, ми цього хочемо. Не можу вже чекати.»

У прикладі наведеному вище можна побачити діалог двох людей, а лексичний повтор, виділений у цьому уривку, демонструє бажання до праці та чіткість і лаконічність у відповіді. Він є сумісним, концентрованим та розширеним повтором, який виступає анепіфорою.

18) „Der Gedanke gefällt Ihnen wohl nicht, daß Sie einsamer **Wolf** Ihr Revier allmählich an **die Eierköpfe** abtreten müssen?“ Als allerletztes schnappte sich Hugh zwei Gegenstände vom Rücksitz, die für Claudius bestimmt waren, und beugte sich wieder nach vorne. »Ich bin kein **Wolf**«, sagte Claudius und zog eine angewiderte Miene. Dabei befreite er sich umständlich aus seinem Mantel. »Ich jage **Wölfe**. Und was **die Eierköpfe** angeht, scheinen die bis jetzt auch nicht der große Knaller gewesen zu sein. Sonst hätte mich Dienstleister Weinstein wohl kaum angerufen.“ → «Вам, напевно, не подобається думка, що Ви, самотній вовк, повинні поступово поступитися свою ділянку яйцеголовим?» В самий останній момент Х'ю схопив з заднього сидіння два предмети, призначених для Клавдія, і знову нахилився вперед. – Я не вовк, – сказав Клавдій, з огидою морщачись. При цьому він ніяково звільнився від свого плаща. «Я полюю на вовків. А що стосується яйцеголових, то вони, схоже, і досі не були великими шишками. Інакше навряд чи б мені подзвонив Вайнштейн.»

Як всі знають, є такий у літературі та й у повсякденному житті образ вовка, тобто мисливця та, зокрема, існує вираз «самотній вовк», який і означає самотність, смуток. У цьому уривку використано саме цей вираз та цей образ для певного персонажа. Автор використав саме цей лексичний повтор не дарма. Цим повтором він демонструє, хто яку роль у заданій ситуації відіграє, спираючись, таким чином на образ вовка.

Вживання лексичного повтору «*die Eierköpfe*» продиктоване бажанням автора надати агресивності, зневаження та грубості, тобто автор зобразив у такий спосіб зневагу та відчуження до таких людей. Отже, наведені у прикладі повтори є сумісними, концентрованими та розширеними і являють собою анепіфору.

19) *Er schlug den Deckel des ersten Aktenordners auf und deutete mit dem Zeigefinger auf eine Fotografie, die in einer Klarsichthülle steckte. »Das hier ist Udo Rinke – das hier war Udo Rinke.* → Він відкрив обкладинку першого файлу і вказав вказівним пальцем на фотографію в прозорому конверті. "Це Удо Рінке – це був Удо Рінке.

Цим прикладом, який наведено в уривку, автор хотів сказати, що людина була і її вже нема. Письменник зацентрував увагу читача на цьому за допомогою лексичного повтора, який виражений анепіфорою та можна охарактеризувати його як контактний, концентрований та кільцевий повтор.

20) *Es gab dort viele Stockwerke, viele Wohnungen und eine wahre Geisterbahn an Kellern. Die Kinder haben wohl schnell den Überblick darüber verloren, wer eigentlich wen suchen und wer sich verstecken mußte.* → У підвалах було багато поверхів, багато квартир та справжній потяг-привид. Діти, напевно, швидко втратили слід, хто насправді шукав кого і хто мав ховатись.

Повтором «*viele*» автор продемонстрував широту кола подій, що було багато місця, багато простору у цій місцевості. А повтором «*wer*» хотів показати, хто є хто та яку роль кожен з дітей мав виконувати. Ці лексичні повтори є дистантними, перманентними та ланцюжковими.

21) *Als später Monat für Monat andere Kinder aus anderen Orten und aus völlig entgegengesetzten Milieus verschwanden, ist er aus dem Kreis der Verdächtigen gänzlich ausgeschieden.* → Пізніше, коли місяць за місяцем, інші діти з інших місць і зовсім іншого оточення зникли, його повністю виключили з кола підозрюваних.

Повтор «*Monat für Monat*» вже зустрічався у цьому романі (приклад з використання цього повтору наведено вище), з цього можна зробити висновок, що такий повтор є популярним та часто вживаний безпосередньо у цьому романі. Він

демонструє смислове напруження ти представлений у формі градації і є простим контактним та преманентним повтором.

Наступним лексичний повтором, який був знайдений у цьому уривку, є «aus anderen Orten und aus völlig entgegengesetzten Milieus», у якому присутня певна синонімічність слів та виразу в цілому та він є ланцюжковим, контактним та концентрованим. Автор застосовує ці два лексичні повтори для більш експресивного та гострого зображення представленого факту.

22) *Erzählen Sie mir von den anderen Kindern. „Von allen?“ „Ja, von allen.“*
→ *Розкажіть мені про інших дітей. «Про всіх?» «Так, про всіх.»*

У прикладі ми бачимо коротке спілкування двох людей та прохання одного розповісти певну інформації, на що у відповідь, завдяки лексичному повтору, можна побачити подив персонажа, а потім послідувала чітка однотипна відповідь від іншого героя. Представлений повтор є простим контактним та концентрованим повтором, який розташовано у вигляді анепіфори.

23) *Aber Hugh war auch selber einmal ein kleiner Junge gewesen und konnte sich noch sehr gut daran entsinnen, wie er als kleiner Junge gedacht und gefühlt hatte.*
→ *Але Сам Х'ю колись був маленьким хлопчиком і все ще міг добре пам'ятати, як він думав і почував себе маленьким хлопчиком.*

Використанням лексичного повтора «*ein kleiner Junge*» автор старанно намагався продемонструвати, як герой поринає у свої спогади з власного дитинства та як він міркував, коли був ще дитиною. Представлений повтор є концентрованим, кільцевим, дистантним та виражений анепіфорою.

24) *Erst wurde jeder Winkel mehrmals abgesucht und dann alles Stein für Stein abgetragen, um vielleicht doch noch irgendwo eine versteckte Leiche zu finden. Vergeblich.* → *Спочатку обшукали кожен куточок по кілька разів, а потім перерили все камінь за каменем, щоб, можливо, все-таки знайти де-небудь захований труп. Марно.*

Автор намагається відобразити інтенсивність та ретельність пошуку слідчими трупу і те, що вони дуже прискіпливо все оглядали та шукали, кожний куток, камінчик за камінчиком. Для зображення всього цього автор звернувся за

допомогою до лексичного повтору, який виступає у ролі градації та несе інтонаційно-сміслове напруження, а також є простим контактним та концентрованим.

25) *Claudius massierte sich mit den Fingern der rechten Hand das Gesicht. „Schwierig, sehr schwierig“, sagte er nach einer Weile. „Aber eins ist klar: Er ist ein Professor.“* → Клавдій масажував обличчя пальцями правої руки. «Важко, дуже важко», – сказав він через деякий час. «Але одне ясно: він професор».

Лексичний повтор «*Schwierig, sehr schwierig*» відіграє роль оцінки ситуації та передає думки персонажа стосовно цього. Автор намагався надати виразу виразу емоційно-оцінне забарвлення. Цей повтор є контактним, концентрованим та кільцевим і представлений у якості анепіфори.

Таким чином, проаналізувавши велику кількість лексичних повторів за їх структурою та частотою вживання, можна сказати, що письменник дійсно використовує лексичні повтори для кращого розуміння висловлюваного, смислової напруги та, безумовно, для зв'язності тексту.

2.4. Висновки до розділу 2

Лексичні повтори дуже часто зустрічаються у прозовому тексті і “мають доволі великий спектр функцій. Вони надають експресивного забарвлення, єдності, ритмічності та динаміки тексту, емоційної насиченості, розширюють смисл висловлювання” [29, с. 65].

У проаналізованих сучасних німецькомовних романах репрезентовано велику палітру лексичних повторів. Доволі часто лексичні повтори у романах Даніеля Глаттауера, Даніеля Кельмана та Акіфа Пірінчі зустрічаються у вигляді анафори, епіфори та анепіфори.

Порівнюючи лексичні повтори трьох романів, можна помітити, що вони відіграють дещо відмінну роль. Наприклад, у творі „*Die Vermessung der Welt*“ Д. Кельманна вони відіграють лише роль акцентуації уваги на роздумах або пояснюють певні факти, а в романі „*Gut gegen Nordwind*“ Д. Глаттауера з їх допомогою демонструється велике коло почуттів, від смутку та злості до

нестерпного бажання спілкування та зацікавленості героїв. У детективному романі А. Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“ лексичні повтори використовуються для певних міркувань, розуміння ситуацій, для більш загостреного розвитку подій.

Проте лексичні повтори у цих трьох романах мають одну спільну мету – це досягнення єдності та зв'язності тексту. Це можна побачити у представлених прикладах як на мові оригіналу, так і у перекладі. Ми не помічаємо, можливо, їх коли прочитуємо роман, бо вони доцільно доповнюють та поєднують текст у логічний зв'язок. Абзаци, речення, словосполучення, слова переплітаються одне з одним за допомогою лексичних повторів. І відбувається легке та зрозуміле, емоційне та зворушливе прочитання роману.

Кожен представлений у роботі письменник неймовірно талановитий. І можливо їх романи важко порівняти, бо самі автори зовсім різні і тематика романів також. У Д. Кельманна більш історико-біографічний роман, у Д. Глаттауера зворушливий, про почуття та стосунки людей роман, а в А. Пірінчі взагалі детективний роман, про вбивства, злочинність та розслідування.

Таким чином, підсумовуючи результати спостереження, можна зробити висновок, що наведені у роботі автори дійсно систематично застосовують лексичні повтори у свої романах, які відіграють важливу та корисну роль для зв'язності тексту та підсилення ідеї, смислу та думки висловлення.

РОЗДІЛ 3

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ
ПОВТОРІВ У ТЕКСТАХ СУЧАСНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ3.1. Семантичні особливості використання лексичних повторів у романі
Даніеля Кельманна

Наявність лексичних повторів у романі „Die Vermessung der Welt“ була проаналізована з точки зору виявлення їх структурних особливостей. Тепер хочеться звернути увагу на семантичний бік використання лексичних повторів Д. Кельманном. Зокрема, здійснюватиметься аналіз лексичного рівня, семантики, лінеарності та частотності вживання повторів у тексті.

1) *Es war eine der größten Höhlen des Kontinents, ein sechzig mal neunzig Fuß großes Loch, durch das so viel Licht einfiel, daß man noch im Berginneren hundertfünfzig Fuß weit auf Gras und unter Baumwipfeln ging.* → Це була одна з найбільших печер на континенті, шістдесят на дев'яносто футів діра, через яку падало стільки світла, що ви могли ще ходити сто п'ятдесят футів на траві та під верхівками дерев у внутрішній частині гори.

Із семантичної точки зору, наведений повтор у цьому прикладі можна охарактеризувати як повтор лейтмотиву, де описується більш забарвлено та детально печера. Цей лексичний повтор є синонімічним, контактним та концентрованим.

2) *Herrlich sei die Reise, gewaltig die Fülle der Entdeckungen. Täglich fänden sich neue Pflanzen, mehr, als man zählen könne, die Beobachtung der Beben lege eine neue Theorie der Erdkruste nahe. Ungemein erweitert seien auch die Kenntnisse über die Natur der Kopflaus.* → Чудова подорож, величезне багатство відкриттів. Щодня зустрічаються нові рослини, більше, ніж можна було порахувати, спостереження землетрусів говорить про нову теорію земної кори. Приголомшливо розширюються знання про природу головної воші.

Як і минулий повтор, представлений повтор можна описати як синонімічний, контактний та концентрований, який відображає повтор

лейтмотиву. Завдяки цьому лексичному повтору, який виконує емоційно-експресивну функцію, автор доволі вдало зміг передати позитивні емоції від наведеної в уривку подорожі.

3) *Als sie am Strand Druckmessungen anstellten, sprang ein Zambo, halb Schwarzer, halb Indianer, mit einer Holzkeule aus dem Gebüsch. Er knurrte, duckte sich, starrte.* → Коли вони зупинилися на пляжі, з кущів вискочив Замбо, наполовину чорношкірий, наполовину індіанець з дерев'яною палицею. Він гарчав, охав, витріщався.

Наступний повтор автор використав з метою нагнітання та загострення подій. За лексичний рівнем він є синонімічним, за лінеарністю – контактним, за семантикою – повтор, який позначає інтенсивність вияву позначуваних дій. За частотністю вживання в тексті він є концентрованим, а також можна назвати цей повтор номінаційно-ланцюжковим.

4) *Zur angekündigten Nachmittagsstunde verlosch die Sonne. Das Licht wurde fahl, ein Schwärm Vögel flatterte schreiend empor und wehte im Wind davon, die Gegenstände saugten die Helligkeit auf, ein Schatten flog heran, der Sonnenball wurde zu einer dunklen Scheibe.* → В оголошений післяобідній час виглянуло сонце. Світло стало блідим, зграя птахів з криком пурхала і маяли у вітрі, предмети висмоктували яскравість, пролітала тінь, сонячна куля перетворювалася на темний диск.

Слова „*Die Sonne*“, „*Das Licht*“, „*der Sonnenball*“, а також такі слова як „*ein Schatten*“, „*dunklen Scheibe*“ виступають у ролі синонімів один одному, тобто представлені лексичні повтори є синонімічними, а також вони є сумісними, перманентними і є повторами лейтмотиву. Автор використав ці синонімічні повтори для уникнення тавтології.

Наступний повтор, який зустрічається у цьому уривку, є антонімічним, бо слова „*Die Sonne*“ та „*ein Schatten*“ є антонімічною парою. Цей лексичний повтор лейтмотиву є також дистантним та перманентним. Автор застосував усі ці лексичні повтори з метою подання більш яскравого опису наданої ситуації та наведених дій.

5) *Ohne hinzusehen, **wich er den Leuten aus, nie stolperte er, einmal sprang er grundlos zur Seite und war nicht einmal überrascht, als in derselben Sekunde neben ihm ein Dachziegel zerschellte.** → Не дивлячись, він ухилявся від людей, ні разу не спіткнувся, один раз безпричинно відскочив убік і навіть не здивувався, коли в ту ж секунду поряд з ним впала черепиця даху.*

Лексичний повтор, зображений у цій частині тексту, є синонімічним, контактним та концентрованим. Це повтор, який позначає інтенсивність вияву позначуваної дії. Автор намагався продемонструвати, що певний персонаж кудись дуже поспішає, але ні разу за цей час не спіткнувся і нікого не зачепив дивним чином.

6) ***Das Licht** kehrte zurück: Der Sonnenball strahlte auf, **der Schatten** löste sich von Hügeln, Erde, Horizont. → Світло повернулося: сонячна куля засяяла, тінь відірвалася від пагорбів, землі, горизонту.*

Лексичний повтор, який вже згадувався та зустрічався у прикладі № 4, є антонімічним, дистантним та перманентним, проте цей повтор є сюжетним повтором у порівнянні з вже використаним раніше лексичним повтором.

Два однотипні повтори були показані не дарма, а з метою того, щоб вказати та зробити висновок, що у цьому романі такий повтор зустрічається неодноразово.

7) *Die Zahlen entführten einen nicht aus der Wirklichkeit, sie brachten sie näher heran, machten sie **klarer und deutlich** wie nie. → Числа не забирали людини з реальності, але наближали її до неї, робили її зрозуміліше та ясніше, як ніколи.*

Продемонстрований повтор у тексті використаний для передання більш точніше думок героя та більшої експресивності. Він вираження як лексичний, синонімічний, контактний та концентрований повтор, який позначає інтенсивність вияву позначуваної ознаки і відображений за допомогою полісиндетону.

8) *Einmal gingen sie mit ihrer **dummen und ständig kichernden** Freundin Minna vor der Stadt spazieren. → Одного разу вони гуляли по місту зі своєю дурною і постійно хихикаючою подругою Мінною.*

Автор у представленому прикладі використав лексичний повтор для більш точної та яскраво-емоційної характеристики дівчини. Завдяки цьому можна простежити власне відношення письменника до цього персонажа. Лексичний повтор створений за допомогою полісиндетону. Він є синонімічним, лексичним, концентрованим, контактним та візуалізований, як і минулий приклад, у якості повтору, який позначає інтенсивність вияву позначуваної ознаки.

9) *Schon rückten ihm die Erinnerungen an die letzten Monate, all **die Kämpfe, Entscheidungen und Überlegungen**, in die Ferne.* → *Вже спогади про останні місяці, про всі битви, рішення і роздуми, забирали його вдалину.*

Наведений приклад представлений синонімічним рядом, який можна трактувати як лексичний повтор, що передає семантику роздумів мовця. Автор застосував цей повтор для експресивного та яснішого вираження героя та його ситуації. Звичайно цей лексичний повтор є синонімічним, а також контактним та концентрованим.

10) *Wie alle hier sprach der Mann einen **wunderlichen** Dialekt, die Straßen sahen **fremd** aus, die Geschäfte hatten **unverständliche** Schilder, und das Essen aus den Schenken roch nicht wie Essen.* → *Як і всі тут, чоловік говорив на химерному діалекті, вулиці виглядали чужими, магазини мали незрозумілі вивіски, а страви з шинку не пахли їжею.*

Наступним на черзі є лексичний, синонімічний, дистантний та концентрований повтор, який демонструє інтенсивність прояву позначуваних почуттів. У цьому уривку йде мова про те, що місцевість, в якій знаходиться герой, повністю йому не зрозуміла, тож більш детально описується, що саме йому чуже. Лексичний повтор, який зустрівся у цій частині, відіграє свою емоційно-оцінну функцію.

11) ***Vielleicht** gebe es gar keine **Parallelen**. **Vielleicht** lasse der Raum auch zu, daß man, habe man eine Linie und **einen Punkt** neben ihr, unendlich viele verschiedene **Parallelen** durch diesen **einen Punkt** ziehen könne.* → *Може бути, паралелей взагалі не існує. Може бути, простір допускає також, що, маючи лінію і точку поруч з*

нею, можна було б провести через цю одну точку нескінченну кількість різних паралелей.

Лексичні повтори, які наведені вище, а саме „*Vielleicht*“, „*Parallelen*“, „*einen Punkt*“ можна охарактеризувати як тотожні лексичні повтори, що передають семантику роздумів та сумнівів мовця, а також є сумісними та перманентними. За допомогою лексичних повторів, автор хотів звернути увагу в цьому уривку на деякі деталі, які казав герой.

12) *Wurst, sagte Kant. Bitte? Der Lampe soll Wurst kaufen, sagte Kant. Wurst und Sterne. Soll er auch kaufen.* → Нісенітниця, прорік Кант. Що, перепрошую? Пальцем в небо! Старий повинен купити дірку від бублика, сказав ще Кант. Дірку від бублика разом із зірками. Повинен він також купити.

Автор цим лексичним повтором надав представленому уривку роману емоційне забарвлення. Вказаний повтор є тотожним лексичним, сумісним та концентрованим, який показує інтенсивність вияву позначуваних почуттів та думок одного з героїв твору у заданій ситуації.

13) *Jahre in Mittelmäßigkeit, Broterwerb auf entwürdigende Art, **Kompromisse**, Furcht und Ärger, neue **Kompromisse**, Schmerzen an Leib und Seele, sowie das langsame Verkümmern aller Fähigkeiten bis hin zur Schwäche des Alters. Nein!* → Роки посередності, придбання хліба принизливим способом, компроміси, страх і гнів, нові компроміси, біль тіла і душі, а також повільне атрофування всіх здібностей аж до слабкості віку. Ні!

У наведеному уривку автор за допомогою використання лексичного повтору зміг продемонструвати збентеженість та пригніченість персонажа роману у своїх роздумах. Зображений повтор є тотожним лексичним, дистантним та концентрованим повтором лейтмотиву.

14) *Das habe er ja nicht wissen können, sagte er. Man sei so weit weg von allem. Natürlich, sagte Bonpland. Der Alte schneuzte sich und wiederholte, **das habe er nicht wissen können.*** → Адже він не міг цього знати, сказав він. Тут він так далеко від усього на світі. Звичайно, погодився Бонплан. Старий висякався і повторив, що не міг цього знати.

Письменник застосовує лексичний повтор „*Das habe er ja nicht wissen können*“ для підсилення почуттів та більшої емоційності. У цьому уривку зображено почуття прикrostі та жалю. Зазначний повтор є тотожним лексичним, сумісним та концентрованим та тим, який передає інтенсивність вияву позначуваних дій та почуттів.

15) *Nur ein Witz, sagte Bonpland. Aber ein ungerechter. Ein Preuße könne sehr wohl lachen. In Preußen werde viel gelacht. Man solle nur an die Romane von Wieland denken oder die vortrefflichen Komödien von Gryphius. Auch Herder wisse einen guten Scherz wohl zu setzen.* → Просто жарт, сказав Бонпланд. Але несправедливий. Житель Пруссії цілком міг сміятися. У Пруссії багато сміялися. Варто подумати лише про романи Віленда або про чудові комедії Грифія. Гердер також знав, як створити гарний жарт.

У представленому читачеві уривку роману, автор застосовував різні слова та у різних формах, які є синонімами один одному і виступають у якості лексичного повтора, а саме такі слова як „*ein Witz*“, „*Scherz*“, „*lachen*“, „*gelacht*“, для того, щоб уникнути тавтології у мовленні та для її урізноманітнення. Використаний сюжетний повтор є синонімічним, лексичним, сумісним та перманентним.

16) *Linien gebe es überall, sagte Humboldt. Sie seien eine Abstraktion. Wo Raum an sich sei, seien Linien. Raum an sich sei anderswo, sagte Pater Zea. Raum sei überall! Überall sei eine Erfindung. Und den Raum an sich gebe es dort, wo Landvermesser ihn hintrügen.* → Лінії існують скрізь, сказав Гумбольдт. Вони є абстракцією. Там, де сам простір, є лінії. Сам космос є в іншому місці, сказав Патер Цеа. Простір є скрізь! Скрізь – вигадки. А сам простір там, де його вимірюють землеміри.

Діалог, який продемонстровано у зображеному уривку, став більш цікавим та напруженим, завдяки лексичним повторам, які застосував тут автор для демонстрації роздумів та спору двох героїв роману. Лексичний повтор є тотожним, сумісним та перманентним, що передає семантику роздумів та вагань обох персонажів.

17) *Dann hätten zwar **die Bäume noch wie Bäume**, die träge strudelnden **Wasser wie Wasser** ausgesehen, aber man habe es schaudernd als Mimikri von etwas Fremdem erkannt.* → *Тоді, правда, дерева ще виглядали як дерева, мляво вируюча вода, як вода, але з жахом усвідомлювали це, як мімікрі чогось стороннього.*

Автор використав наведений повтор для констатації зображеного, опису природи та надав цьому виразу більшої експресивності. Повтор є тотожним лексичним, який позначає інтенсивність вияву позначуваних ознак, а також він є контактним та концентрованим.

18) *Mit einer schnellen Bewegung ergriff **der Wahrsager** Humboldts Hand. Der wollte sie wegziehen, aber **der Wahrsager** war stärker; Humboldt, zum Mitspielen gezwungen, lächelte säuerlich. **Der Wahrsager** runzelte die Stirn und zog die Hand näher zu sich heran.* → *Швидким рухом віщун схопив руку Гумбольдта. Той хотів її відтягнути, але віщун виявився сильнішим; Гумбольдт, вимушений грати в цю гру, кисло посміхнувся. Віщун насупився і притягнув руку ближче до себе.*

Якщо аналізувати лексичний повтор, що наведений вище, із семантичної точки зору, то можна зробити висновок, що вказаний повтор є тотожним лексичним, сумісним та концентрованим, який відображає інтенсивність вияву позначуваної дії. Автор цим повтором хотів звернути увагу читачів саме на цього героя, який у даному уривку відіграє одну з керівних ролей.

19) *Wenn da Schlimmes stehe, sei es ihm auch egal, er glaube ohnehin **kein** Wort. Da stehe **nichts** Schlimmes. Sondern? **Nichts**. Der Wahrsager ließ Humboldts Hand los. Es tue ihm leid, er wolle auch **kein** Geld. Er habe versagt. Das begreife er **nicht**, sagte Humboldt. Er auch **nicht**. Da sei **nichts**. **Keine** Vergangenheit, **keine** Gegenwart oder Zukunft. Da sei gewissermaßen **keiner** zu sehen. Der Wahrsager blickte aufmerksam in Humboldts Gesicht. **Niemand!*** → *Якщо там судилося щось погане, йому це байдуже, він все одно жодному слову не повірить. Немає тут нічого поганого. Тоді що ж? А нічого. Віщун випустив руку Гумбольдта. Йому дуже шкода, і грошей ніяких не треба. Він дав осічку. Як це? Він не розуміє, сказав Гумбольдт. Він теж. Але там нічого немає. Ні минулого, ні сьогодення, ні майбутнього. Там,*

деяким чином, ніхто і ніщо не проглядається. Віщун уважно подивився Гумбольдту в обличчя. Ніхто!

При аналізі даного уривку було помітно, що автор застосував велику кількість разів заперечення, але у різних формах, таких як „*nichts*“, „*kein*“, „*nicht*“, „*Niemand*“, які представлені разом, так званим, лексичним повтором. Автор використав цей повтор для більш емоційного зображення історії. Він є тотожним лексичним, сумісним та перманентним повтором, який позначає інтенсивність позначуваної ознаки.

20) *Was willst denn du, fragte er, was ist denn, was soll das? Das Kind musterte ihn mit schmalen Tieraugen. Was denn, fragte Humboldt, was? Der junge wandte den Blick nicht von ihm. Er war völlig nackt. Trotz der Flamme vor seinem Gesicht zwinkerte er nicht. Aber was denn, flüsterte Humboldt. Was, Kind? → Що ти хочеш, запитав він, що трапилося, що все це означає? Дитина дивилася на нього вузькими звірячими очима. Що ж, запитав Гумбольдт, що? Хлопчик не відводив від нього погляду. Він був абсолютно голим. Незважаючи на полум'я перед його обличчям, він не підморгнув. – Але що ж, – прошепотів Гумбольдт. Що, дитя?*

Лексичний повтор використаний у наведеній частині тексту зображає інтенсивність позначуваної ознаки та є сумісним, тотожним лексичним та перманентним повтором. У цьому уривку представлений повтор відіграє експресивно-емоційну функцію. Автор цим стилістичним засобом хотів передати переляк та нерозуміння героєм, що відбувається та чому дитина так дивиться на нього і від цього задає велику кількість однакових запитань.

21) *Es helfe nichts, der Hund sei weg. Nie und nimmer, sagte Humboldt. Er gestatte es nicht. → Нічого не допоможе, собака померла. Ніколи і ні в якому разі, – сказав Гумбольдт. Він не дозволить.*

У зображеному виразі, автор намагався показати те, що герой не може і не хоче в це повірити, що собака померла, методом заперечення і використанням заперечувальних слів у різних формах. Для того, щоб зобразити це більш емоційно та гостро, автор використовує лексичний повтор, який відображає

інтенсивність позначуваних почуттів та дій. Цей повтор є тотожним лексичним, сумісним та перманентним.

22) *Bald wußten sie nicht mehr, wie lange sie warteten. Einmal war eine tote Kuh vorbeigetrieben, **dann** der Deckel eines Klaviers, **dann** ein Schachbrett und ein zerbrochener Schaukelstuhl.* → Незабаром вона вже не знали, як довго вони чекали. Одного разу мертва корова проїжджала повз, потім кришка піаніно, потім шахова дошка та розбите крісло-гойдалка.

У наступному прикладі автор намагався продемонструвати поступовість та послідовність подій за допомогою такого стилістичного засобу як лексичний повтор „*dann*“. Він є тотожним лексичним, дистантним, перманентним та сюжетним повтором.

23) *Stimmt, sagte Gauß. Lächelnd fügte er hinzu: Eure Hoheit. **Was für** eine Anrede! **Was für** ein Ort.* → Правильно, сказав Гаусс. Посміхаючись, він додав: Ваша Високосте. Що за звернення! Що за місце.

Доволі експресивний повтор використав у своєму романі автор, яким він хотів передати передати інтенсивність позначуваної ознаки. Наведений вище повтор за лексичним рівнем є тотожним лексичним, за частотністю вживання в тексті є концентрованим та за лінеарністю сумісним.

24) *Er habe gewußt, daß er jetzt etwas Praktisches leisten müsse, das **auch Leute begreifen könnten**, die weniger ... Er zögerte. **Auch Leute begreifen könnten**, die sich für Mathematik nicht interessierten.* → Він зрозумів, що зараз йому потрібно зробити щось практичне, що могли б зрозуміти і люди, які менше ... Він вагався. Також могли б зрозуміти люди, які не цікавилися математикою.

Повтор, який використано у цьому прикладі, автор застосував для того, щоб передати семантику роздумів та сумнівів персонажа. Він також як у наведених раніше прикладах повтор тотожний лексичний, а також концентрований та сумісний.

25) *Er fragte sich, wann endlich das Angebot kommen würde. **Immer** das langwierige **Hin und Her**, **immer** solche Umschweife.* → Він запитав, коли нарешті пропозиція надійде. Завжди стомлююче туди-сюди, завжди таке обходження.

Досить поширений лексичний повтор такий, як „*Immer*“ є сюжетним, тотожним лексичним, дистантним та перманентним повтором. А представлений наступний повтор „*Hin und Her*“ є антонімічним, сюжетним, перманентним та контактним повтором. Автор використав наведені вище лексичні повтори з метою передавання емоцій та почуттів нетерплячості та довогоочікуваності. Герой хвилюється та вже не може дочекатися відповіді, бо завжди ця процедура триває довго.

26) *Er hatte weitere Zähne verloren, und **Woche für Woche** plagten ihn Koliken.*
→ *Він втратив наступні зуби, і коліки мучили його тиждень за тижнем.*

У цьому реченні автор хотів показати, що герой переживає муки та страждання від болю і ця біль все збільшувалась. А для того щоб це передати, автор звернувся за допомогою до стилістичного засобу, такого як лексичний повтор. Наведений повтор доволі вживаний у романах різних авторів і він є тотожним лексичним, контактним та перманентним, який демонструє інтенсивність вияву позначуваних почуттів. Цей лексичний повтор також виражений градацією, яка надає виразу інтонаційно-сміслового напруження.

27) *Früher hatte er eine aus Silber gehabt, aber die war ihm unter Umständen, an die er sich nicht erinnerte, abhanden gekommen. **Man sei, schrieb er, ja erst am Anfang.** Er bemerkte, daß der Satz jetzt zweimal dastand, und **strich ihn aus. Man sei ja erst am Anfang!** Er blinzelte und **strich ihn** zum zweitenmal.* → *Раніше у нього була срібна, але він втратив її при незрозумілих обставинах, про які ніяк не міг згадати. У них адже ще все попереду, написав він. Помітивши, що ця фраза зустрічається тепер в його листі двічі, він викреслив її. У них адже ще все попереду! Він заклінав і викреслив ще раз.*

У наступному уривку можна побачити, що автор використав декілька лексичних повторів для більш яскравого передавання сформованої ситуації. Продемонстровані повтори є концентрованими, сумісними та тотожними лексичними, що передають семантику сумнівів та подиву мовця.

Отже, можна зробити висновок, що Даніель Кельманн застосовує у своєму романі як синонімічні, так і антонімічні лексичні повтори, проте необхідно

зауважити, що найуживанішим повтором у його роботі є тотожний лексичний повтор. Також потрібно сказати, що письменник майстерно застосовує їх для підсилення та загострення почуттів, емоційного забарвлення тексту, інтенсивного та точного опису персонажів та передання їх думок, розкриття сюжету, ситуації, історії роману.

3.2. Дослідження лексичних повторів у романі Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“

В аналізі використання лексичних повторів у романі Д. Глаттауера „Gut gegen Nordwind“ було визначено, що найчастіше вони мають вигляд анафори та анепіфори. Тож щоб повною мірою та всебічно дослідити лексичний повтор у романі та визначити, з якою метою автор використовує цей стилістичний засіб, необхідно проаналізувати його за семантикою.

1) *Leo, Sie jammern, jammern, jammern, jammern, jammern. Malen schwarz, malen schwarz, malen schwarz, malen schwarz.* → *Лео, Ви все ниєте, ниєте, ниєте, ниєте, ниєте. Все згущуєте, згущуєте, згущуєте, згущуєте.*

Увазі представлено дуже цікавий та емоційний уривок тексту, який автор прикрасив стилістичним засобом, а саме лексичним повтором. У наведеній частині твору автор використав два однакових лексичних повтора для емоційно-експресивного забарвлення. Вони є повторами, які позначають інтенсивність вияву позначуваних ознак, а також тотожними лексичними, контактними та концентрованими.

2) *Ich finde Sie nicht schön. Ich finde Sie nicht einmal hässlich. Ich finde Sie absolut nichts sagend. Absolut langweilig. Völlig uninteressant. Einfach nur: Wääää-ääääääää! → Я вважаю Вас негарним. Я навіть не вважаю Вас потворним. Я думаю, Ви нічого не говорите. Абсолютно нудний. Зовсім нецікавий. Просто: Beeeeeeeeee!*

Автор майстерно зобразив словами героїні роману характеристику її друга по листуванню. Можна простежити, що вона це каже емоційно, напружено, напевно від образи. Для того, щоб передати всю цю емоційність та

експресивність, автор використовує лексичний повтор, який позначає інтенсивність вияву позначуваних ознак та почуттів. Він є синонімічним, сумісним та концентрованим.

3) Ich bin **verblüfft**, Sie **überraschen** mich andauernd. → *Я приголомшена, Ви постійно дивуєте мене.*

У цьому уривку автор намагався передати почуття приємного здивування та розбурханості, за допомогою синонімічних слів, які у той час можна трактувати як лексичний повтор. Тобто, цей повтор є синонімічним, контактним та концентрованим повтором, який демонструє інтенсивність вияву зазначеного почуття.

4) *Gestern: schlechter Tag. Keine Mail von Leo. Kein gar nichts. Kein überhaupt nichts. Kein bisschen etwas von Leo.* → *Вчора: поганий день. Ніякого листа від Лео. Немає зовсім нічого. Немає взагалі нічого. Нічого від Лео.*

Продемонстрований у цій частині тексту лексичний повтор є тотожним лексичним, сумісним та концентрованим, який позначає інтенсивність вияву позначуваних ознак та дій. Письменник хотів передати цим лексичним повтором стривоженість та хвилювання героїні, що вона від свого друга, з яким в них дуже теплі відносини та небайдужість один до одного, не отримала жодного повідомлення.

5) *Nein, Emmi Sie sind nicht irgendwer. Wenn irgendwer nicht irgendwer ist, dann sind es Sie. Schon gar nicht für mich. Sie sind wie eine zweite Stimme in mir, die mich durch den Alltag begleitet. Sie haben aus meinem inneren Monolog einen Dialog gemacht. Sie bereichern mein Innenleben. Sie hinterfragen, insistieren, parodieren, Sie treten in Widerstreit zu mir.* → *Hi, Еммі ви не хто-небудь. Якщо хто-небудь не хто-небудь, тоді це Ви. Звичайно, не для мене. Ви як другий голос у мені, який супроводжує мене через повсякденне життя. Ви зробили з мого внутрішнього монологу діалог. Ви збагачуєте моє внутрішнє життя. Ви сумніваєтеся, наполягаєте, пародіюєте, ви вступаєте в протиріччя зі мною.*

Словами героя, автор емоційно показав, що йому не байдужа героїня, що вона особлива для нього, як ковток свіжого повітря, і що саме вона йому потрібна.

Лексичний повтор, який використано у даній ситуації, є тотожним лексичним, який виражає інтенсивність вияву продемонстрованих дій та почуттів, а також він є сумісним та перманентним.

6) *Liebe Emmi, wissen Sie, was ICH an Ihnen wirklich verabscheue? - Ihr ständiges „Herr Leo“, „Meister Leo“, „Professor Leo“, „Der Herr Sprachpsychologe“, „Der Herr Moraltheologe“.* → Дорога Еммі, знаєте Ви, що Я в вас насправді ненавиджу? – Ваші постійні «пан Лео», «майстер Лео», «професор Лео», «пан мовний психолог», «пан моральний теолог».

Так званий лексичний повтор, який представлено в уривку відіграє номінаційно-експресивну функцію. Тут описується невдоволення героя тим, як героїня варіативно називає його, тобо з часткою сарказму. Лексичний повтор за семантикою виражає інтенсивність прояву позначуваних ознак та почуттів. Він є синонімічним, контактним та перманентним.

7) *Lieber Leo, Sie werden es nicht glauben, aber bei uns hat tatsächlich jeder sein eigenes Zimmer, jeder sein eigenes Sofa und ja, sogar jeder sein eigenes Bett.* → Дорогий Лео, ви не повірите, але у нас насправді у кожного своя кімната, у кожного свій диван і так, навіть у кожного своє ліжко.

Доволі звичайний лексичний повтор демонструє чітке пояснення героїні ситуації, як і в яких умовах та за яким принципом живе вона у власній сім'ї та власне зі своїм чоловіком. Цей повтор лейтмотиву є тотожним лексичним, контактним та концентрованим.

8) *Ich küsse Sie. Und noch ein Kuss. Und noch ein Kuss. Und noch ein Kuss.* → Я цілую Вас. І ще один поцілунок. І ще один поцілунок. І ще один поцілунок.

Автор зобразив нестримну любов двох героїв, момент, як героїня бажає палко поцілувати героя твору. У даному випадку лексичний повтор відіграє емоційно-експресивну функцію та відображає інтенсивність прояву почуттів та дій. Він є тотожним лексичним, контактним та перманентним.

9) *Sie sind kein normaler Freund für mich. Sie bedeuten mir viel, viel mehr. Sie sind für mich. Sie sind. Sie sind. Sie sind der, der mir meine ungestellten Fragen beantwortet: Ja, ich fühle mich einsam, und deshalb schreibe ich Ihnen!* → Ви мені не

звичайний друг. Ви значите для мене набагато, набагато більше. Ви для мене. Ви. Ви. Ви той, хто відповідає мені на мої нескромні питання: так, я відчуваю себе самотньою, і тому я пишу Вам!

Цим лексичним повтором можна охарактеризувати, що означає друг по листуванню для героїні. Автор продемонстрував повтором, що персонаж має велике значення для неї і відіграє важливу роль в її житті. Повтор, який показує інтенсивність вияву позначуваних ознак та почуттів, у наведеному прикладі є в першу чергу лексичним, а також тотожним, контактним та перманентним.

10) *Das heißt: Mag da jemand schon die Emmi, die sich gehen lässt, die sich überhaupt nicht bemüht, gut dazustehen, die mit Feuereifer ihre negativen Eigenschaften hervorkehrt - ja, Leo, ich bin eifersüchtig, ich bin misstrauisch, ich bin ein bisschen neurotisch, ich habe keine prinzipiell extrem hohe Meinung vom anderen Geschlecht, vom eigenen übrigens auch nicht - jetzt habe ich den Faden verloren, also: Mag da jemand schon die Emmi, die sich gar nicht bemüht, gut zu sein, die eher ihre sonst unterdrückten Schwächen auslebt, wie mag er dann erst die Emmi, wie sie wirklich lebt, weil sie weiß, dass man sich den anderen nur bedingt so zumuten kann, wie man ist, ein Bündel von Launen, ein Container von Selbstzweifel, eine Komposition der Unstimmigkeiten.* → Тобто якщо вже комусь подобається Еммі, яка не вміє тримати себе в руках, яка зовсім не намагається справити сприятливе враження, яка з палким завзяттям демонструє свої негативні якості ... – так, Лео, я ревнива, підозріла, злегка невротична, я, прямо скажу, не в захваті від протилежної статі (від своєї власної – теж) ... Ну ось, я втратила думку, ах да, так ось, якщо вже комусь подобається Еммі, яка не жадає здаватися краще, ніж вона є, яка, навпаки, швидше підкреслює свої придушуючі в звичайних умовах слабкості і недоліки, то йому тим більше повинна сподобатися «позитивна» Еммі, яка в реальності поводиться інакше, оскільки знає, що не можна нав'язувати себе оточуючим у всій своїй красі – у вигляді ходячої композиції з примх, комплексів і протиріч.

Лексичний повтор „*Mag da jemand schon die Emmi*“ допомагає автору зобразити міркування героїні щодо неї самої. Застосований повтор є тотожним

лексичним, дистантним та концентрованим повтором, що передає семантику роздумів персонажа.

Наступними повторами, які зустрічаються в зазначеному уривку, є „*die*“ та „*wie*“. Завдяки цим повторам мова героїні є послідовною, плинною, тобто одне перетікає в інше. Представлені повтори є тотожними, лексичними, дистантними та перманентними, які позначають інтенсивність прояву дій та ознак та значно допомагають розширити зміст роману.

Лексичний повтор „*ich bin eifersüchtig, ich bin misstrauisch, ich bin ein bisschen neurotisch*“ можна вважати синонімічним, контактним та концентрованим. Він виражає інтенсивність вияву позначуваних ознак. За допомогою цього повтору автор зміг надати характеристику героїні, немов би з її власних слів.

11) *Leo, nehmen wir die E-Mail, die ich Ihnen gerade schreibe: Die Vorstellung, dass Sie sie **Wort für Wort** abklopfen, um wissenschaftliche Erkenntnisse daraus zu gewinnen, um Beispiele zu zitieren, wie und **womit man Emotionen** transportieren kann, oder, noch schlimmer, **womit man Emotionen** beim anderen wecken kann, wie man schreiben muss, damit der andere emotionell hineinkippt, diese Vorstellung ist so grauenhaft, dass ich schreien könnte vor Schmerz!!!* → Лео, візьмемо для прикладу цей мій лист, яке я зараз пишу. Одна тільки думка про те, що Ви обмацуєте його слово за словом, щоб витягти з нього якісь наукові істини, щоб потім привести цитати з нього і проілюструвати, як і якими засобами виражають емоції або – ще гірше, що може викликати емоції в іншого, як потрібно писати, щоб цей інший емоційно звалився в вириту для нього яму, – одна тільки ця думка настільки страшна, що хочеться закричати від болю !!!

Вживаний доволі часто лексичний повтор „*Wort für Wort*“ несе на собі інтонаційно-сміслову напруженість, яку автор намагався донести у цьому уривку до читача. Він є тотожним лексичним, контактним, перманентним та сюжетним повтором, який має вигляд градації.

Другий лексичний повтор, який представлено вище, є також тотожним лексичним, а також дистантним та концентрованим. Він передає семантику

роздумів та вагань мовця. Автор використав лексичний повтор для більш загостреного та емоційно сприйняття фактів дійсності або здогадок героїні.

12) *Ein typischer Fall von Beziehungsfehlsteuerung in jungen Jahren. Man lernt mit neunzehn einen Mann kennen, außen ein Adonis, ein Testosteron- Paket, ein richtig praller Sex-Koffer. Innen: hohl, vor allem in der Gehirngegend. → Типовий випадок неправильного управління відносинами в молодому віці. У дев'ятнадцять років познайомишся з чоловіком, зовні – Адоніс, пакет з тестостероном, справжня сильна секс-валіза. Всередині: порожні, особливо в області мозку.*

Автор продемонстрував у наведеному уривку синонімічний, контактний та концентрований повтор, який передає інтенсивність прояву позначуваних ознак, а також його можна назвати номінаціо-ланцюжковим, бо тут йде опис молодого людини, яка ззовні гарно виглядає, але в голові нічого немає. Автор застосував цей стилістичний засіб для експресивного вираження думки.

13) *Und nun zu Ihrer Freundin Mia: Wenn Sie sie wieder einmal treffen, können Sie ihr gerne erzählen, dass Sie einen Mann kennen, der nur eine einzige Frau benötigt (hat), um den „Irrtum vom ersten Mal“ NICHT UND NICHT zu korrigieren. → А тепер до вашої подруги Мії: Якщо ви знову зустрінетесь з нею, ви можете сказати їй, що ви знаєте чоловіка, якому потрібна лише одна жінка, щоб «помилку з першого разу» НЕ виправляти і НЕ виправляти.*

Тотожний лексичний, сюжетний, контактний та перманентний повтор, який автор використав у даному уривку, застосовано з метою пояснення, що героїня здійснила помилку. Автор не дарма написав великими буквами цей лексичний повтор, бо хотів наголосити — щоб не виправляти постійно одну і ту ж помилку, необхідно сказати все як є. Він зміг виразити цю постійність та повторюваність дій через полісиндетон.

14) *Ach Leo, Eifersucht hin, Eifersucht her, ich kann Sie ja doch nicht mehr „besitzen“ als hier in der Mailbox. → Ах, Лео, ревності тут, ревності там, я ж не можу «володіти» Вами більше, ніж тут, в поштової скриньці.*

У даному прикладі, автор продемонстрував, що все ж таки герой має до героїні зовсім недружні почуття, а щось більше, і ревнує героїню. Лексичний

повтор, застосований у цьому уривку, є антонімічним та водночас тотожним лексичним, контактним та концентрованим повтором, який позначає інтенсивність вияву почуттів та ознак.

15) *Ebenfalls gute Nacht (ebenfalls immer noch und immer wieder), IHRE Emmi, in gewisser Weise.* → Також на добраніч (також знову і знову), Ваша Еммі, в деякому роді.

Цим повтором автор хотів показати, що не хоче героїня прощатися зі своїм другом по листуванню і бажає йому лише добра. Лексичний повтор відіграє тут емоційно-експресивну роль. За лінеарністю він є контактним, за частотністю вживання – перманентним, а також його можна охарактеризувати як тотожний лексичний повтор, який виражає інтенсивність вияву позначуваних почуттів та ознак.

16) *Da haben Sie Recht: 35 Grad gab es früher Ende Juli, Anfang August, vielleicht ein, zwei Tage im Jahr, nicht mehr. Okay, sollen es vier, fünf Tage gewesen sein. Aber nicht im Mai, doch noch nicht im Mai!* → Тут ви праві: 35 градусів було раніше вкінці липня, початку серпня, може бути, один-два дні в році, не більше. Гаразд, нехай було чотири, п'ять днів. Але не в травні, все-таки не в травні!

Антонімічний лексичний повтор „*Ende – Anfang*“ використано для констатації факту, щодо погодних умов. Його також можна охарактеризувати як контактний та концентрований повтор, що передає семантику роздумів двох героїв.

Наступним лексичним повтором є „*nicht im Mai*“, яким автор намагався передати шоківий та здивований стан, що такого ще ні разу не було, щоб у маї було так спекотно. Завдяки повтору він зміг передати ці почуття більш емоційно. Названий повтор є тотожним лексичним, контактним та концентрованим повтором, який передає інтенсивність вияву позначуваної ознаки.

17) *Also gut, ich gebe auf: Wie war's? Und fragen Sie jetzt bitte, bitte, bitte nur ja nicht „Wie war was?“ Sparen wir ein bisschen Buchstaben, ja?* → Гаразд, здаюся: як було? А тепер, будь ласка, будь ласка, тільки не питайте «як було що?» Заощадимо трохи букв, так?

Два лексичні повтори, які вказані вище, демонструють прохання та особливо небажання розповідати деякі деталі. Лексичний повтор „*Wie war's?*“ є тотожним лексичним, дистантним та концентрованим, що передає семантику вагань мовця. Наступний повтор доволі вживаний у романі є тотожним лексичним, контактним та перманентним, який позначає інтенсивність вияву позначуваної дії та почуттів.

18) *Emmi, was ist los mit Ihnen? Ich verstehe Sie nicht. SIE waren es doch, die Mia und mich zusammengebracht hat. SIE wollten unbedingt, dass ich sie kennen lerne. SIE haben in uns das Traumpaar gesehen.* → *Еммі, що з Вами? Я вас не розумію. Адже саме Ви звели нас з Мією. Ви дуже хотіли, щоб я з нею познайомився. Ви бачили в нас пару мрії.*

У цьому уривку розповідається, що саме героїня твору винна в усьому. Застосовуючи лексичний повтор, автор хотів показати непорозуміння та звинувачення героїні в тому, що саме вона була ініціатором цієї авантюри. Названий лексичний повтор є тотожним лексичним, сумісним та перманентним, який позначає інтенсивність вияву позначуваної ознаки та почуттів.

19) *Da sind Sie perfekt, die Schönste der Welt, da kommt keine an Sie heran.* → *Тут Ви сама досконалість, найкрасивіша у світі, тут Вам немає рівних.*

Автор, застосовуючи цілий синонімічний ряд, мовою героя намагався донести, яка його подруга по листуванню гарна. Для більш емоційної передачі основної думки, автор використав лексичний повтор. Його можна охарактеризувати як синонімічний, контактний та концентрований повтор, який демонструє інтенсивність вияву позначуваних почуттів та ознак.

20) *Wenn sie mit Bernhard und den beiden Kindern wo auftaucht, dann glaubt man, die Traumfamilie ist eingetroffen. Alle lächeln, alle sind freundlich, alle sind glücklich.* → *Якщо вона з'являється де-небудь з Бернардом і двома дітьми, то, вважай, родина мрії прибула. Всі посміхаються, всі доброзичливі, всі щасливі.*

Цим лексичним повтором, автор хотів емоційно передати атмосферу, яка панує у родині героїні. Для втілення цієї мети, він використав лексичний повтор,

який показує інтенсивність вияву позначуваних ознак та дій. Він є також синонімічним, контактним та концентрованим.

21) *Unsere Freundschaft ist einseitig geworden: Früher hatten wir gemeinsame Themen, gemeinsame Ärgernisse, gemeinsame Feinde - zum Beispiel Männer und ihre Makel. Das war ergiebig, da hatten wir uns Bände zu erzählen, da konnten wir aus dem Vollen schöpfen. Seit Bernhard ist das anders geworden.* → *Наша дружба стала односторонньою: раніше у нас були спільні теми, спільні проблеми, спільні вороги — наприклад, чоловіки та їх недоліки. Це була невичерпна тема, ми могли годинами її обговорювати і не боялися, що вона вичерпається. З тих пір як з'явився Бернард, все змінилося.*

У наступному прикладі автор використав, відомий усім, лексичний повтор, щоб показати, що раніше дружба у героїні та її подруги була міцною. Все робили разом, мали спільні інтереси, а зараз все змінилося. У цьому випадку лексичний повтор відіграв власне експресивну функцію. Він є тотожним лексичним, дистантним та концентрованим повтором, що передає семантику роздумів та переживань героїні.

22) *Leo, Sie wissen genau, was mir Mia erzählt hat. Sie wissen auch genau, was mir Mia NICHT erzählt hat: Ja, er ist sehr nett. Ja, wir verstehen uns gut. Ja, wir sehen uns öfter. Ja, es wird manchmal ziemlich spät (schmunzel, kicher). Ja, er ist wirklich schwer okay (grins). Ja, das wäre schon ein Mann (seufz), wo man sich vorstellen kann (schwärm)...* → *Лео, Ви прекрасно знаєте, що мені розповіла Мія. Ви також точно знаєте, чого вона мені НЕ розповіла. «Так, він дуже милий. Так, ми дуже добре розуміємо один одного. Так, ми тепер бачимося частіше. Іноді досить пізно ... (усмішка, хихикання) Так, він дійсно чоловік що треба (зітхання). Так, це, мабуть, чоловік, який міг би стати ... (мрійливе закочування очей) ...*

На перший погляд звичайний лексичний повтор виражає проте великий спектр емоцій. Тут можна побачити і радість, і задоволення, і жаль, і смуток, і мрійливість. Представлений у наведеному прикладі повтор є тотожним лексичним, сумісним та перманентним, що виражає семантику міркувань, роздумів та вагань мовця.

23) *Wir werden uns sehen, und wir werden uns mögen, und wir werden miteinander reden, wie wir immer schon miteinander geredet haben, nur eben mündlich. Wir werden uns vertraut sein von der ersten Minute an. Nach einer Stunde werden wir uns gar nicht mehr vorstellen können, wie es wäre, wenn wir einander noch nie gesehen hätten. Wir werden an einem kleinen Tisch in einem italienischen Restaurant sitzen.* → *Ми побачимося, і ми сподобаємося один одному, і ми будемо говорити один з одним, як ми завжди говорили один з одним, тільки усно. Ми будемо знайомі з першої хвилини. Через годину ми навіть уявити собі не зможемо, що було б, якби ми ніколи не бачили один одного. Ми сядемо за маленький столик в італійському ресторані.*

За допомогою використання лексичного повтора, який зазначено вище, автор зміг спроектувати хід подій майбутньої реальності, що б могло відбутися та які почуття виникли б. Продемонстрований повтор є тотожним лексичним, концентрованим та сумісним, що передає семантику роздумів та сумнівів персонажа.

24) *Ich war einfach nur neugierig, was sie sagt - und was Sie sagen, Leo. Als Sie es dann sagten, beziehungsweise NICHT sagten, spürte ich erst, wie wenig mir das gefiel, was Sie sagten beziehungsweise NICHT sagten, Sie und Mia.* → *Мені просто було цікаво, що скаже Mia і що скажете Ви. І тільки коли Ви це сказали – точніше, НЕ сказали, – я відчула, наскільки мені неприємно те, що Ви сказали – чи НЕ сказали, – і Ви, і Mia ...*

У представленому уривку автор зміг через лексичний повтор передати невдоволення, недосказаність та загострення емоцій та почуттів, а також звернути увагу на ці слова, написавши слово „nicht“ великими літерами. Названий повтор лейтмотиву є дистантним, концентрованим та також тотожним лексичним, як і минулий приклад.

25) *Wir sind uns vom ersten Augenblick an wie Ihre Marionetten vorgekommen, wie Schachfiguren, die Sie, liebe Emmi, gerade gezogen haben.* → *Ми з самого початку відчували себе Вашими маріонетками, шаховими фігурами, які пересували Ви, дорога Еммі.*

Автор застосував синоніми не дарма, а для того, щоб, по-перше, уникнути тавтології, по-друге, для більш точного та яскравого передання думки, по-третє, для експресивно-емоційного забарвлення основної думки у цьому уривку. Всі синоніми можна об'єднати у лексичний повтор, який показує інтенсивність вияву позначуваної ознаки. Він є також синонімічним, дистантним, концентрованим та відіграє номінаційно-експресивну функцію.

26) *Ich habe Angst, dass Sie mir verloren gehen. Von mir aus Bremse. Von mir aus Stillstand. Von mir aus stumme, leere Worte. Aber stumme, leere Worte MIT Ihnen, nicht ohne Sie!* → Я боюся, що Ви зникнете назавжди. Гаразд, нехай гальма. Нехай навіть повна зупинка. Нехай беззвучні, порожні слова. Але беззвучні, порожні слова *З Вами, а не без Вас!*

Нестримне бажання продовжувати спілкування, смуток, печаль та благання не покидати цей діалог — ось все це автор намагався передати у наданому уривку за допомогою лексичного повтору, який бездоганно виконав свою емоційно-експресивну функцію та значно прикрасив мову героїні. Вказаний повтор є тотожним лексичним, концентрованим та сумісним, який позначає інтенсивність вияву позначуваних почуттів.

27) *Sie meinen, Sie würden sich damit zufrieden geben, würde nur ICH mich in SIE verlieben, einseitig sozusagen. Dann würde ich Ihnen bestimmt ein Leben lang glühend heiße, schwärmerische, herzerreißende EMail's schreiben.* → Тобто Вас цілком влаштувало б, якби закохався тільки Я у ВАС, так би мовити, в односторонньому порядку. Тоді я напевно до кінця життя писав би Вам пекучо-пристрасні, захоплені, несамовиті мейли.

Наведений у прикладі лексичний повтор „*glühend heiße, schwärmerische, herzerreißende*“ здійснює емоційно-експресивне забарвлення наданому уривку. Автор майстерно намагався передати за допомогою синонімічного ряду, які б гарні та яскраві повідомлення писав герой своїй подрузі по листуванню. Представлений лексичний повтор є контактним, концентрованим та синонімічним, який відображає інтенсивність прояву позначуваних дій, ознак та почуттів.

Таким чином, можна стверджувати, що Даніель Глаттауер у повній мірі використовує лексичні повтори у своєму романі. Лексичні повтори змогли стовідсотково передати всю емоційність, напруженість, переживання, злість, дружбу, ненависть, таємне кохання двох героїв, які знайомі лише у віртуальному світі. Значною мірою письменник застосував у своїй роботі тотожні та синонімічні повтори для загострення почуттів обох персонажів, для передачі їх внутрішнього світу, їх особливостей мислення та нестримного бажання побачити у реальності свою віртуальну любов.

3.3. Семантичний аспект вивчення лексичних повторів у романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“

У детективному романі Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“ було продемонстровано велику кількість лексичних повторів, які виражені анафорою, епіфорою, анепіфорою і т.д. Однак вважається за необхідне здійснити аналіз лексичних повторів за їх семантичним наповненням та зрозуміти остаточно, що мав на меті автор, коли використовував цей стилістичний засіб.

1) *Nicht Hugh war oberflächlich, sondern die anderen, die Mehrheit, die Masse.* → *Не Х'ю був поверхневим, а інші, більшість, маса.*

Наведений синонімічний, контактний та концентрований лексичний повтор, що передає семантику роздумів та міркувань персонажа, автор використав для більш точнішого та яснішого відображення, передання та донесення власних міркувань читачу.

2) *Denn wenn Nachrichtenmagazine eins nicht mochten, dann war es die immer gleiche Nachricht. So wanderten die verschwundenen Kinder schleichend an den Schlußteil der News, bis sie irgendwann gänzlich aus dem öffentlichen Bewußtsein verdrängt wurden.* → *Тому що якщо журналам новин не сподобалося одна і та ж, то це була завжди одна й та ж новина. Так зниклі діти поповзом просувалися до заключної частини новин, поки в якийсь момент не були повністю витіснені з суспільної свідомості.*

У зазначеній частині роману, автор використав два повністю синонімічні слова з метою уникнення однотипності та тавтології, а також для естетичного забарвлення висловлення. Синонімічний повтор, який представлено вище, можна визначити як лексичний, концентрований, сюжетний та сумісний.

3) *Irgendwann wurde er von der elenden Aufgabe abgezogen, und seitdem hatte er von der Sache genauso **viel oder wenig** erfahren wie ein vorgestriger Journalist, den die Sache noch interessierte.* → У якийсь момент його відсторонили від убогого завдання, і з тих пір він дізнався про справу так само багато чи мало, як вчорашній журналіст, якого справа все ще цікавила.

Вказаний повтор „*viel oder wenig*“ за лексичним рівнем є антонімічним, бо ці два слова є повною протилежністю один одному, тобто є антонімами. За семантикою використаний повтор є сюжетним, за лінеарністю – контактним та за частотністю вживання в тексті є концентрованим. Автор використав цей лексичний повтор для естетичного забарвлення уривку роману.

4) *Alkoholismus oder Alkoholmißbrauch, Depressionen oder der nackte Wahnsinn. Diese drei Möglichkeiten zog Hugh als Grund für den langen Klinikaufenthalt seines neuen Bosses in Betracht.* → Алкоголізм чи зловживання алкоголем, депресія або оголене безумство. Х'ю розглядав ці три варіанти як причину тривалого перебування свого нового шефа в лікарні.

У наступному уривку можна побачити певну гру синонімічних слів, яку застосував автор для смислового напруження та для більшої експресивності. Лексичний повтор, який навів автор у визначеному прикладі, є синонімічним, контактним та концентрованим, який виражений у якості повтору лейтмотиву.

5) *Wo es ewig schneite und wo es kalt war in aller Ewigkeit.* → Де вічно сніг і де холодно цілу вічність.

Автор застосовує у представленому реченні різні форми одного і того ж слова, а також завдяки повтору, який він використав, можна простежити певні спостереження та міркування, гру слів, яка б дійсно змогла зацікавити читача роману. Повтор у даному випадку — тотожний лексичний, концентрований та дистантний, що передає семантику роздумів персонажа.

6) *Obwohl er die Vorzüge seines Quasigefängnisses **nach und nach** zu schätzen und am Ende gar lieben gelernt hatte, war der Wunsch, nach achtmonatigem Totalausfall wieder aktiv zu werden, groß.* → Незважаючи на те, що він поступово навчився цінувати гідності своєї квазі-в'язниці і в'єшті-решт навіть полюбив її, бажання повернутися до активних дій після восьмимісячного повного провалу було великим.

Лексичний повтор „*nach und nach*“ відображено інтонаційно-смісловим напруженням, а також поступовістю дій. Цим повтором автор зміг наголосити, що персонаж все ж таки починає поступово звикати до умов та середовища в яких він живе, тобто зазначив плинність часу та звикнення до тих умов, які підносять йому життя. Продемонстрований повтор є тотожним лексичним, концентрованим та контактним повтором, який позначає інтенсивність вияву позначуваних дій та ознак, а також створений за допомогою полісиндетону та градації.

7) *Bei dem Areal handelt es sich um eine Ansammlung von heruntergekommenen, leerstehenden Gründerzeitgebäuden.* → Площа являє собою скупчення зруйнованих, покинутих будівель епохи засновників.

Письменник вказаним лексичним повтором хотів більш детально писати місцевість, щоб читачу було легше та зрозуміліше візуалізувати та уявити цей простір із будинків. За допомогою цього повтору, автор зміг деталізувати зображуване та надати виразу естетичного забарвлення. Він є лексичним, синонімічним, за своєю лінійністю – контактним, а за частотністю вживання у тексті – концентрованим. Наданий повтор демонструє інтенсивність вияву позначуваних ознак.

8) *„Heißt das, daß er zwischendurch auch alleine dort war?“ „Ich glaube schon – ich weiß es nicht.“ „Fahren Sie fort, Juch.“ ... War ihm bei der Vorbereitung auf dieses Gespräch je aufgefallen, daß Udo sich auch ganz gerne mal alleine bei diesen Schrotthäusern herumgetrieben hatte? Und wurde dieses Detail in den Berichten der Sonderkommission besonders hervorgehoben? Er hatte auch für sich selbst keine besonders originelle Antwort: **Ich glaube schon – ich weiß es nicht.*** → «Чи означає це, що він був там один?» «Я думаю – я не знаю цього». «Продовжуйте, Юх» ...

Він коли-небудь помічав, що Удо теж любив бродити один на цих звалищах? І особливо виділялася ця деталь в звітах спеціальної комісії? У нього не було особливо оригінального відповіді і для себе: Я думаю – я не знаю цього.

У прикладі наведеному вище, автор хотів продемонструвати, що у персонажа немає відповідей на поставлені запитання, бо сам нічого не знає. Він має лише стандартну відповідь. І саме на цю відповідь автор намагався звернути увагу читачів за допомогою лексичного повтору, який у той час передає семантику сумнівів та вагань героя. Також він виступає у ролі тотожного лексичного, сумісного та концентрованого повтору.

9) *An den Spaß beim Horten von Sammelbildern aus Cornflakespackungen zum Beispiel oder an Schlachten mit Plastiksoldaten, die sich viele Nachmittage lang **immer und immer** wieder für die gerechte Sache opferten.* → Наприклад, задоволення від приховування колекціонованих кукурудзяних пачок або битви з пластичними солдатами, які провели багато післяобідніх днів, жертвуючи собою знову і знову заради справедливої справи.

Наступним повтором є тотожний лексичний повтор, який відображає інтенсивність вияву позначуваних ознак та дій. Він використаний з метою прикрашання мови героя та для більшого смислового напруження і виражений у якості концентрованого та контактного повтору. За допомогою полісиндетону та градації у цьому лексичному повторі, автор зміг продемонструвати протяжність, постійний колообіг одних і тих же дій, довготривалість та загострення уваги на цьому моменті.

10) *An **kleine** Dinge eben, die damals doch die ganz **große** Welt bedeutet hatten.* → Про дрібниці, які в той час значили весь великий світ.

Для естетичного та смислового забарвлення тексту роману, автор використав антонімічний повтор „*kleine – große*“. Для контрасту виразу автор намагався передати цю нерівнозначність, що якась невелика дрібничка може значити та цінуватись як щось більш значуще у цьому житті. Використаний повтор є також лексичним, сюжетним, дистантним та концентрованим.

11) *Kinder beiderlei Geschlechts stehen beim Angestellten ganz oben auf seiner Hitliste, **dann** junge Frauen, **dann** Tiere, **dann** Frauen jeden Alters und schließlich jeder, den er in die Finger kriegen kann. Er handelt wirklich wie ein Angestellter und wägt das Risiko bei seiner Jagd stets penibel ab.* → Діти обох статей знаходяться у найманого працівника у верхній частині списку хітів, потім молоді жінки, потім тварини, потім жінки різного віку і, нарешті, всі, кого він може взяти в руки. Він дійсно діє як найманий працівник і завжди ретельно зважує ризик у своїй охоті.

З метою відображення послідовності дій та перелік більш цікавих жертв за статтю та за віковими особливостями в списку вбивці, письменник використав лексичний повтор „*dann*“, який є доволі вживаним у романі не лише цього письменника. Його також можна охарактеризувати як тотожний лексичний, перманентний, сюжетний та дистантний повтор.

12) ***Das Ländliche, das Vorstädtische** ist sein Zuhause. Er ist heimatverbunden.* → Сільське, передмістя – його будинок. Він пов'язаний з Батьківщиною.

Із семантичної точки наведений у прикладі повтор виражає інтенсивність вияву позначуваної ознаки. Лексичний повтор відіграє тут естетичну функцію та деталізує, де підозрюваний може проживати. У цьому уривку можна простежити прогнозування та здогадки детективів та слідчих. Проілюстрований приклад повтору є лексичним, синонімічним, контактним та концентрованим.

13) ***Großer Fehler!** Ferner kennt er in der Regel seine Opfer. Zweiter **großer Fehler!** Diese Leute hinter Schloß und Riegel zu bringen erfordert schwere Arbeit.* → Велика Помилка! Крім того, він, як правило, знає своїх жертв. Друга велика помилка! Приведення цих людей за замок і засуви вимагає важкої роботи.

У наступному прикладі автор хотів звернути увагу на міркування персонажа і на те, як він все трактує, розмежовує та пояснює у чому була помилка, у чому слідчі можуть помилятися. Автор застосував візуалізований лексичний повтор для акцентування уваги та наголошенні на важливих аспектах розслідування. Повтор у цьому уривку є тотожним лексичним, концентрованим та сумісним, що передає семантику роздумів та вагань мовця.

14) *Etwas in der Richtung. Er und Carla würden Kinder bekommen, mindestens vier. Sie würden **eine Familie sein, eine sehr laute und eine sehr glückliche. Eine Familie, die nichts von Idioten, Angestellten und Professoren** weiß, auch nichts von einem Richard Claudius und seinen blöden Ahnungen, schon gar nicht, wo dieses Backsteinmonster von Irrenanstalt liegt und was Menschen widerfahren muß, damit sie dort hineinkommen. Um so mehr jedoch davon, wie man Kindern das Fahrradfahren beibringt oder wie man den Weihnachtsbaum schmückt. Er, Carla und die Kinder wären **eine Familie, die anderes Wissen hütete, das Wissen um das Paradies ...** → Щось в тому напрямку. Він і Карла мали б дітей, принаймні чотирьох. Вони були б сім'єю, дуже галасливою і дуже щасливою. Сім'я, яка нічого не знає про ідіотів, службовців та професорів, а також про Річарда Клавдія та його дурні полювання, звичайно, не там, де лежить це цегляне чудовисько божевільного притулку та що має статися з людьми, щоб вони могли потрапити туди. Але тим більше, як навчити дітей їздити на велосипеді чи як прикрасити ялинку. Він, Карла, і діти були б сім'єю, яка мала інші знання, знання раю ...*

Першими лексичними повторами у виокремленому уривку роману, з яких хотілось би розпочати аналіз, є повтори „*eine Familie*“ та „*Wissen*“. У першому випадку автор хотів описати, якою би була сім'я, якщо б зазначені в уривку персонажі були разом, тому для більш експресивного забарвлення автор використовує цей повтор. У другому випадку автор завдяки лексичному повтору зміг сконцентрувати увагу на цій деталі у роздумах та мріях мовця. Представлені повтори є тотожними лексичними, сумісними, перманентними та сюжетними повторами.

Наступним повтором, на який би хотілось звернути увагу, – це лексичний повтор „*eine sehr laute und eine sehr glückliche*“. Цим повтором автор продовжує описувати та охарактеризувати майбутню родину у мріях персонажа та зображає, що вона б була дуже дружньою та щасливою. А досягти цього автору вдалося за допомогою синонімічного повтору, який є контактним, концентрованим і виражає інтенсивність прояву позначуваних почуттів та ознак.

Останнім на черзі є лексичний повтор „*Idioten, Angestellten und Professoren*“, який виконує номінаціо-експресивну функцію у творі. Цими синонімічними словами автор узагальнив та охарактеризував злочинців, вбивць. Позначуваний лексичний повтор є синонімічним, контактним та перманентним, який, також, як і попередній приклад, демонструє інтенсивність вияву вказаних ознак та почуттів.

15) „*Ich bekomme ein Gefühl für diese armen Leute, wenn ich mit ihnen spreche*“, sagte Claudius, ohne aufzuschauen. „*Da durch bekomme ich ein Gefühl für die Kinder und durch sie wiederum ein Gefühl für ihn.*“ → «Я відчуваю почуття до цих бідних людей, коли я розмовляю з ними», – сказав Клавдій, не дивлячись. «Ось через це я відчуваю почуття до дітей, а через них, в свою чергу, почуття до нього.»

Автор показав у цій частині роману, які почуття переживає герой по відношенню до різних людей. Можна простежити, що тут присутнє співчуття, біль, співпереживання, смуток, пригніченість. Саме цього автор зміг досягти за допомогою лексичного повтору, який виражає інтенсивність вияву позначуваних почуттів персонажа, а також є тотожним лексичним, сумісним та концентрованим.

16) „*Verrückt ist er allemal, verrückt wie eine Scheißhausratte*“, sagte Claudius und zog tief an seiner Rothändle. → «Він завжди божевільний, божевільний, як лайно-щур», – сказав Клавдій і глибоко затягнувся своєю червоною сигаретою.

На продемонстрованому прикладі можна побачити використання лексичного повтору з метою емоційно-експресивного забарвлення, який позначає інтенсивність вияву позначуваних ознак та почуттів. За частотою вживання в тексті вказаний повтор є концентрованим, за лінеарністю можна його охарактеризувати як дистантний, за лексичним рівнем – як тотожний лексичний.

17) *Der Professor ist allzeit Herr seines Handelns und arbeitet seinen Plan Punkt für Punkt akribisch ab, mehr noch, der Plan ist selbst ein wesentlicher Teil des Ganzen.* → Професор весь час є господарем своїх дій і ретельно відпрацьовує свій план пункт за пунктом, більше того, сам план є невід'ємною частиною цілого.

Лексичний повтор „*Plan*“ автор використав для акцентуації та пояснення, що вбивця має завжди план вбивства. Повтор додає більше експресії висловленому; це тотожний лексичний, сюжетний, дистантний та концентрований повтор.

Тотожний лексичний повтор „*Punkt für Punkt*“ має інтонаційно-сміслову напруженість та виражений градацією. Автор застосував позначений повтор для того, щоб яскраво та влучно описати, що вбивця розробляє свій план поступово, крок за кроком, детально та прискіпливо. За своїми характеристиками продемонстрований повтор є також концентрованим, сюжетним та контактним.

18) *Denn der Professor wartet nicht auf eine Gelegenheit, sondern hat seine Hausaufgaben schon vor **langer, langer** Zeit gemacht.* → *Адже професор не чекає можливості, а зробив своє домашнє завдання давно-давно.*

Значної естетики надає цьому уривку використаний лексичний повтор, який означає, що злочинець здійснивсі свої плани, завдання та позбувся клопіт вже давним давном. Виділений лексичний повтор, який демонструє інтенсивність прояву позначуваної ознаки є контактним та перманентним.

19) *Er ist **auf einer wichtigen Mission**. Und wie jeder **auf einer wichtigen Mission** ist auch er der festen Überzeugung, daß die übrige Menschheit davon erfahren sollte.* → *Він на важливій місії. І, як і будь-яка людина на важливій місії, він твердо переконаний в тому, що решта людства має про це дізнатися.*

Автор вказує на те, що герой має важливу місію використавши такий стилістичний засіб як лексичний повтор. У цьому уривку він відіграв емоційно-експресивну функцію. Визначений лексичний повтор дивлячись із семантичної точки зору показує інтенсивність вияву позначуваних ознак та дії. Він також є тотожним лексичним, сумісним та концентрованим.

20) ***Vielleicht** gar nicht einmal sie selbst, sondern das, was sie alle miteinander verbindet, was sie in seiner Wahnwelt versinnbildlichen. Er wandte sich an die Pathologin. „Könnten Sie mir **vielleicht** einen Gefallen tun und die Haut nochmals einer gründlichen Analyse unterziehen? Ich weiß, daß Sie das bereits getan haben. Aber **vielleicht** findet sich ja doch noch ein mikroskopisch kleines Erdpartikel oder das*

Beinchen eines seltenen Insekts, die Rückschlüsse auf die Beschaffenheit des Verstecks der Kinder erlauben. “ → *Може бути, навіть не вона сама, а те, що пов'язує їх усіх разом, те, що вони втілюють у своєму маревному світі. – Звернувся він до патологоанатому. «Не могли б ви надати мені послугу і ще раз піддати шкіру ретельному аналізу? Я знаю, що ви вже це зробили. Але, можливо, все ж виявиться мікроскопічна частка землі або ніжка рідкісного комахи, що дозволить зробити висновки про природу хованки дітвори.»*

За допомогою доволі популярного повтору „*Vielleicht*“ автор зміг продемонструвати ймовірність, краплину сподівань все ж таки знайти якісь сліди та докази, міркування героя та прохання в допомозі. Тобто спектр вираження цього лексичного повтору дуже різноманітний. У даному випадку лексичний повтор є тотожним, сумісним та перманентним, що передає семантику роздумів та вагань мовця.

21) *Rauch mit weitgeöffnetem Mund und schier obszön heraus. „... different.“ „Different. So, so. Und was werden wir tun, wenn wir den Kerl wirklich erwischen sollten?“ „Wir werden ihn erschießen.* → *Дим з широко відкритим ротом і прямо нецензурним. «... різні.» «Різні. Так, так. І що ми зробимо, якщо хлопця дійсно зловимо?» «Ми застрелимо його.*

У наведеному уривку твору автор використовуючи англіцизми намагається передати експресивність та напруженість. Щоб загострити на характеристиці ситуації, тобто на її важкості, увагу, він використовує лексичний повтор, який до того ж виражає інтенсивність прояву зазначених почуттів та ознак. Представлений повтор є контактним, концентрованим та тотожним лексичним.

22) *Hugh wartete darauf, daß auf dem Gesicht ein ironisches Lächeln zum Vorschein kam, welches das Gesagte nachträglich zu einem ulkigen Spruch relativierte. Aber es kam nichts. Dann aber doch. Ein Lächeln, allerdings kein ironisches. „Keine Sorge, Juch“, sagte Claudius und lächelte weiter.* → *Х'ю чекав, що на його обличчі з'явиться іронічна посмішка, яка згодом перетворить сказане в уїдлиий вислів. Але нічого не вийшло. Але потім все-таки. Посмішка, втім, не іронічна. «Не хвилюйся, Юх», сказав Клавдій, продовжуючи посміхатися.*

Лексичний повтор, який представлено вище, який виражений як іменником, так і дієсловом, є тотожним лексичним, сумісним та перманентним повтором лейтмотиву. У даному уривку зображено несподівану поведінку одного з героїв, бо всі звикли до його різких жартів. Тож письменник хотів звернути увагу на цій зміні поведінки та на невиправданому очікуванні та лексичний повтор виконав власне свою експресивну функцію.

23) *Er war ein **schmieriger**, **magerer** Kerl mit **fettigen** Haaren und steckte in einem Kittel, der seine Ursprungsfarbe Weiß durch all **die Fett- und Schmutzflecken** lediglich erahnen ließ.* → Він був неохайним, худим хлопцем з жирним волоссям і в халаті, який своїм початковим кольором дозволяв тільки вгадувати білий крізь всі плями жиру і бруду.

У визначеному уривку автор охарактеризував зовнішній вигляд персонажа застосовуючи лексичні повтори як синонімічні так і антонімічні. Тоже першим на черзі є такий лексичний повтор як „*schmieriger*“ та „*die Fett- und Schmutzflecken*“, тобто це означає, що герой твору є неохайним, не стежить за своїм зовнішнім виглядом, весь заплямований. Тобто завдяки цьому повтору у читача зразу виникає у його уяві як виглядає цей хлопець, чого і намагався досягти автор. Зображений лексичний повтор є синонімічним, дистантним, концентрованим повтором, який позначає інтенсивність прояву позначуваних ознак та почуттів.

Наступним у цьому прикладі лексичним повтором є антонімічна пара „*magerer*“ та „*fettigen*“, які контрастують один до одного, тобто худорлявий хлопець, який зовсім за собою не слідкує і має жирне волосся. Цей повтор є антонімічним, дистантним та концентрованим, який, також як і попередній у цьому уривку лексичний повтор, відображає інтенсивність прояву зазначених ознак. Автор майстерно та детально зміг передати опис, який зовнішній вигляд мав наведений в уривку персонаж.

24) „***Moment**, **Moment**, nicht so eilig*“, *sagte Claudius und hob die rechte Hand, als wolle er symbolisch den Film an dieser Stelle kurz anhalten.* → «Почекайте, почекайте, не так поспішайте», сказав Клавдій і підняв праву руку, немов символічно бажаючи на цьому місці ненадовго зупинити фільм.

Мовою героя письменник емоційно вказує на тому, що необхідно зараз зупинитися. Це означає, що персонажа щось зацікавило та він щось несподіване побачив. Автор намагався це передати за допомогою лексичного повтору, який власне і виконав емоційно-експресивну функцію. Він є тотожним, контактним та концентрованим повтором, який демонструє інтенсивність вияву позначуваної дії та ознак.

25) *Gib mir **hundert** Euro, **Mann**, sonst muß ich mir diese gepantschten Steine besorgen. Und die sind wirklich übel. Ich brauche reines **H**, Richard, ehrlich, sonst gehe ich endgültig vor die Hunde. **Mann**, ich werde verrecken, diesmal auf Nimmerwiedersehen. **Bitte, bitte** ...* → *Дай мені сто євро, чоловіче, інакше мені доведеться дістати ці підмітані камені. І вони справді погані. Мені потрібна чиста сотня, Річард, чесно, інакше я нарешті піду до собак. Людина, я помру, цього разу більше ніколи не побачимось. Будь ласка, будь ласка ...*

У представленому уривку можна побачити три лексичні повтори. Почнемо з першого „*hundert*“ та „*H*“. Його можна описати як тотожний лексичний, сумісний, концентрований, сюжетний повтор. Він відображає, що один з персонажів потребує гроші, а інакше, як він погрожує, померти.

Другим лексичним повтором, який виражено в уривку є повтор „*Mann*“, тобто тут вже згадуваний персонаж прохає іншого героя дати йому грошей. У цій сцені зображено звернення, прохання, вблагання надати грошову допомогу. Продемонстрований повтор є також сумісним, концентрованим, сюжетним та тотожним лексичним.

Третій загальноновживаний лексичний повтор „*Bitte, bitte*“, де лексичний повтор підсилює вблагання героя та надає виразу емоційного та експресивного забарвлення. Вказаний повтор виражає інтенсивність прояву позначуваних дій та ознак і є тотожним лексичним, контактним та концентрованим.

26) *„Vielleicht fünf Minuten, vielleicht zehn Minuten, weiß der Teufel. Länger dürfte es allerdings nicht gedauert haben, weil ein Kind unter solchen Schmerzen sonst zusammenbricht.“* → *«Можє, п'ять хвилин, може, десять хвилин, чорт його знає.*

Втім, довше це, напевно, не триватиме, тому що дитина від такого болю руйнується.»

Повтор, який вже зустрічався у минулих прикладах, що передає семантику сумнівів та роздумів мовця є тотожним лексичним, контактним та концентрованим повтором лейтмотиву. Автор візуалізує міркування героя щодо часових рамок, обмежень і губиться в догадках, скільки це може тривати.

27) Ich meine, ich bin nie einem Monster von solchem Kaliber begegnet. Wie war es, wenn Sie sich am Ende von Angesicht zu Angesicht gegenüberstanden? → Я маю на увазі, я ніколи не стикався з монстром такого калібру. Яке ж було воно, коли Ви врешті-решт зіткнулися лицем до лиця?

Автор використав згадуваний неодноразово стилістичний засіб для загострення відчуттів для співпереживання, емоційного та смислового напруження. Лексичний повтор, який виділено в уривку є контактним, тотожним, концентрованим повтором, який за семантикою позначає інтенсивність вияву позначуваних ознак та почуттів.

Отже, можна підсумувати, що Акіф Пірінчі, як і його колеги, використовує частіше тотожні лексичні повтори у своєму романі, які виражають семантику роздумів, міркувань, здогадок, сумнівів, вагань та передають всю палітру емоцій, почуттів та переживань.

3.4. Висновки до розділу 3

Лексичний повтор – ефективний засіб для впливу на читача та на його свідомість. Він змушує співпереживати, хвилюватись, залишатися в напрузі, сумувати, радіти, спонукає до роздумів та міркувань і значно прикрашає мову автора.

Практичне застосування лексичних повторів у проаналізованих романах Д. Кельманна, Д. Глаттауера та А. Пірінчі доводять, що вони є невід’ємною частиною тексту. Вони наявні у прозових текстах не лише німецьких, а й австрійських авторів.

Роль лексичних повторів зосереджується не тільки на смисловому наповненні роману та увиразненні його, а й у наданні тексту ритмічності, емоційності, жвавості, імпульсивності.

Серед представлених прикладів лексичних повторів із семантичної точки зору найчастіше зустрічаються тотожні та синонімічні повтори (для уникнення тавтології). Сумісні, контактні та концентровані зустрічаються частіше, ніж всі інші.

Необхідно зазначити, що контактні та дистантні повтори мають різний ступінь експресивності. Якщо розглядати контактний повтор, то завдяки повторюваним одиницям, які знаходяться поряд, помітно наростає експресивність. Важливим моментом є те, що посилення експресії залежить від кількості повторюваних одиниць у синтагматичному ряді, яка може відрізнятись. Зазвичай переважає повторення двох елементів, а, коли кількість елементів зростає, то й відповідно посилюється експресивність лексичного повтору.

Лексичні повтори відіграють важливу роль для зв'язності тексту та його емоційно-експресивного забарвлення і є запорукою успішного логічно-зв'язного, цікавого роману.

ВИСНОВКИ

Після проведення теоретичного аналізу наукової літератури за визначеною проблемою та здійснення практичного дослідження лексичних повторів на прикладах роману Даніеля Кельманна „Die Vermessung der Welt“, роману Даніеля Глаттауера „Gut gegen Nordwind“ та детективного роману Акіфа Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“, можемо зробити висновки, що в прозовому мовленні автор задіює усі можливості лексики, семантики, структури в процесі введення різного типу ітерацій.

Лексичний повтор – це стилістичний засіб, який використовується для творення експресії та емоційності, а також для естетичного наповнення тексту. Існуючі численні на сьогоднішній день лінгвістичні роботи відзначають поліфункціональність повтору. Залежно від синтаксично-композиційної організації мовного твору виокремлюються структурна та естетична функції повтору, а в залежності від переданих повтором значень – семантична.

Особливість повтору як стилістичного прийому полягає в посиленні, закріпленні висловлювання в свідомості читача, в апеляції до його емоцій, почуттів та настроїв. Тому основною стилістичною функцією повтору є функція посилення емоційного і естетичного впливу на читача/слухача. Сила такого впливу пояснюється не тільки лексичним наповненням повторюваних одиниць, а й неодноразовим контактним або дистантним повторенням тієї чи іншої мовної одиниці в межах даного контексту.

При визначенні функцій мовних повторів необхідно враховувати наявність або відсутність контакту між повторюваними одиницями і контекстом. Так, основною функцією контактних повторів є акцентування уваги читача/слухача на емоційності і/або експресивності висловлювання, а також створення гармонії тексту. Використання різноманітних видів лексичного повтору дозволяє уникнути монотонних стандартних повторень, актуалізувати семантику речення, надати висловленню смислової багатоплановості.

Аналіз праць, присвячених вивченню повтору, засвідчив, що повтор є одним із засобів вираження текстових категорій зв'язності та цілісності. Повтор як засіб вираження текстових категорій зв'язності та цілісності знаходить найбільше відображення в текстах тієї функціонально-стилістичної та жанрової приналежності, в яких автором тексту на перший план висувається експресія, надання впливу на адресата.

Художній дискурс є розумово-комунікативною взаємодією оповідача та читача, іншими словами адресанта та адресата, яка відповідає певним аспектам дійсності, таким як епоха, культура, соціум, яка спирається на переконання, ідеях, світогляду адресанта, тобто автора, яка має орієнтир регулювати ідеями, світоглядними орієнтирами, переконаннями адресата, тобто відповідно читача, і власне ця взаємодія відображається у текстах художніх творів. Провідними аспектами художнього дискурсу постають когнітивний і комунікативний, що тісно пов'язані між собою та із культурно-соціальним аспектом.

На основі проаналізованих прикладів з художньої літератури ми прийшли до висновку, що дослідження даного виду повтору з точки зору його ролі в цілому тексті показало, що він є необхідною умовою існування будь-якого тексту. Лексичний повтор можна розглядати як один з найбільш значущих елементів композиції художнього тексту.

Дослідження лексичних повторів у романах трьох німецькомовних письменників за структурним аспектом показало, що найчастіше автори використовують у своїх роботах повтори, що відображені у вигляді епіфори, анафори та анепіфори, а також для підсилення почуттів та емоцій застосовують такі прийоми, як градацію та полісиндетон.

Лексичні повтори у романах Д. Кельманна „Die Vermessung der Welt“, Д. Глаттауера „Gut gegen Nordwind“ та А. Пірінчі „Der eine ist stumm, der andere ein Blinder“, які були використані для аналізу семантичного аспекту, продемонстрували, що письменники застосовували їх з метою вираження інтенсивності вияву почуттів, дій та ознак персонажів або ситуацій. Найуживанішими у наведених романах є тотожні лексичні повтори, а також

синонімічні, які значно привертають увагу читача і посилюють вплив на нього та його почуття. Синонімічний повтор, в основі якого лежать мовні (повні) синоніми, дозволяє розширити та деталізувати опис.

Варто зазначити, що у ході аналізу трьох романів виявилось, що саме Даніель Глаттауер у своєму творі „Gut gegen Nordwind“ найчастіше вживає лексичні повтори, порівняно з іншими представниками художньої літератури. Проте вживаність лексичних повторів залежить більшою мірою від характеру та виду роману. Перший роман науково-пізнавальний, другий емоційний, що будується на почуттях двох героїв, а третій власне детективний.

Під час аналізу лексичних повторів серед зазначених у роботі одиниць зустрілись за структурно-стилістичним критерієм: 28 анепіфор, 13 градацій, 15 апанафор, 9 полісиндетонів, 6 епіфор, 2 асиндетона, 1 хіазм та 1 анадиплоза. За лексичним рівнем у представлених прикладах було визначено: 60 тотожних повторів, синонімічних – 32, антонімічних – 11. За лінеарністю: 74 контактних повтора, сумісних – 54 та дистантних – 52. За семантикою: 51 повтор, який позначає інтенсивність вияву позначуваної ознаки, дії, почуття; 17 повторів, що передають семантику роздумів, сумнівів, вагань мовця; 10 повторів лейтмотивів та 16 сюжетних повторів. За частотністю вживання в тексті: 117 концентрованих повторів та 62 перманентних.

Отже, лексичний повтор – це яскравий засіб вираження експресії і реалізації лінгвістичної категорії експресивності і суміжних з нею категорій інтенсивності, оцінки та емоційності. Він відіграє роль зв'язної ланки у тексті та надає йому цілісності та логічності.

Перспективою подальшого дослідження може бути зіставний аналіз лексичних повторів у інших німецькомовних прозових текстах, вивчення особливостей їх функціонування в інших дискурсах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнова Н. Д. Дискурс. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / за ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд. Москва : Большая Российская энциклопедия, 1998. С. 136–137.
2. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
3. Бекетова О. В. Структурно-семантичні та функціональні особливості фігур повтору в аргументативних текстах. *Вісник Київського державного лінгвістичного університету. Сер. Філологія*. 1997. Вип. 5. С. 3–12.
4. Болотнова Н. С. Филологический анализ текста : учебн. пособ. Изд. 3-е, испр. и доп. Москва : Флинта : Наука, 2007. 520 с.
5. [Веремієнко Т.](#) Імена сучасників у німецькій художній літературі: спроба інформаційно - літературознавчого огляду. *Іноземні мови в навчальних закладах : Науково - методичний журнал*. 2009. № 4. С. 94–104
6. [Вільчинська Т. П.](#) Лексико-семантичний повтор у мемуаристиці Уласа Самчука: до питання типології. [Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки](#). 2015. Вип. 38. С. 99–103. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21 DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npk_pnu_fil_2015_38_25
7. Водясова Л. П., Жиндеева Е. А. Лексический повтор как текстообразующий компонент и стилистический прием выразительности в художественном пространстве К.Г. Абрамова. *Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение*. 2012. Вып. 66, № 17. С. 37–43.
8. Волянська Ю. Типологічні різновиди повтору в сучасній думці. *Лінгвістичні студії*. 2010. Вип. 21. С. 188–191.

9. Вороновська Л. Універсальні та специфічні особливості визначення ознак художнього дискурсу. Теоретична і дидактична філологія. 2015. Вип. 20. С. 155–166.
10. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва : Едиториал УРСС, 2004. 144 с.
11. Гринда Ю.І., Галай Т.М. Особливості організації тексту та дискурсу Дена Брауна у романі «Ангели та демони»: веб-сайт. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20180724-osoblivosti-organizaciyi-tekstu-ta-diskursu>
12. Жук Т. В. Лексичний та синтаксичний повтор в українській народній творчості : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2005. 18 с.
13. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту : Теорія і практикум : науково-навч. посіб. Донецьк : ДонНУ, 2006. 289 с.
14. Івкова Н. М. Структурно-семантичні різновиди лексичного повтору в публіцистичному тексті. *Вісник Львів. ун-ту. Сер. Філологія*. 2004. Вип. 34. Ч. II. С. 284–291.
15. Кайсіна Д. Повтор як засіб сугестивного впливу (на матеріалі англomовних ідеаційних промов). *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. 2016. Вип. 24. Том 2. С. 27–30
16. Карп М. А. Когезія та когерентність як сукупність текстового зв'язку у британських художніх мультимодальних творах. *Мова і культура*. 2014. Вип. 17. Т. 2. С. 182–189. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2014_17_2_30
17. Кенжегарев Н. Особенности дискурсивного анализа художественного текста. *Молодой ученый*. 2012. №4. С. 228–231.
18. Кобзєв М. В. Лексичний повтор в англійській і українській мовах : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.17 / Донецький нац. ун-т. Донецьк, 2014. 22 с. URL : https://fim.donnu.edu.ua/ukua/Documents/Автореферат_Кобзєв.pdf
19. Ковальчук И. Ю. Повтор и его функции в тексте: автореф. дисс. на соискание научн. степ. канд. филол. наук : 10.02.05 / Пятигорский гос. лингв. ун-т. Пятигорск, 2004. 149 с.

20. Корбут А. Ю. Повтор как средство структурной организации художественного прозаического текста (элементы симметрии) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Иркутск, 1995. 21 с.

21. Котвицька В. А. Репрезентанти лексичної когезії у прозовому тексті (на матеріалі романів сучасних німецьких письменників). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія. Збірн. наук. праць*. 2017. Вип. 31. Том 2. С. 62–64. URL: http://www.vestnikphilology.mgu.od.ua/archive/v31/part_2/20.pdf

22. Котвицька В. А. Функціонування тотожних повторів у сучасній німецькомовній художній прозі / за ред. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2018. Вип. 22. Том 1. С. 69–72.

23. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 423 с.

24. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підручник. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.

25. Морозова О. І. Дискурс як комунікативна подія. *Науковий вісник Волинського національного ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. Філологічні науки. Мовознавство*. 2010. № 7. С. 134–138.

26. Москальчук Г. Г. Функціонально-семантична класифікація повторів в тексті. *Культура и текст. Барнаул*. 1997. Вип. 2. С. 53–58.

27. Мужеловська Л. В. Повтор як стилістичний засіб творення експресії в поетичному мовленні Олександра Олеся. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2012. Вип. 12. С. 224–229. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgi_irbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=2&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=znppo_2012_12_42

28. Оніщенко Н. А. Стилiстичні прийоми синтаксису як чинник ептонiмiзацiї у свiтлi мовного iконiзму / за ред. I. С. Шевченко *Вiсник Харкiвського нацiонального унiверситету*. Харкiв : Константа, 2011. № 953. С. 118–124.

29. Павлюченко К. Р., Котвицька В. А. Функцiї лексичних повторiв у текстах сучасної нiмецькомовної прози. *Науковий вiсник Мiжнародного гуманiтарного унiверситету*. Сер. Фiлологiя. 2019. № 39. Т. 2. С. 63–66. URL : http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v39/part_2/18.pdf

30. Папина А. Ф. Текст: его единицы и глобальные категории : учебник для студентов-журналистов и филологов. Москва : Едиториал УРСС, 2002. 368 с.

31. [Паров'як I. I.](#) Експресивний потенцiал синтаксичних одиниць у нiмецькомовному постмодернiстському прозовому тексті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. фiлол. наук : 10.02.04. Чернiвцi: ЧНУ iменi Ю. Федьковича, 2015. 21 с.

32. Паров'як I. I. Синтактико-стилiстичні маркери нiмецького постмодернiстського художнього тексту / за ред. С. М. Єникеева та iн. Нова фiлологiя : зб. наук. праць. Запорiжжя: ЗНУ, 2014. № 60. С. 138–142.

33. Пахолок З. О. Засоби вираження повторюваностi на рiзних рiвнях мовної системи. *Studia Linguistica* : зб. наук. пр.. Киiв. нац. ун-т iм. Тараса Шевченка. Киiв, 2011. Вип. 5, Ч. 1. С. 160–167.

34. Пахолок З. О. Категорiя повторюваностi: мовний та мовленнєвий вимiри: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. доктора фiлол. наук : 10.02.15. Інститут фiлологiї Киiв. нац. ун-ту iм. Тараса Шевченка. Киiв, 2015. 36 с.

35. Пахолок З. О. Повтор як мовна i мовленнєва унiверсалiя. *Studia Linguistica* : зб. наук. пр.. Киiв. нац. ун-т iм. Тараса Шевченка. Киiв, 2012. Вип. 6, Ч. 1. С. 187–197.

36. Пац Л. I. Функцiонально-семантичні вияви категорiї зв'язностi в художньому тексті. *Лiнгвiстичні студiї: зб. наук. праць*. Донецьк : ДонНУ, 2007. Вип. 15. С. 453–458.

37. Повтор, його види та функції у художньому творі: веб-сайт. URL : <https://mylektsii.ru/7-21532.html>

38. Повтори у тексті та його різновиди: веб-сайт. URL : <http://referat-ok.com.ua/movoznavstvo/povtori-u-teksti-ta-iogo-vidi>

39. Пришляк Л. Повтор як синтаксичний засіб у поетичному мовленні Миколи Вінграновського. Лінгвістичні студії: зб.наук.праць. Донецьк: ДонДУ, 2000. Вип. 6. С.156–162.

40. Пышная Л. М. Повторы как средство выражения авторской модальности и прагматической установки текста : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Днепропетровск, 1996. 152 с.

41. Радченко И. И. Повтор как средство реализации лингвистической категории экспрессивности в тексте газетной статьи. *Журнал «Научная мысль Кавказа»*. Ростов-на-Дону, 2013. №1 С. 129–134. URL : <https://cyberleninka.ru/article/v/povtor-kak-sredstvo-realizatsii-lingvisticheskoy-kategorii-ekspressivnosti-v-tekste-gazetnoy-statii>

42. Роль лексического повтора в книжной речи : веб-сайт. URL : <http://www.school-essays.info/rol-leksicheskogo-povtora-v-knizhnoj-rechi/>

43. Романенко О. В. Сильові домінанти німецького романтичного дискурсу та їх мовна об'єктивація: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2007. 239 с.

44. Самарская Т. Б., Мартиросьян Е. Г. Художественный дискурс: специфика составляющих и особенности организации художественного текста : статья. *Вестник КФ РГТЭУ*. 2012. С. 41–52.

45. Сарина З. М. Функционирование лексического повтора в художественном тексте : сборник науч. трудов Моск. гос. лингв. ун-та. 1997. № 439. С. 54–81.

46. Синиця І. А. Лексичний повтор як засіб реалізації зв'язності тексту. *Мовознавство*. 1994. № 2-3. С. 56–60.

47. Синтаксичний стилістичний повтор як засіб зображальності в художньому тексті: веб-сайт. URL: <https://ua-referat.com/%D0%A1%D0%B8%D0%BD%D1%82%>

48. Соколова І. В. Прагматико-комунікативні характеристики категорії повтору в текстах-анонсах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, ХНУ, 2002. 21 с.

49. Тавтологічний повтор як засіб вираження категорії зв'язності в художньому тексті : веб-сайт. URL : <http://bokov.net.ua/index.php?pages=1&act=10&id=13067>

50. Тараненко О. О. Повтор [Текст]. Українська мова: Енциклопедія / за ред. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2004. 496 с.

51. Формування умінь використовувати лексичний повтор як засіб міжфразного зв'язку : веб-сайт. URL : <http://www.refsuu.com/referat-8529-7.html>

52. Фролова І. Є., Омецинська О. В. Специфіка художнього дискурсу та його аспектів. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Іноземна філологія*. 2018. Вип. 87. С. 52–61.

53. [Чередніченко А.](#) Повтори як засіб когезії тексту. [Синопис: текст, контекст, медіа](#). 2014. № 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/stkm_2014_2_8

54. Шевченко І.С. Дискурс как мыслекоммуникативное образование. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. 2003. № 586. С. 33–38.

55. Шевченко І. С. Проблеми типології дискурсу / Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. *Харків : Константа*, 2005. С. 233–236.

56. Шпиґа П. С. Міжнародні комунікації: конспект лекцій. Київ: Київський міжнародний ун-т, 2004. 94 с.

57. Die Wiederholung: website. URL : https://studopedia.ru/10_226841_Stilistische-Paradoxa.html

58. Eilers V. Probleme der Übersetzung lexikalischer und syntaktischer Wiederholungsstrukturen in französischen und spanischen literarischen Texten ins Deutsche . Peter Lang Verlag, 2006. 260 s.

59. Glattauer D. Gut gegen Nordwind. Wien : Deuticke, 2006. 223 s. URL : https://royallib.com/read/glattauer_daniel/Gut_gegen_Nordwind.html#0
60. Kehlmann D. Die Vermessung der Welt. Köln : Rowohlt, 2005. 303 s. URL: <https://epdf.pub/die-vermessung-der-weltda60908942a3f175683c8efed691ecaa48515.html>
61. Lim S. Kohäsion und Kohärenz : eine Untersuchung zur Textsyntax am Beispiel schriftlicher und mündlicher Texte. 2004. 262 s. URL: https://opus.bibliothek.uniwuerzburg.de/opus4wuerzburg/frontdoor/deliver/index/docId/908/file/Diss_LIM_Seong_Woo.pdf
62. Pirinçci A. Der eine ist stumm, der andere ein Blinder. München: Heyne, 2008. 497 s. URL : <https://epdf.pub/der-eine-ist-stumm-der-andere-ein-blinder123ffc57f76637c869ed7084031f39a562691.html>
63. Starke G. Textkohäsion und Textkohärenz. Sprachtypologie und sprachliche Universalien. Ein internationales Handbuch. Hrsg. v. Martin HaspelMath/Ekkehard König/Wulf Oesterreicher/Wolfgang Raible. 2 Bde. Berlin: de Gruyter, 2001 (HSK 20). S. 634–656.